

Lumină Lină

Revistă de spiritualitate și cultură românească

Gracious Light

Review of Romanian Spirituality and Culture

THE ROMANIAN INSTITUTE OF
ORTHODOX THEOLOGY AND
SPIRITUALITY
CAPELA SF. APOSTOLI PETRU
SI PAVEL

AN XVIII/ Nr.4
OCTOMBRIE-DECEMBRIE 2013
NEW YORK

INSTITUTUL ROMÂN DE TEOLOGIE SI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ
Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel, New York
INCORPORATED IN AUGUST 1993
www.romanian-institute-ny.org

Președinte:
Pr. Prof. Dr. Theodor Damian
30-18 50th Street
Woodside, New York 11377
Tel./Fax: (718) 626-6013
E-mail: DamianTh@aol.com

Biserica:
14-22 27th Ave.
(14th Street/ 27th Ave.)
Astoria, New York
Subway N, W, bus Q 18

Revista *Lumină Lină* este membră a Asociației Revistelor, Publicațiilor și Editorilor (ARPE).

Lumină Lină. Gracious Light, a peer reviewed publication, is indexed and abstracted in World Laboratories and Scientific Resources Index and TLS Arhive.

Colegiul de redacție: Director: THEODOR DAMIAN, DamianTh@aol.com
Redactori șefi: M. N. RUSU, menerusu12@verizon.net
MIHAELA ALBU, malbu_10@yahoo.com
Redactori: VASILE ANDRU, DAN ANGHELESCU
Secretar de redacție, tehnoredactare și paginare: CLAUDIA DAMIAN
Consilieri editoriali: GELLU DORIAN, IOAN GĂF-DEAC, AUREL ȘTEFANACHI, SORIN PAVĂL, ANDREEA CONDURACHE, MUGURĂȘ MARIA PETRESCU, MIHAI HIMCINSCHI
Fotoreporter: VALERIU MOLDOVEANU

Contribuțiile pentru susținerea și publicarea revistei sunt binevenite și se scad la taxe. Ceurile pot fi făcute pe numele Institutului sau al Bisericii Sf. Ap. Petru și Pavel și trimise la adresa redacției:
Pr. Th. Damian, 30-18 50th Street, Woodside, New York 11377.

Revista este redactată trimestrial de către Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel și publică articole de teologie și spiritualitate, istorie, literatură și cultură, poezie și proză în limbile română și engleză.

Redacția revistei nu împărtășește neapărat ideile conținute în articolele publicate.

Materialele trimise spre publicare trebuie să fie dactilografiate la computer, cele în limba română cu caractere românești, și expediate pe dischetă sau prin e-mail (ca attachment). Textele nepublicate nu se înapoiază expeditorului.

Revista este distribuită în USA, România, Moldova, Ucraina, Rusia, Canada, Austria, Germania, Olanda, Italia, Franța, Elveția, Suedia, Norvegia, Danemarca, Grecia, Cipru, Serbia, Ungaria, Israel, Vietnam, Australia.

ISSN 1086-2366

LUMINĂ LINĂ • GRACIOUS LIGHT

Revistă de spiritualitate și cultură românească

An XVIII/ Nr. 4

Octombrie-December 2013

TEOLOGIE

PR. PROF. UNIV. DR. THEODOR DAMIAN
Nașterea Domnului ca recapitulare a existenței noastre
paradisice 7

PR. DR. NICOLAE NICOLESCU
Preoția lui Hristos și slujirea oamenilor 9

IOANA DIACONESCU, *Magic, În nevăzut* 12
Până la pierderea cunoștinței, Decade 13

LUCREȚIA ANDRONIC, *Sărut dreapta părinte* 14

STUDII

GABRIEL DRAGNEA
Între datorie morală și sursă de existență
Conjurația anti-Panait Istrati 15

ȘERBAN CHELARIU, *intră un domn* 22
fiecare tablou 23

SILVIU GUGA, *Adevărul despre piatră, The Truth about the Stone*
Translated from Romanian by Muguraș Maria Petrescu 24

EMINESCIANA

MIHAELA MALEA STROE
Angelic și demonic în *Floare albastră și Crăiasa Zăpezii* 25

ZOLTAN BUTUC, *Acest oraș* 28

ADINA DABIJA, *Dincolo de rotund, And the moon is above us* 29

MARIN MOSCU
At the Forehead of Deer, Church Reflected in Waters With Stars 30
Translated from Romanian by Violeta Popa

PROZĂ

ANDREI ZANCA
Fragmente din *Cartea surâsului* în curs de apariție 31

MARCEL MIRON, *Constanța, Seara, storiile la ferestre*..... 34

ISTORIA PRESEI ROMÂNNO-AMERICANE

THEODOR DAMIAN
Revista *Noi* (II)..... 35

TEODOR OANCĂ, *Rondelul din cimitir* 36

ADRIAN PĂPĂRUZ, *hipnotica, Altă viață*..... 37
Dublu infarct, Nud..... 38

NICOLAE PETRE VRÂNCEANU
A Letter for Isolde, In the Spear of Words..... 39
Translated from Romanian by Roxana Zamfira

JURNAL

VASILE ANDRU
Rugăciunea lui Iisus la Mănăstirea din Essex 41

VASILE POPOVICI, *Scrisoare-n cer*..... 47

STEJĂREL IONESCU, *o altă răstignire, spre eternitate*..... 48

CĂRȚI ÎN AGORA

DANUTA Z. LIBERMAN
Jean Bodin: *Catharsis* 49

M. N. RUSU
O conștiință lirică de ardelean: Cornel Balaban 52

VIORICA IOVIȚĂ
Emigrantul sub sabia *iubirii*
Je ne regrette rien de Mihaela Albu..... 53

THEODOR DAMIAN Așa cum arzi în cuvânt <i>Poemele ființei și ale semnelor</i> de Mihaela Malea Stroe.....	55
ANCA SÎRGHIE O carte care leagă depărtările: <i>Dăltuiri</i> de Radu Stanca.....	56
ANA CHELARIU Un valoros instrument de lucru <i>Fața nevăzută a formei și culorii: Enciclopedia îndeletnicirilor tehnico-artistice populare vechi românești de la A la Z</i> de Mihail Mihalcu și Mihaela Leonida.....	59
IOAN VASIU, <i>Apogeu subțire, Cărări de dor</i>	61
ION IANCU VALE, <i>Calul, Năuca vară, câine turbat</i>	62

SAPIENȚIA

EUGEN EVU Epistola către ai noștrii sau mic tratat de recompunere	63
OLIMPIA IACOB, <i>Cum să Te iubesc eu doar pe Tine?</i>	65
FLORIAN SILIȘTEANU, <i>câinele lui Dumnezeu</i>	66

ANIVERSĂRI

THEODOR DAMIAN - 40 DE ANI DE PREOȚIE

I.P.S. NICOLAE CONDREA Cuvânt de felicitare Părintelui Profesor Theodor Damian la aniversarea a 40 de ani de slujire preoțească	67
VASILE BĂDĂLUȚĂ Mesaj de suflet Preotului Theodor Damian.....	69
MARIANA TERRA Theodor Damian la împlinirea a 40 de ani de preoție	69
THEODOR DAMIAN M. N. Rusu – 75	71
DUMITRU GĂLEȘANU, <i>Inter(-)lumi</i>	72

ARTE ȘI MESERII

M. N. RUSU
Marele Brâncuși în casa cu povești a Irinei Codreanu 75

FOTOALBUM..... 79

ANTOLOGIE DE CENACLU

Stranded with Dignity de Andrei Gh. Damian 91

INTERVIU

CORNELIU FLOREA
Interviu cu I.P.S. Ioan Selejan, Arhiepiscop al Episcopiei
Covasnei și Harghitei 95

RECENZII

ION PACHIA-TATOMIRESCU
În geminarea numărului nunții: “55”
Cincizeci și cinci de Nicolae Băciuț 101

PR. GH. NAGHI
Biografii istorice transilvane. IV. Biografii pașoptiste(3):
Culegere de studii; Volum coordonat de Gelu Neamțu și
Ela Cosma 103

MAGDALENA SCORȚEA
Ana Dumitran, *Colecția de icoane a Muzeului Național al Unirii,*
Alba Iulia, Vol. 1 - Maierii Bălgradului, ... 105

REPORTAJE

TIBI HORVATH
Poeta Alex Amalia Călin în Cenaclul din New York 107

GH. BREHUESCU
O seară magică de cenaclu: Ștefania Magidson și Carmen Firan 109

MARIANA TERRA La Mulți Ani Cenaclului literar “Mihai Eminescu” din New York la 20 de ani de activitate neîntreruptă pusă în slujba românilor	109
GHEORGHE BREHUESCU Lectură de poezie: Adina Dabija	114
MUGURAȘ MARIA PETRESCU Actualitatea fenomenului literar basarabean	114
MUGURAȘ MARIA PETRESCU Cenaclul “Mihai Eminescu” – New York – 26 iulie 2013	117
OTILIA MONTANO Lansarea volumului de poeme <i>Apofaze</i> de Theodor Damian	122
OTILIA MONTANO Lansarea volumului <i>Troița din Roșoganu</i> de Ion Burcin și recital de cântece românești, susținut de Grigore Leșe	124
MIHAELA ALBU Festivalul național de poezie “Grigore Hagiu”	125
DAN ANGHELESCU Ediția a XXI-a a Festivalului “George Enescu” sub semnul înalt al superlativelor	127
CĂRȚI SOSITE	133
REVISTA PRESEI	135
TEODOR OANCĂ, <i>Rondelul Cinei celei de Taină</i>	136
GALERIA SPIRITUS	
VIORICA COLPACCI Hristos împărțășit copiilor	137
RETROSPECTIVA TRIMESTRIALĂ	141
ANUNȚURI	143

*Cu ocazia Sf. Sărbători a Nașterii Domnului și a Noului An 2014
Institutul și Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel
urează celor din Consiliul și Comitetul Bisericii, tuturor membrilor,
participanților la slujbe și la celelalte activități spirituale și culturale,
suporterilor, întregii comunități românești și tuturor cititorilor,
noi realizări în viața de zi cu zi, sănătate, bucurie
și binecuvântarea lui Dumnezeu
înmulțită în Noul An 2014 și în anii care vin.*

PR. PROF. UNIV. DR. THEODOR DAMIAN

Nașterea Domnului ca recapitulare a existenței noastre paradisiace

Dacă înțelegem istoria potrivit interpretării lui Cioran și a altor filosofi și teologi, aceasta începe odată cu căderea omului în timp. Căderea înseamnă începutul istoriei pentru că ea implică moarte, deci transiență, temporalitate. Tot ce se întâmplă cu omul în starea sa paradisiacă, începând cu facerea sa, are rezonanță în marele eveniment al Nașterii Fiului lui Dumnezeu în istorie. Iată câteva aspecte ale acestei rezonanțe:

Crearea omului însăși de către Dumnezeu este un fapt neobișnuit și fără precedent. La rândul ei, întruparea Logosului divin în istorie este un fapt neobișnuit și fără precedent. Atât crearea cât și întruparea au loc nu pe cale naturală, ci supranaturală, ambele la intervenția expresă a lui Dumnezeu.

Odată adus întru existență, Adam a avut ca sarcină și ca privilegiu în același timp, să pună nume lucrurilor, adică să le dea o identitate și prin aceasta un sens.

Iisus Hristos s-a născut în lume ca să înnoiască toată făptura, să dea un nou sens tuturor lucrurilor, așa cum citim în Apocalipsă: “Iată Eu fac toate lucrurile noi” (Apocalipsa 21, 5).

Înnoirea implică o nouă numire, e ca un fel de botez al făpturii, al tuturor lucrurilor. Ele intră în apa curățirii așa cum erau, adică în haina lor veche, moartă sau pe calea morții, sau cum zice proorocul, “în latura și-n umbra morții” (Isaia 9, 1), și ies din apa curățirii noi, cu o nouă identitate, noi nume, reorientate spre ținta originală.

Punând nume lucrurilor Adam era menit să le și stăpânească. Iisus a venit să ia în primire lumea, să o stăpânească, ceea ce a și făcut, căci a zis: “Iată Eu am biruit lumea” (Ioan 16, 33).

Adam trebuia să “stăpânească” pământul (“Creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul,” – Facere 1, 28), iar Iisus se arată din abundență ca fiind stăpân al lumii, prin toate minunile pe care le-a făcut, pentru că numai în calitate de stăpân o poate mântui, deși în același timp a fost robul lui Dumnezeu “Iebed Iahwe” (Isaia 52, 13), cum ar fi trebuit să rămână și Adam, și nu rob al păcatului. Asumând poziția de rob în fața lui Dumnezeu, *coram Deo*, Iisus îl repune pe om în poziția corectă față de Creatorul său, restaurând astfel condiția existențială umană în dimensiunea ei autentică.

Călcând porunca divină de a nu mânca din pomul oprit, Adam și-a călcat, ori a uitat sau a ignorat această condiție, cum frumos explică o cântare bisericească ce se cântă la chinonicul Sf. Liturghii:

“Dar el crezându-se-mpărat

A căzut grabnic în păcat” (*Pe Tine Doamne Te slăvesc*).

În schimb, Iisus se știe împărat și stăpân peste toate pe drept deoarece “prin El toate s-au făcut” și “fără de El nimic nu s-a făcut din tot ce s-a făcut” (Ioan 1, 3) cum atestă Sf. Ioan Teologul în prologul Evangheliei sale, și totuși, față de Tatăl, păstrează o poziție de supunere, așa cum se vede din multiplele Sale declarații de genul: “Tată, nu după cum Eu voiesc, ci după cum Tu voiești” (Matei 26, 39).

Căderea lui Adam este recapitulată în pogorârea Fiului lui Dumnezeu prin întrupare pe pământ până la condiția umană. Dar deoarece căderea lui Adam a însemnat intrarea morții ca element străin în condiția umană, Iisus Hristos se naște ca om pentru a coborî chiar până la această moarte, “Și încă moarte e cruce” (Filipeni 2, 8) cum zice Sf. Ap. Pavel, adică cea mai umilitoare în acel timp, însă împlinind ceea ce nimeni altul n-ar fi putut face: omorârea morții și ieșirea din mormânt “cu moartea pe moarte călcând”, deci aducând și oferind lumii Învierea, deci viața veșnică în vederea căreia fusese creat Adam.

Ce înseamnă pentru noi întreaga istorie a Nașterii Domnului? Evenimentul sfânt este în primul rând un apel la participare. Dumnezeu putea mântui lumea și printr-un simplu act al voinței divine. Dar n-a făcut-o. Nu această cale a fost aleasă, ci aceea a întrupării Fiului Său, o cale mai complicată, dar înobilatoare pentru om, prin aceea că astfel Dumnezeu îi dă omului o atenție neobișnuită și neașteptată, îi dă importanță și valoare.

Mântuirea deci nu ne este impusă din afară, ci ni se oferă prin însăși condiția umană, din interiorul ei. Mântuirea este un dar, dar acesta trebuie acceptat în mod liber, adică deliberat, voluntar și conștient. Așa cum Sf. Fecioară Maria, la Buna Vestire despre Nașterea Domnului, prin acel “Fiat”, “Iată roaba Domnului” (Luca 1, 38) a acceptat să fie vasul ales și vehicolul divin al minunii Întrupării Fiului lui Dumnezeu, “pentru noi și pentru a noastră mântuire”, cum rostim în Simbolul credinței, la fel omul ce-și dorește mântuirea trebuie să primească oferta divină cu propriul său “Fiat”. Această acceptare reprezintă începutul înnoirii sale, schimbarea de direcție; prin propriul său “Fiat”, omul acceptă ca Hristos să se nască nu doar în condiția umană în general, ci chiar și în propria sa ființă, în propriul său suflet, și apoi să-L crească pe pruncul mântuitor, precum Sfânta Sa Maică, în același timp însă ascultându-L și urmându-L.

Nașterea Domnului deci indică și totodată cheamă la o naștere din nou a lumii, de data aceasta în Hristos, Fiul lui Dumnezeu Cel prin care toate s-au făcut. Acest mare și unic eveniment concentrează în el momentele semnificative din existența omului dinainte de căderea în trup, din dimensiunea meta-istorică a existenței sale, el recapitulează drama umană de atunci, reparând greșelile făcute și restaurând ceea ce se stricase, adică legătura autentică a omului cu Dumnezeu, după modelul intenționat de Părintele ceresc.

De aceea cu neîncetată bucurie Îl celebrăm, așa cum frumos spune colindul, pe Cel ce a venit în lume

“Să se nască
și să crească
să ne mântuiască”.

Preoția lui Hristos și slujirea oamenilor

A trăi viața cu Iisus Hristos în Biserică și a o dăruia apoi celor de lângă tine este lucrul cel mai greu de înfăptuit astăzi.

Biserica zidită pe Piatra cea din capul unghiului, care este Însuși Iisus Hristos (Efeseni II, 20) devine putere duhovnicească și pentru timpul nostru și sursa vie, permanent înnoită a harului dumnezeiesc, ce transformă conștiința din interior și unifică inimile oamenilor, în dragoste.

Preoția lui Hristos este și astăzi atacată, iar provocările de tot felul și păcatele timpului i-au slăbit mult din conținutul duhovnicesc, accentuându-se latura exterioară, văzută, în defavoarea celei nevăzute, duhovnicești.

Cea mai grea lovitură adusă preoției lui Hristos se resimte acut în interiorul slujirii oamenilor, deci în viața lor pe care o vedem cum este. Fie pe linia familiei sau a profesiei, fie de la sistemele ce patronează discreționar peste tot, se lansează atacuri grele pentru risipirea turmei. Ignorat, bătut și scuipat, preotul devotat slujirii lui Hristos trebuie să rămână treaz, vigilent și dispus la orice sacrificiu. Despuiat chiar de proprii frați, prins în vârtejul unei lupte de supraviețuire, el trebuie să-și înnoiască permanent veșmântul interior, vărsând lacrimi, până la zdrobirea inimii, de multe ori atât de greu de depășit și suportat dar, în cele din urmă, izvorătoare de pocăință adevărată și rugăciune curată, păstrându-și cu toată puterea devotamentul pentru slujirea lui Hristos.

Preotul lui Hristos se angajează în lupta cu sine însuși și o ia mereu de la capăt. Urcușul îi este foarte greu, căci și pedeapsa poate să-i fie aspră dar, pedepsindu-se aici sau fiind pedepsit de Dumnezeu în această viață pământească, Dumnezeu îi va ierta păcatele acumulate. Trebuie să-și continue drumul și să-și urmărească atent vocația. Taina salvării și împlinirii îi va aduce consistență de har și de slujire duhovnicească, îl va ajuta să învingă ispitele și-l va îmbrăca în dragostea lui Dumnezeu, pentru comunitate și comunitatea va fi salvată prin el.

Cât de minunat este suflul dreptei credințe și izvorul de lumină și de pocăință în comunitatea împreună slujitoare, care împărtășește dragostea lui Hristos prin preotul slujitor! Totul este constructiv și benefic în inima comunității și se simt roadele binefăcătoare ale Duhului Sfânt, prin care oamenii devin plini de milă, iertători și iubitori.

Cred că cel mai solemn Sinod și, în același timp cu adevărat sfânt, ar fi acela care ar aduce din nou iubirea reală între oameni și s-ar pune capăt mizeriilor acumulate și compromisurilor seculare. La acel Sinod să nu se mai vorbească nimic despre construcții, înălțări de edificii, înfăptuiri și laude, ci să se vorbească numai despre felul cum să dobândim dragostea, cum s-o înțelegem pe cea a lui Hristos, ca sens suprem al morții Sale pentru noi, cum să descoperim pârgurile și mijloacele necesare pentru a o sădi în inimile oamenilor.

Este înfricoșătoare dar atât de sublimă slujirea preoțească! Ea este instituită de Dumnezeu și întemeiată pe Cruce și Înviere. Prin Taina

Preoției se învață Cuvântul lui Dumnezeu, se săvârșesc Sfintele Taine, deci se sfințesc credincioșii, prin împărtășirea harului dumnezeiesc și sunt conduși spre mântuire, fiind învățați să păzească toate cele poruncite de Hristos, cum ni se spune în Evanghelia după Matei (28, 19-20). Dacă episcopul este “capul plinătății lui Hristos”(Sf. Grigore de Nazianz) și “izvorul Tainelor dumnezeiești”(Patriarhul Dositei al Ierusalimului, *Mărturisirea Ortodoxă*), preotul slujitor, la fel, în numele credincioșilor aduce jertfa cea fără de sânge și sfințește cinstitele daruri (Sf. Ioan Gură de Aur). Preotului lui Hristos i se cere permanent să ia aminte la toată turma pentru care Duhul Sfânt l-a însărcinat la o asemenea slujire (Fapte 20, 28), la Taina Hirotoniei (II Timotei 1, 6; 2,1-2; I Timotei 5, 6) și la cinstea la care a fost chemat de Dumnezeu (Evrei 5, 6; Ioan 15, 16). Preotul lui Hristos, în virtutea preoției sacramentale trebuie să aprindă mereu harul lui Dumnezeu, pentru comunitate (II Timotei 1, 6).

Aș dori să evoc câteva aspecte din viața Părintelui Arhimandrit Iustin, trecut cu puțin timp în urmă la cele veșnice, un sfânt al timpurilor noastre, adevărat preot și slujitor al lui Hristos. Preoția sa se integrează minunat în cuvântul nostru. Dumnezeu l-a adus pe lume în minunata așezare a Neamțului, în satul Poiana Largului, la 10 februarie 1918. Devine frate la Mănăstirea Durău în anul 1936. La vârsta de 18 ani pleacă la mănăstirea Cernica, la Seminarul Teologic, apoi la Râmnicul-Vâlcea și, în cele din urmă, la Roman. Este tuns în monahism în 1940 și devine preot misionar pe Frontul de Est, ajungând până la Odessa și Don, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. În 1948 este arestat din motive politice și condamnat în mai multe temnițe din țară, culminând cu Aiudul. După 1960 a mai executat încă 4 ani de închisoare pentru că nu și-a trădat credința și neamul. Va fi primit la mănăstirea Secu în 1966, unde va sluji 8 ani ca preot și duhovnic.

Securitatea îl urmărea permanent și, pâna în 1989, vârful de lance al acesteia l-a proiectat la mănăstirea Bistrița de lângă Piatra-Neamț pe cel care nu avea alt ideal decât iubirea pentru neamul său martirizat, în anii de temniță și dragostea fără margini față de Dumnezeu, trăită în rugăciune duhovnicească. În 1990, după o scurtă ședere din nou la mănăstirea Secu, părintele Iustin se gândea intens la viața contemplativă și de sihăstrie, de singurătate. Dumnezeu rânduieste un lucru mult mai înălțător pentru Cuvioșia Sa: construirea a două mănăstiri și ctitorirea multor altora, totul bazat pe viață sfântă, de primire a oamenilor și de ajutorare a lor.

Într-un cadru natural de-a dreptul mirific și în taina revelației dumnezeiești, la Petru-Vodă răsare, ca o grădină înmiresmată a lui Dumnezeu, mănăstirea “Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”, dedicată martirilor din temnițele comuniste. Aici este adus poetul Radu Gyr, preotul Ghe. Calciu Dumitreasa, monahul Atanasie, ș.a. Munca se continuă cu schitul de maici, care va deveni mănăstire, azilul de bătrâni, spitalul.

Părintele Iustin a fost preotul lui Hristos care și-a dăruit toată viața slujirii lui Dumnezeu. Nu suferea compromisurile asimilate și asumate în structurile ecleziastice care au diminuat atâta din conținutul duhovnicesc al slujirii! Sfântul Părinte era de o atenție și de o bunătate fără margini pentru

Icoană de Liviu Șoptelea

om. Câți oameni nu și-au simțit lacrimile lor de durere și ale unei vieți încărcate de probleme, în marea adâncă și curată a ochilor săi albaștri plini de afecțiune și a inimii sale de aur? Câți n-au plecat de la dânsul cu o speranță, cu o încredere în Dumnezeu, pentru binefacerile primite! Părintele Iustin îți crea ambianța unei iubiri părintești, te învăța pe loc ce este milostenia și te elibera de trufia atât de ascunsă în care noi petrecem.

La înmormântarea Părintelui părea că cerul căzuse pe pământ. Era atâta liniște, prohodirea era dumnezeiască, o mare de lume venise să-i aducă ultimul prinos de recunoștință și de dragoste. Totul era în lumină asemenea chipului său, care acum, ne mângâie de sus și ne întărește. Părintele Iustin a întrupat într-un mod desăvârșit Preoția lui Hristos, pentru timpurile noastre.

Dumnezeul întrupat, care este Arhiereul, Învățătorul și Împăratul Suprem ne-a dat chezașia sigură că moartea nu va mai avea puterea asupra noastră. El devine Frate după umanitate cu noi, cum se exprimă Sfântul Chiril al Alexandriei.

De aceea, Preoția lui Hristos și preoția slujitoare consacrată sunt sursa vie de sfințenie și temeiul sacramental al înduhovnicirii oamenilor.

Magic

Vrăji

*Câmpia fulgerată
Noroaie aur albi*

*Mandragora sfâșiată-n carne
Descarcă lent veninul*

*Pierdere de sine
Uitare
Febră pură
Sânge învins*

*Cap adormit cu pletele răsfrânte
Peste obraz
Orbit luminii
Cu ochi larg deschiși
Pe umbra pierderii de sine*

Cer magic voluptuos

*În cercul aurei se cerne
Trup aplecat pe trup
Explozia
În mii de fluturi*

În nevăzut

*Și dacă am să văd lumina feței sale
Voi vedea zăpada murind
Dintr-o clipire aeriană a pleoapei
Care deasupra mea se zbate
Primind pe geana ei
Un singur anotimp
Etern primit de cerul nevăzut*

*Atâtea capete de nori deasupra
Auroralei vești de răsărit
Ce nu coboară ci rămâne
Stăruitoare chiar dacă n-ai vrea-o*

*Curând pe aer voi putea păși
Firesc și totuși atingând pământul
Numai când vreau*

*Să fiu sub haina lui
În ochiul lui
Ce-a aruncat o rază
Pe alte raze focului din cer*

*Si trupul meu în transparență
Fără să vrea devine pur
La fel de pur ca trupul lui
Ce trupul îmi acoperă
În nevăzut*

* Selecția versurilor aparține lui M. N. Rusu. Vezi și *Lumină Lină*, Nr. 3-2013.

Decade

Nu știi pe umeri ce porți

*Tandrețea brațelor
Supuse fierbinți*

Acoperită

Umbră

Scânteietoare

Stins nu este

*E o părere ce ți se arată a fi sumbru
Ascuns după linia moartă
De-o mână
Dușmană.*

*Alinierea stelelor pe lucia ta frunte
Cu brazde adânci
Și-n căușul lor
Urme de sânge
De neguri
De sânge*

Până la pierderea cunoștinței

*O bură de gheață pe umerii tăi
Pe carnea fierbinte
Sărutul îngheață*

*Buze roșii
Cuprind gura mea*

*În praful de aur
În aburul diamantin
O urmă de negru
Apăsată pe coapsele
Cufundate în fum
Cu ingenuitate*

Acvariu cu apă fierbinte

*Îmi cufund capul
Aburit de gheața încinsă
Si mă prind mâinile tale
De aerul ce-mi înconjoară trupul
Pe care-l absorbi
Oasele mi se lichefiază
Carnea dispare
Explozia ei
Se face simțită pe orizont
Îmi cuprinzi doar parfumul
Magnolii păstoase
Pe gura ta
Pe pleoapele grele de plumb
Pe încheieturile lucii
Până la pierderea cunoștinței*

Sărut dreapta părinte

Pr. Th. D.

*Sărut dreapta Părinte.
Cu sufletul sărut.
Mai mult de-aș încerca să spun,
aș dilua esența din cuvinte,
mai puțin, aș jupui de vii
ceea ce adâncurile lor o simt.*

*Nu în fiecare zi trece Dumnezeu
la mine prin ogradă,
nu în fiecare ceas sunt culegătorul
de nectar în stupul de cuvinte.
Și dacă stupăresc pe-ascuns
e pentru ca să ard
ce n-are glas,
și n-are ținare de minte!*

*Nu în fiecare zi îmi dă Dumnezeu
norocul de pomană și mă lasă
să-ntâlnesc puțința de icoană,
cu busuiocul ei sfințit
să-mi spăl păcatul
și locu-n care am iubit.*

*Sărut dreapta Părinte.
Cu inima sărut.
Mai mult, n-aș ști să mânuiesc cuvinte,
mai puțin mai bine tac.
Nu în fiecare zi vorbește Dumnezeu
cu vârful de copac!*

*Pentru ceea ce încă mai sunt
În genunchi sărut talpa Doamne,
pentru rădăcini și ramuri
În galaxia Cuvânt!*

GABRIEL DRAGNEA

Între datorie morală și sursă de existență *Conjurația anti-Panait Istrati* *

De fiecare dată când am avut ocazia am afirmat că “o personalitate n-ajunge să se definească decât prin adversitățile pe care le trezește”¹, așa cum afirma cândva Tudor Vianu. Ceea ce s-a spus despre Panait Istrati, din dorința evidentă de a-i minimaliza personalitatea și opera, mergând până la executarea morală a existenței lui, nu a făcut decât să-l urce pe scriitorul brăilean pe podiumul învingătorilor. Reabilitările venite ulterior nu au avut decât să confirme aceasta.

M-am întrebat adeseori, în naivitatea mea de această dată, care ar fi fost motivele punerii la zid a ziaristului “vagabond de geniu”? După parcurgerea mai multor lucrări de referință am reușit să înțeleg îndeajuns de mult cum funcționează “sistemul” cu mecanismele lui ruginite și infecte. Astfel, pot afirma, fără îndoială că sinceritatea izvorâtă din abisurile sale sufletești, izvorâtă din setea de dreptate, avea să-l transforme pe Istrati într-un personaj incomod pe scena politică a lumii. Ajunsese să fie considerat un pericol, nu doar pentru ceea ce putea spune – credibilitatea lui nefiind pusă la îndoială – ci, pentru simplul fapt că exista. Citatele pe care le voi aduce în discuție nu fac altceva decât să scoată în evidență ideea că scopul scuză mijloacele, ajungând la o altă conform căreia “cine nu e cu noi e împotriva noastră”. Aceasta din urmă poate fi considerată laitmotivul acestui capitol.

Detractor vs. critic

Înainte de a continua prezentarea atitudinilor voluntare sau comandate ale contestatarilor consider importantă și necesară delimitarea termenilor detractor și critic. Pentru a fi clară o astfel de delimitare – deoarece nu toate numele prezente aici pot intra în categoria detractorilor – am apelat la editorialul lui Nicolae Manolescu din revista *România literară* (12-18 martie 2003): “Detractorul este de rea-credință și își face din negare un scop precis. El pornește de la ideea că scriitorul la care se referă trebuie să fie contestat. Nu ajunge la ea în urma unei demonstrații. Ideea e așadar preconcepută”.

Un caz ce poate fi considerat o nedreptate la adresa lui Panait Istrati este acela în care cotidianul francez *Le Monde* adoptă o poziție cel puțin

---

* Material realizat de Gabriel Dragnea din volumul în lucru, *Publicistica lui Panait Istrati - Un jurnalist nedreptățit*.

ciudată prin comentariile făcute privind anchetele de la Lupeni, publicate în *Lupta*.

Conform monografiei lui Alexandru Oprea, *Le Monde* publică așa-zisele probe ce “dovedesc” trădarea și cumpărarea sa “de către guvernul burghezo-moșieresc din România”: “Se știe că a făcut parte dintr-o comisie guvernamentală, pe vremea unor împușcături la Lupeni, de pe urma cărora au fost victime nouă muncitori și, că această comisie a aprobat pe de-a-ntregul autoritățile”. Gravitatea mare constă în faptul că, dând credit publicațiilor prestigioase din lume, care cu trecerea vremii nu au revenit cu corecturile care s-ar fi impus, istoricul literar Al. Piru cade în capcana de a da curs celor publicate. Astfel că, în studiul său din *Viața Românească*, nr.2 din 1957² apar următoarele informații: “Imediat după întoarcerea din U.R.S.S în România, în 1929 luă parte, cu ocazia grevei minerilor de la Lupeni, la ancheta întreprinsă de ziarul *Lupta*. În loc să protesteze împotriva guvernului, care împușca pe greviști, Panait Istrati, înhămat la carul burgheziei, arunca răspunderea crimelor pe seama ațâțătorilor la grevă din sindicatul muncitorilor”.

Dar, revenind la cele scrise de *Le Monde*, Panait Istrati se simte obligat să intervină pentru a clarifica lucrurile spunând că, ancheta sa de la Lupeni “unde au fost împușcați nu 9 ci 30 de mineri și o sută de răniți, a fost personală” și nu comandată. El vine și adaugă că, însuși Profesorul Romulus Cioflec, care era membru în partidul la putere și care l-a întovărășit pe tot parcursul anchetei avea să demisioneze din partid, “cu scandal în presă, deoarece se convinsese că și mine de vinovăția guvernului”.

Din tonul reacțiilor apărute în ziarul *Vremea*, la 10 octombrie 1929, putem să deducem că cele scrise de Istrati privitor la cazul Lupeni era o expresie a realității: “Ai colindat regiunea Lupenilor și ți-ai scris într-un ziar de seară nu impresiile, fiindcă n-ai fost acolo ca un simplu călător și om, ci rechizitoriul (...) Ai venit să urechezi guvernul, să ții conferințe și să ne scuipi în plin obraz”³.

Punând în balanță reacțiile furibunde apărute în presa română vom putea observa ce greu atârnă insultele aduse de Pamfil Șeicaru în 30 septembrie, în aceeași publicație, *Vremea*: “Ah, Panait, Panait... Torentele de invective, dintre cele mai triviale. Poza lui Istrati reprodușă în centrul paginii purta explicația: ‘Proxenetul care ne insultă’. Articolele din *Lupta* erau calificate: ‘o dezgustătoare acumulare de măgării’, iar autorul lor, ‘un biet mardeiaș cu degetele butucănoase ce se screme’, într-un stil ‘siluit’; Istrati mai beneficiind, pe deasupra, de gingașele gratificații de ‘liric povestitor al invertirilor sexuale’ sau, și mai pudic, ‘biet poet al șezuturilor deflorate’ etc., etc.” (notă extrasă din “dosarul vieții și al operei” lui Istrati, de Al. Oprea, p. 268).

Dovada că simpla lui prezență era un pericol o putem deduce din scrisoarea către Romulus Cioflec, în care se scuza că nu mai are timp să se oprească la Timișoara: “Cauza: sunt grozav de urmărit...Aseară, însuși Ionițescu mi-a trimis vorbă că studenții creștini umblă să mă omoare (...)

toată seara și noaptea până la unu mi-au ținut calea pe Dragoș-Vodă și au băut la o cârciumă lângă noi, urlând și arătând revolverele”.

Și, cum acesta nu este singurul moment în care Panait Istrati este amenințat cu moartea, îl mai amintim și pe cel din 1927, moment ce coincide cu aderarea scriitorului la comunism. Astfel că, în paginile *Cuvântului* cineva îl atenționează pe Istrati că, în cazul revenirii lui în țară va fi urmărit cu degetul pe trăgaci.

Nicolae Iorga și Alexandru Sahia

Întorcându-ne în timp cu câțiva ani descoperim campania de discreditare a omului, scriitorului Istrati și a operei lui.

Fără a le nega meritele – căci ar fi nedrept – vom observa că, pentru mulți scriitori români opera istratiană – în speță *Chira Chiralina* – nu reprezintă nimic altceva decât “memoriile unui om care câtuși de puțin nu are respectul ființei omenești”. Cine spunea aceasta? Nicolae Iorga⁴ care, prin intermediul *Rampeii*, la 12 noiembrie 1924 declara astfel: “Eu nu-i găesc absolut nici o calitate. Am spus: avem de-a face cu un hamal din portul dunărean”.

Negăsindu-i nici o calitate “hamalului din portul dunărean”, Nicolae Iorga, prin discursul susținut la înmormântarea lui Istrati avea să facă dovada unui caracter îndoielnic considerându-l “răsturnător de lume cu puterile unui real talent”. Dar, poate era conștiința deșteptată care-i dicta sincere și adevărate laude, o dezabuzare; sau poate avea nevoie să se descarce pentru a-și liniști bruma de conștiință pe care o avea.

Știind părerea lui Slavici⁵, cronicile apărute în străinătate privitoare la apariția *Chirei* și multe alte aprecieri aduse operei apărute în *Europe*, la 15 august 1923 putem să realizăm că la mijloc – între aceste afirmații tendențioase – stau cauze politice (ca să nu le spunem principii!). Invocându-se ideea de naționalism, lui Panait Istrati i se reproșează influențele democratice acumulate în occident. Și nu numai. Conform articolului din publicația *L'Orient* redactată în franceză la București, semnatarul Arion completează marea de acuze spunând că “e socialist”, “că nu a frecventat Capșa și, deci, nu face parte din nici o gașcă literară”, “că nu are talent” și, cea mai gravă, că “e un pornograf ignobil”⁶. În fața acestor enormități emise de detractorii săi, Panait Istrati avea să răspundă ripostând la rândul-i prin două “scrisori deschise D-lui Cazaban și D-lui Iorga”, scrisori apărute în *Adevărul literar și artistic*⁷ din data de 3 august 1924. Tot despre cei doi mai sus amintiți va face referire și în materialul „Revenire în patrie după zece ani”, cuprins în volumul *Cum am devenit scriitor*: “Câtă vreme mi se criticară cărțile, nu suflai o vorbă...Dar când ieșiră la atac, cu bastoanele lor seniorale, crezând că au de-a face cu un biet vântură-lume ce și-a trecut viața prin cârciumi și că numai din pură întâmplare a avut ‘norocul să întâlnească pe Romain Rolland’ și să

mâzgălească o carte ‘pretins frumoasă’, ei bine, acești domnișori au întâlnit măciuca lui Codin care-i făcu cnocaut. Dușmanii mei: șacalul Cazaban, simbriaș mârșav al guvernului și N. Iorga, academician, bărbat de stat și șef de partid huligănesc”.

O altă perioadă care trebuie amintită este aceea premergătoare colaborării lui Panait Istrati la publicația de dreapta *Cruciada Româanismului* dar și scurta perioadă care avea să urmeze după aceea. În urma unei “Scrisori deschise oricui”, publicată la 20 ianuarie 1932 în cotidianul politic *Curentul*,⁸ prin exagerările prezente va primi o replică foarte dură din partea lui Alexandru Sahia. Era o ocazie care nu putea scăpa kominterniștilor de la București.

Panait Istrati, conștient de aberațiile spuse are grijă să completeze: “Iată un mic plan de om pustiit”. Planul consta în înființarea unei gazete și a unui partid clerical cu sprijinul “unui corp de cărvunari episcopi și miniștri care, ziua cântă lui Dumnezeu liturghii, iar noaptea devastează bisericile”, dorind să susțină astfel “pe toți cei care vor să guverneze cu dreptate” și să nimicească “pe toți dușmanii”.

Răspunsul lui Sahia “se înscrie în linia fidelității față de Moscova, liniei staliniste și rostește o judecată echivalentă cu o condamnare”: “Ce mare canalie ești, tovarășe Panait! Îmi reamintesc anii tăi de glorie, când era îndeajuns să-ți anunți o carte, pentru ca nenumărate edituri occidentale să năvălească cu ofertele. Și asta datorită cui? Talentului? Să fim drepti!...Cele două vaci grase: Rakovski și Troțki ți-au întins țâțele să le sugi cât vei voi, ca un mânz nărăvaș. Rakovski, pe atunci reprezentant al Sovietelor la Paris s-a simțit fericit de revederea tovarășului; a fost în el o dulce aducere aminte, un dor discret pentru bălțile Brăilei, și ție s-a oferit cu ruble. Plecat în Rusia, recomandat de Rakovski lui Troțki – acesta a întrevăzut în tine elementul proaspăt pentru contramărișcarea lui de revoluție permanentă. Dar Troțki e azvârlit la timp peste bord, Rakovski – înfundat în Astrahan, și în Rusia începe munca adevărată, formidabila industrializare și refacere economică. Cine se mai gândește că există într-un colț Panait, cântărețul “cârciumelor”? Dar lucrurile s-ar mai fi putut încurca dacă cel care înjură astăzi comunismul, nu s-ar fi ridicat cu pretenții bănești supărătoare pentru cărțile tipărite, filmele de cinematograf. Drept satisfacție, tovarășe Panait, adept al lui Troțki, ți s-a arătat Nistrul. Bolșevicii nu înțelegeau să-ți plătească decât pâinea, ca oricărui muncitor, și mai mult ca orice, îți dădeau libertatea de haimanalăc. N-ai înțeles să prețuiești. Ai refuzat, indignat, doreai bani și ranguri. Te simți bine acum, în smârcurile dunărene, preconizând dictatura regească sau luptând pentru conversiunea cea mare: iubitorule de țărani! Însă toate bârfelile, toate ororile care le debitezi pe spinarea Rusiei comuniste caracterizează deznădejdiile unui înfrânt, stâlcit de cizma sigură”⁹.

Printre multele acuze aduse s-a mai spus că Panait Istrati este fascist. Cum ar putea fi adevărată o asemenea afirmație când cunoaștem participarea lui Istrati la mitingul antifascist *L'Italie aux fers*, la sala *Manege de Pantheon*? Tot în apărarea lui Istrati mai amintesc poziția lui fermă în urma apariției în *Cruciada Româanismului* a unui articol favorabil

Italiai fasciste („Din fresca istorică a fascismului” de Tudor Ionescu, în nr. 12 din 21 februarie 1935)¹⁰.

La acuzația de antisemitism, adusă tocmai de Romain Rolland, articolul „România însângerată” vorbește de la sine. Publicat în *Paris-Soir*, în 1925, Panait Istrati scrie „despre actele de teroare săvârșite contra evreilor de la Focșani sau Piatra-Neamț” provocând „șipete de furie” la *Viitorul*, care-l denunță pe gazetarul român ca „trădător și calomniator al patriei”¹¹.

O piatră de încercare în viața, până acum, destul de zbuciumată a lui Panait Istrati o constituie campania de denigrare și de condamnare a personalității și operei istratiene prin articolul „Un haiduc al Siguranței” al lui Henri Barbusse. A fost acuzat foarte aspru pentru declarațiile antisovietice care au urmat vizitei lui Istrati în Uniunea Sovietică. Deoarece „aceste calomnii erau atât de extravagante”¹² se pare că ele nici nu au fost preluate de presa română.

Panait Istrati – scriitor român

Deși au existat colegi din breasla scriitorimii române care negau apartenența brăileanului la literatura română, cu toate acestea, Panait Istrati a lăsat „pe oamenii de bună credință să judece”. Și, iată că, încă din 1924 a existat un Ion Vinea (autor celebru al volumului *Ora fântânilor*) care opina despre *Chira Chiralina* că „se afirmă tocmai prin atmosfera românească”¹³ existentă. Tot în această categorie „de oameni de bună-credință” putem încadra și pe un Gala Galaction, Pompiliu Constantinescu și alții. Cert este că, acei puțini scriitori care au ajutat la reabilitarea operei și a scriitorului, au ajutat, în fond, niște biete personaje literare, niște eroi care „au gândit și au grăit în românește”.

Conform unei scrisori redactate la Nisa în data de 15 aprilie 1925, cu scopul precis de a fi publicată „în fruntea volumului *Trecut și viitor*, Panait Istrati, nemulțumit de traducerea în românește a operelor sale de limbă franceză, se hotărăște să-și traducă singur creațiile; înainte de-a fi „prozator francez contemporan” el a fost „prozator român înăscut”. „M-am hotărât să mă traduc singur în românește fiindcă, mai întâi de toate, eu sînt și țin să fiu un autor român. Țiu la aceasta, nu din cauză că mi s-a contestat acest drept – (el mi s-a contestat de oameni cari n-au nici o cădere) – ci fiindcă simțirea mea, realizată azi în franțuzește printr-un extraordinar hazard, izvorăște din origine românească. Înainte de a fi ‘prozator francez contemporan’, așa cum se spune pe coperta colecției lui Rieder, eu am fost prozator român înăscut.(...) Las pe oamenii de bună credință să judece. Acestor oameni, - singurii cărora mă adresez în tot ce scriu, - le voi spune că majoritatea eroilor mei sunt români, ori din România, - (ceia-ce pentru mine e acelaș lucru), - că acești eroi au gândit și au grăit, - în sufletul meu, timp de ani îndelungați, - în românește, ori cât de universală ar părea simțirea lor redată în artă. Le voi mai spune oamenilor de bine, că dintre toate meleagurile contemplate de lumina ochilor mei,

acelea cari mi s-au întipărit în suflet pe când mă purta mama de mână, îmi sunt cele mai scumpe, și că numai un ‘înstrăinat’ ca mine va ști să le ducă dorul și să le desmierde amintirea, așa cum știu eu astăzi când trăesc din amintiri”¹⁴.

Mergând pe ideea lui Ion Vinea, închid acest capitol – deși mai pot fi multe de adăugat dar, totuși este o selecție subiectivă a lucrurilor – considerând că, într-adevăr “paguba națională ar fi prea mare” dacă nu vom fi capabili a îndeplini această “simplă formalitate: tălmăcirea prestigioasei opere în limba care trebuia să-i fie lut dintru început”¹⁵.

Panait Istrati trebuie să fie al nostru, nu pentru creațiile care au adunat succesul internațional, ci pentru că acest succes internațional a fost al unui om care a văzut lumina zilei, pentru prima dată, pe pământ românesc, învățând să spună “mamă” în limba română.

NOTE:

1. Tudor Vianu în *Idei trăite (Carte de înțelepciune alcătuită de Geo Șerban)*, Ed. Tineretului, 1968, p. 164.
2. Cf. Alexandru Oprea, *Panait Istrati – dosar al vieții și al operei*, Ed. Minerva, București, 1976, p. 266.
3. Citate extrase din monografia lui Al. Oprea, *op. cit.*, p. 268.
4. Referitor la amestecul în politică și nu numai, C. Rădulescu-Motru, în lucrarea sa *Etnicul românesc. Naționalismul*, Ed. Albatros, București, 1996, la pp. 138-139, descrie negativ figura ilustrului cărturar Nicolae Iorga, spre exemplu: “D. N. Iorga este un cărturar, adică un om a cărui cultură este formată din cărțile citite, iar nu din o experiență încercată în viața reală. Această origine a culturii sale îl constrânge sufletește să fie ca mai toți cărturarii cari se amestecă în politică, și pe cari l-a descris perfect de bine încă de acum un secol J. de Maistre: orgolios; îmbătat de ideile sale și mai ales de ideea propriului său eu; dușman al principiului de subordonațiune; ‘frondeur’ din fire și partizan înăscut al oricărei inovațiuni. Cu un asemenea suflet este ușor de înțeles ce politică naționalistă are să se facă. Viața reală va trece pe al doilea plan, iar pe primul plan va veni mirajul idealist; (...) d. Iorga n-are nici o unitate de măsură, - căci vanitatea eului, ca și spațiul dintre ideile citite, nu se poate măsura (...)”.
5. Spre deosebire de alții, Ioan Slavici este mai ponderat în afirmații, cum de altfel se și poate vedea din cele referitoare la Chira Chiralina: “Se vorbește azi mult despre Kyra Kyralina a lui Panait Istrati și mulți sunt supărați de conținutul romanului. Nu se vor fi potrivit cele spuse în Kyra Kyralina nici cu vederile mele, dar am rămas încântat de forma, de stilul desăvârșit în care povestește dl. Panait Istrati. În privința aceasta Ion al d-lui Liviu Rebreanu e mai dezbrăcat, mai fără perdea decât Kyra Kyralina, care foarte adeseori ne reamintește – ca fel de a povesti – poveștile orientale din *O mie și una de nopți*” (Interviu publicat în *Rampa*, 27 octombrie 1924, cf. Al. Oprea, *op. cit.*, p. 134).
6. cf. Al. Oprea, *op. cit.*, p. 172.
7. “Activitatea publicistică la *Adevărul literar și artistic* începe la 15 iunie 1924, continuându-se în fiecare număr al revistei până la sfârșitul aceluiași an. Aici apar, între altele, două povestiri inedite scrise direct în românește (*Pescuitorul de bureți și Sotir*), precum și câteva Profesii de credință și pagini autobiografice”- cf.

Panait Istrati, *Cum am devenit scriitor*, vol.I, ediția a III-a, Ed. Florile Dalbe, București, 1998, p. 412.

8. Interesant de adăugat este faptul că directorul acestei publicații este însuși Pamfil Șeicaru. În urmă cu trei ani, în paginile aceluiași *Curentul*, Pamfil Șeicaru și Nichifor Crainic făceau front comun împotriva lui Istrati. În privința acestei colaborări, Panait Istrati precizează: "...altă dată Șeicaru 'm-a înjurat din interes, după cum tot din interes e fericit azi când primește un articol de la mine, căci porcii n-au obraz' ". Cât despre ziar, el afirmă următoarele: "Căci nimeni nu știe că eu sunt mult mai fericit când pot să spun într-un articol tot ce-mi trăznește prin cap, decât când scriu o carte. Cărțile mi se pot publica la Paris mai ușor și mai repede decât pot eu să le scriu, pe când un articol trăznit, greu ar trece în altă parte decât la *Curentul*, care nu se împiedică în principii" (cf. Al. Oprea, *op. cit.*, p. 285).

9. Citate extrase din lucrarea lui Mihai Ungheanu, *Panait Istrati și Kominternul*, Ed. Porto-Franco, Galați, 1994, p. 65.

10. Citate extrase din prefața lui Jean Hormiere la cartea *Panait Istrati – Cruciada mea sau a noastră*, Ed. Delta Press, Cluj, 1992, p. 8.

11. cf. Al. Oprea, *op. cit.*, p. 193.

12. Mihai Ungheanu, *op. cit.*, p. 63.

13. cf. Al. Oprea, *op. cit.*, p. 373.

14. Panait Istrati, *Trecut și viitor – pagini auto-biografice*, Ed. Renașterea, 1925, p. 10.

15. Citate extrase din monografia lui Alexandru Oprea, *op. cit.*, p. 377.

Eu sunt via, voi sunteți mlădițele (Ioan 15, 5).

Ilustrațiile din paginile 21, 66, 70, 73, 94, 143 aparțin copiilor de la școala de iconografie condusă de artista Viorica Colpacci, la parohia Sf. Pantelimon, Foișorul de foc (Pr. Dr. Bogdan Teleanu), București.

intră un domn

*intră un domn
privește tăcut
și dispare*

*se-mpiedică noaptea
de soare*

*căzând
neguri improașcă
pe nouri
pe dealuri
pe vitrine
pe ușe*

*tablourile
colorate picături de sudoare
stau nemișcate sugând din pereți
dreptunghiulare
înfipte în ziduri
căpușe*

*doar muzica saltă
și câteva lumini
pâlpâind peste râu
acolo
în depărtare*

*pe lângă tablouri
pereții mai cară
luminile lor
reflectate
odată cu stelele nopții
toate
dar toate
atât de ușor în spinare*

*galeria e goală acum
n-a mai venit nimeni
de aproape o oră*

*de ceruri lipită
iradiază o lună imensă
n-am mai văzut-o*

*drept să vă spun
niciodată
atât de intensă*

*m-aprobă un păstrăv
sare spre cer
să o vadă mai bine
strivindu-și de întuneric
și de retine
burta
multicoloră*

*bună ziua noapte
ziuă
noapte bună*

fiecare tablou

*fiecare tablou
este o oglindă pictată
pe suprafața altei oglinzi
necuprinzând
încearcă și el să cuprindă
ceea ce tu
cuprinzând
nu poți să cuprinzi*

*în spatele fiecărui tablou vibrează
o lume neobișnuită
chiar dacă ție
privindu-l
ți se pare stângaci*

*în fiecare tablou
urma penelului
hoinară
punctează
doina nedesușită
a vântului împingând în fărâșul nopții
lumina zilei
și stelele
peste copaci*

*dacă se mai risipește o stea
dacă se mai frânge o rază de lumină
sau chiar dacă mai cade câte o cracă
sau două
ce poți să faci
nimica nu este perfect
cuprinde-le privirea cu care te-ncearcă
și-mbracă
descalță-te de logica durului intelect
și trece-le-n picioarele goale
pragul*

*lasă-te călcat de ele-n picioare
până vor scoate
de ele
din tine
tot dragul*

Adevărul despre piatră

*Cine vă spune că
o piatră de aruncat
în cel presupus vinovat,
cum sunt eu
sau chiar tu, spre exemplu,
o poti găsi cu ușurință,
se înșeală amarnic.
Să nu-l credeți pentru că,
O astfel de piatră
Nu se găsește ușor,
Mai ales pe înserate,
Când vinovăția pare mai clară
Și chiar eu însumi și tu însuși,
spre exemplu,
suntem pe calea mărturisirii
văzându-ne pistrițați de păcate
în oglinda sau apa îmbătrânirii.
Piatra de aruncat stă ascunsă
Prin volbura timpului
sau prin mărăcinișul speranței
sau între cine știe ce himere
moștenite de la părinți
pe care și noi le lăsăm copiilor
să le ude pe timp de secetă
ca să nu se ofilească
Piatra de aruncat nu e de aruncat,
Ea nu cunoaște ura,
dar se teme de naivitatea noastră.
Adevărul despre ea nu-l putem afla
pentru că adevărul e și mai greu
de găsit
decât piatra.*

The Truth about the Stone

*He who says that
a stone, which is to be cast
at the one who is presumed guilty
as I am
or even you, for instance,
can be found easily,
is completely wrong.
Do not believe him because
Such a stone
Cannot be found easily,
Especially at nightfall
When guilt seems to be more obvious
And even I myself and you yourself,
for instance,
are on the way of confession
seeing ourselves
mottled with sins
in the mirror or in the water of
ageing.
The stone to be cast is hidden
In the whirl of time
or in the brier of hope
or who knows in what chimeras
inherited from our parents
which we too, in our turn, will leave
to our children
to water during drought
not to let them wither
The stone to be cast is not to be cast,
It doesn't know hate,
Yet it is afraid of our naivety.
We can't find out the truth about it
because truth is more difficult
...to find
than the stone.*

**Translated from Romanian by
Muguraș Maria Petrescu**

MIHAELA MALEA STROE

Angelic și demonic în *Floare albastră* și *Crăiasa Zăpezii*

Să asemui un poet român, fie el și “ultimul mare romantic european”, cum îl consideră G. Călinescu pe Mihai Eminescu, unui scriitor danez – Hans Christian Andersen – devenit celebru mai cu seamă prin basmele pe care le-a scris, pare o aventură literară. O paralelă între o poezie – *Floare albastră* – și un basm – *Crăiasa Zăpezii* – așijderi. Dar, dacă textele îngăduie, de ce nu?!

Înainte de-a purcede la demersul comparatist, se cuvine o precizare: nu voi opera cu interpretarea consacrată (prezentă în manualele de literatură română), conform căreia, în *Floare albastră*, *el* reprezintă geniul, spiritul superior, iar *ea* chemarea telurică, vicleană. A-l considera pe tânărul (adolescentul?) din *Floare albastră* un geniu neînțeles mi se pare exagerat, el nu are nici pe departe complexitatea luceafărului, din poemul filosofic, sau a bătrânului dascăl din *Scrisoarea I*. Cuplul din poezie este, mai degrabă, unul inocent, asemeni celui reprezentat de Greta și Karl în basmul danez, stă sub semnul ludicului pur, nu al vicleniei, iar peisajul terestru amintește, în ambele texte, spațiul paradisiac: verdeața, codrul, trestia, foile de mure – în poezia eminesciană, grădinița improvizată, mica oază cu verdețuri și trandafiri – în basmul lui Andersen (în grădiniță se află “verdețuri de care aveau nevoie la gătit și [...] câte un trandafir; era câte unul în fiecare cutie și înflorea frumos”- p. 143).

În aceste condiții, este mai firesc, mai în spiritul textului, să diferențiem în ambele situații un *principiu feminin* care optează pentru cunoașterea intuitivă, afectivă (*luciferică*, păstrătoare a tainei, dacă ne gândim la Blaga) și un *principiu masculin*, care optează, cel puțin temporar, pentru cunoașterea de tip rațional, rece (variantea *paradisiacă*, menită să spulbere misterele). Atributele angelicului, la Eminescu și la Andersen, aparțin, în grade diferite, personajelor feminine, cele ale demonicului (derivat etimologic de la grecescul *daimon*, nu de la diavol) – celor masculine. Relația de cuplu suferă, e neîmplinită, bolnavă, nu din cauza incompatibilității, nici din cauza apartenenței lui *ea* și *el* la niște lumi opuse. E, pur și simplu, o chestiune de *nesincronizare* a ființelor – soluționată prin răbdare, devotament, sacrificiu, tenacitate din partea Gretei, în basmul lui Andersen, nesoluționată – în poemul eminescian, întrucât *ea*, “dulcea minune”, renunță, se duce... (“și te-ai dus, dulce minune”), plecarea ei, abandonul, are drept consecință moartea iubirii, eșecul cuplului.

La Eminescu, tânărul “se cufundă” în stele, în nori, în ceruri înalte, altfel spus *se adâncește în înălțimi*, “grămădește” în *gândire* cunoștințe, date și informații raționale, ignorând, pe moment, că pentru tânăra

îndrăgostită, el este *sufletul* (“De nu m-ai uita, încalte/ Sufletul vieții mele”- p. 44).

În cazul lui Karl, opțiunea pentru cunoașterea rațională devine clară după ce băiatul crește. După ce se îndepărtează de casă și după ce îl lovesc în ochi și în inimă, în prezența Gretei, care încearcă degeaba să-i dea un “prim-ajutor”, cioburile oglinzii diavolești. Din acea clipă sufletul lui/latura emoțională “îngheață”, doar mintea lui mai e capabilă să opereze exclusiv matematic, rațional. Lumea, fascinată, îl consideră “foarte deștept”, doar Greta observă (și plânge) că prietenul ei nu mai e (întreg) precum a fost, e “știrbit”. Karl începe să fie *obsedat* de forma perfectă (în particular, a fulgilor reci de nea), nu mai poate savura poveștile bunicii pentru că vrea să știe dacă ceea ce spune povestea e *adevărat*. Din întregul propriei ființe, pierde dimensiunea afectivă.

Și tânărul din poezia eminesciană, și Karl, din basm, manifestă, mai mult sau mai puțin tranșant, dispreț trufaș față de tot ce înseamnă sentiment și/sau expresie a emoției. Astfel, tânărul mărturisește, privind retrospectiv, că atunci când fata l-a sfătuit “Nu căta în depărtare/ Fericirea ta, iubite!”, el a râs și a tăcut, considerând că ea este doar o copilă “mititică” naivă, neștiutoare (“Astfel zise mititica/ Dulce netezindu-mi părul/ [...] /Eu am râs, n-am zis nimica” – p. 45). Karl, la rândul lui, râde de Gretchen când pe ea o bucură cărțile cu flori și animale care sunt, zice el, cărți neînsemnate, bune doar “pentru copiii de țâță” sau o disprețuiește când o vede plângând. Răpit de Crăiasa Zăpezii, Karl simte primejdia, încearcă “să spună o rugăciune în gând, dar degeaba, *nu-și aducea aminte decât de tabla înmulțirii*” s.n., p.147). Rugăciunea, care presupune participare afectivă, emoțională intensă, nu mai poate fi rostită. Neputința rostirii rugăciunii confirmă blocajul sufletesc al lui Karl, boala lui, dezechilibrul lăuntric produs prin aneantizarea inimii.

Ideea de adâncire/cufundare în înălțimi, în nori, apare, oarecum, și în basm. Odată răpit, Karl își dorește să știe mai mult, iar Crăiasa îl ridică în văzduh “sus de tot, până în norii cei vineți”(p. 142), apoi îl duce pe insula Spitzbergen (în traducere – insula *munților cu vârf ascuțit*, numele sugerând o lume izolată, care tinde spre înalt, dar care este o lume bolnavă, contondentă, o lume a orgoliilor și ambițiilor nemăsurate, a pretențiilor trufașe).

Opțiunea pentru cunoașterea rațională rigidizează ființa, care devine insensibilă, incapabilă de tresăriri sufletești. Tânărul din *Floare albastră* nu intră în jocul visat de fata îndrăgostită (“Și mi-i spune-atunci povești/ Și minciuni cu-a ta guriță/ Eu pe-un fir de romaniță/ Voi cerca de mă iubești” sau “Și de-a soarelui căldură/ Voi fi roșie ca mărul,/ Mi-oi desface de-aur părul/ Să-ți astup cu dânsul gura” – p. 45). Astfel, tânărul, deși îndrăgostit, zădărnicește un ritual ludic al iubirii inocente, pe care fata îl proiectează din cuvinte și gesturi visate cu ochii deschiși, un ritual pentru care este nevoie de amândoi, simultan. “Ca un stâlp eu stam în lună!” este exteriorizarea rigidității sufletești a tânărului, iar consecința este plecarea fetei și sfârșitul idilei: “Și te-ai dus, dulce minune/ Și-a murit iubirea noastră” (p.46).

Similar, Karl uită de Greta, de părinți, de bunică, iar când Gretchen, plecată să-l caute prin lume, îl găsește, într-un târziu, în palatul Crăiesei Zăpezii, băiatul “stătea neclintit și țeapăn, ai fi crezut că-i și el un sloi de gheață” (p.166). Pare iremediabil pierdut, n-o recunoaște pe fată și nimic nu-l perturbă din jocul în care l-a atras Crăiasa, jocul de gheață al înțelepciunii: să alcătuiască, din cuburi de gheață, cuvântul “veșnicie”. Miza este mare: eliberarea lui din mrejele Crăiesei, dar singur nu reușește.

Dacă avem în vedere ceea ce s-a spus despre tipologia feminină din poemele eminesciene, portretul “florii albastre” este angelic – părul “de aur”, ochii de culoarea cerului. Greta are și ea trăsături angelice (părul strălucitor, cărlionțat, chipul ei “rotund și bucălat era ca trandafirul”- p.145). Oricum, amândouă sunt ființe ludice și solare. În poezie, cea mai mare parte a ritualului proiectat ar urma să se desfășoare sub lumina solară, lumina lunii fiind veghetoarea drumului de întoarcere spre sat, spre “al casei prag”, parcurs de tinerii îndrăgostiți și îmbrățișați (“ Mi-i ținea de subsuară,/ Te-oi ținea de după gât” – p.46). În basm, după regăsirea și recuperarea lui Karl (lacrimile Gretei îl “vindecă” îi scot ciobul de oglindă din ochi, apoi propriile lacrimi – pe cel din inimă și, în clipa în care își recuperează sufletul, cuburile de gheață scriu singure cuvântul cerut de Crăiasă), cei doi merg mână în mână și “pe unde ajungeau era primăvară cu iarbă verde și flori” (p. 169).

Desigur, sunt și diferențe notabile. Îndrăgostitul din poezie pare mai degrabă să-și reprime iubirea pentru “frumoasa dulce floare”, pentru “dulcea minune”, sentimentele există, dar el tergiversează, nu răspunde îndemnelor fetei, în virtutea unei priorități de moment: cunoașterea rațională. Karl, după ce a fost atins în ochi și în inimă de cioburile oglinzii, devine răutăcios, brutal, cărcotaș, jignește, e arogant, se îndepărtează de Greta, îi spune că e urâtă când plânge.

În *Floare albastră* fata îi reproșează iubitului ei o stare de “absență” repetată (“– Iar te-ai cufundat în stele/ Și în nori și-n ceruri nalte?”- s.n., p.44), îl sfătuiește să nu caute fericirea “în depărtare” și îl cheamă spre spațiul cu vădite conotații edenice, ocrotitor al unei posibile perechi aidoma perechii primordiale. Cum el tace, ea pleacă, abandonează: “Și te-ai dus, dulce minune” (p.46). Privit retrospectiv, după ce idila s-a sfârșit, momentul determină, din partea *lui*, o reconsiderare ontologică a propriei opțiuni și atitudini “absente”, disprețuitoare sau încremenite de demult. Este o recunoaștere a greșelii de cândva, a șansei ratate (“Ah, ea spuse adevărul” – p.45), o tardivă “pocăință”, întrucât iubirea... a murit. Iar lumea, fără iubire, este o lume tristă: “Floare-albastră, floare-albastră/ Totuși este trist în lume”(p. 46). Spre deosebire de “floarea albastră”, Gretchen nu abandonează. În pofida comportamentului urăcios și răutăcios al lui Karl și în pofida convingerii tuturor că băiatul a murit, ea pleacă în lume să-l caute, trece prin tot felul de întâmplări/probe (spațiile pe care le parcurge au, desigur, semnificația lor pe care n-o discut aici), devotamentul fetei pentru prietenul dispărut este desăvârșit. Cuplul se reface, își regăsește echilibrul, se împlinesc prin stăruința ei și revenirea lor, împreună, *acasă*, după periplul prin lume înseamnă triumful iubirii și al inocenței,

redobândirea paradisului pierdut, a spațiului solar: “Erau acum amândoi oameni în toată firea și totuși copii în inimile lor; și acum venise vara, vara caldă și binefăcătoare”(p.169). Iubirea neostenită, sacrificială, a principiului feminin emotiv, intuitiv (Gretchen), fără să stărpească rațiunea, resincronizează cuplul, îl renaște, îl reînviază perpetuu, într-o armonie edenică, primordială.

BIBLIOGRAFIE:

1. Andersen, H.Chr., *Crăiasa Zăpezii*, trad. Al. Philippide și I. Cassian – Mătăsaru, colecția Biblioteca pentru toți copiii, Ed. Ion Creangă, Buc., 1974.
2. Eminescu, Mihai, *Poezii – Proză literară*, vol. I, colecția Mari scriitori români, Ed. Cartea Românească, Buc., 1978.

ZOLTAN BUTUC

Acest oraș

*când nu se compară mere cu pere
când nu se mai adună 1 și cu 1
când nu se mai calcă cu talpa
din teamă de sărut necum de pământ
acest oraș
în care-mi sunt pentru întâia-mi dată
impresionat grav
nu se compară
nu se Poate Compara
cu Stănescu Nichi-ta.
El nu se poate aduna cu El!
Nici măcar mărețiile lor Nu!
Acest oraș poate fi doar mândru
că-l are pe Nichita Hristea Stănescu
chiar pe timpul vieții lui!
și Atât!
E tot ce Poate!
Și e de Ajuns!*

Dincolo de rotund

*În casa mea totul e rotund
Ca niște ochi orbi aruncați pe o masă de piatră
Pe care sorții i-au rostogolit cu albul în sus spre infinit.
În mijlocul casei se află cuptorul.
În el mistuie un foc rece, de lumină,
intri în el pasăre - ieși bătaie de aripi.
Acolo e viața, acolo unde e zborul.
În casa mea totul e rotund
șlefuit de cercul de fier al zilelor
care rostogolesc nopțile cu fața albă în sus spre infinit.
Dar rotundul nu poate înțelege decât logica rotundului
căci forma e însăși trecerea ei - timpul.
În casa mea,
singurul lucru dincolo de rotund
e acest foc alb ce-mi mistuie zilele și nopțile
arzând totul în dorul indestructibil al zborului -
- ești chiar Tu.*

And the moon is above us

*Art is just form, he said with spite
He is an ascetic, I am an artist.
The moon is above us.
Why is the moon full tonight and other nights crescent?
Why sometimes I love you more when the moon is full and
other times, when it is dark, the cats on the roofs do not let us
sleep?
And how about that thin cloud on the night sky dressed in silver?
Aren't we - my love, the cats and the cloud - silent witnesses of the
moon's existence
And isn't the moon the silent witness of the existence of light?
How much we manifest, how much we do not manifest
And why bother to manifest in this phenomenal world
- these are after all pure form
under the divine light of the Supreme.*

At the Forehead of Deer

*Forehead of deer, diamond word
Gazing through the man's eyes,
Hand outstretched to womanlike clearness
Urges me to enter my destiny.*

*I have no pain left, just wrinkles of time,
I have gone along with Our Lord up to Olympus,
He bears the cross in the stronghold,
I wear the time going forward.*

*Light is made from his blood
Springing from pain of the nails
Ahead the road is paved with tears of dew
In deer's forehead the new cross is brought.*

Church Reflected in Waters With Stars

*In a hollow of a weeping willow
A swan like no other is carving with its beak,
Waves under wings are stretching to clean it up
The church reflected in waters with stars.*

*The time planted in earthly sign,
On the cross with a human body
It's in the sun that walking on water
A mute swan sips it.*

*Grandparents and grandchildren are marching through destiny
With God in the soul, with the sublime creed,
In Easter time the church is to be filled up
With crosses, faith and relics.*

*In a hollow of a weeping willow
Seem to carve one of a kind swan,
Is reflected in the water, ready to clean up,
Her church with its door of stars.*

Translated from Romanian by Violeta Popa

ANDREI ZANCA

Treceam, scai de gânduri în ruga disperată, mută a pașilor, prin soarele unei ierni uscate, sub arborii hibernând de-a lungul străzii. Când deodată în mijlocul ei am zărit două, trei vrăbii. Le-am privit îndelung risipind stropi de apă, prin băltoacă asfaltului, în lumina răsfrântă de cărămizile caselor, *în nesinchisirea* lor deplină. Mult mai învins decât atunci când am căzut în viață.

Totul pare a fi ca într-o autobiografie: cel ce-și desfășoară viața, până ce boala și neputința îl sting într-o pată de cerneală și cel ce-o citește – neîmbătrânind decât cu o zi - sunt unul și același. Cum între disperare și exaltare mereu, doar odihna în sine, timpul ieșirii din umbră, *tu* fiind motivul dinspre care trezindu-mă în zori sunt în stare a începe ziua. Lent răbdător și lent ne mai soarbe pământul. Și e târziu. Și eu voiam doar să spun c-a venit iarna.

Pășeam în grațitudinea mersului peste ultimele zdrențe ale zăpezii, de-a lungul trunchiurilor printre coline. Viile pustii. Într-o sclipire am zărit între frunzele moarte o tăblie cu litere ruginite: *totul în viață e o problemă de timp*. Așa e. Mereu ne ajunge din urmă trecutul în impactul lui cu ziua de mâine. Altminteri, oare de ce ți-am simțit lipsa atât de mult? Cum printre grații, unul contemplant piscul înzăpezit. Cerul de un albastru lihnit: *Vedem mereu, ce suntem*. Aidoma acelor vremi de coșmar și durere, în care ei erau închiși. Nu noi. Și m-am ridicat, pornind mai departe în lumina atenuată de apusul geruit.

Wu-Wei, principiul non-acțiunii în Tao. Acest lucru nu înseamnă însă *pasivitate*, ci o acțiune întreprinsă *fără de intenție*. Spontaneitate deplină. O acțiune eliberată de orice determinare, de orice legare de ceva, de cineva: eliberată de legarea de trecut ori de viitor. În acest sens Wu-Wei este completarea externă la Wu-Nien, “non-gânditul”, pentru viața lăuntrică. Maestrul Dogen: *oriunde ar merge, dincotro ar veni, pasărea apei își șterge siajul, însă nu își ratează Calea*.

Zicală Zen: *nu vă sprijiniți pe calitățile voastre, ci pe lipsurile voastre*.

Heidegger, după ce l-a citit pe Daisetz Teitaro Susuki, cândva pe la finele anilor '50: *dacă am înțeles bine, atunci este ceea ce am încercat să spun eu în toate scrierile mele*.

Zen-budismul joacă un rol mare mai ales datorită faptului că oferă o filosofie practică, una chiar terapeutică, care nu se sprijină pe speculații teoretice, ci pe metanoia, pe metamorfoza lăuntrică. Ea se înfiripă din Aflarea nemijlocită (experiment individual), meditativ-contemplativă. Atot-prezența Atenției.

În general se transformă mereu prezentul în trecut: nu *ce facem* este important din păcate, ci ceea ce *vom face*.

Prin atenție și răbdare se purifică lăuntrul. Ești singur în acest demers și în același timp simți uimitor de limpede și prezența celorlalți. O comuniune miraculoasă. O energie colectivă circulând liberă, care cu timpul devine... palpabilă.

Este explicația cârdului de pești, a stolului de păsări, a orchestrelor și formațiilor muzicale, care acționează simultan ca un organism.

“Eliminarea gândirii” nu înseamnă *a nu te gândi la nimic*. Ci a te gândi din clipă în clipă la toate lucrurile posibile fără *a te fixa* prin gând asupra a ceva. Fluiditate și detașare din clipă în clipă. În fond, a nu te lăsa “molipsit” de o fixație. De aici și paradoxul copilului: întrebă la ce se gândește, el răspunde în general: *la nimic*...

Copilul pare să vadă lumea așa cum este și nu cum și-o va închipui că este (mai târziu, atunci când anume lucruri devin cu timpul “invizibile”): *adevăr grăiesc vouă, cine nu va întâmpina lumea ca un copil, nu va intra în împărăția cerului*...

Kharma problematizează, însă nu dă și soluții. Acestea rămân la latitudinea noastră. De aici posibilitatea *fiecărei clipe*, de eliberare, de dizolvare a kharrei. Este, și totodată, *nu* ne este scris. Aici, deci rolul covârșitor al Atenției, băgarea de seamă, grija față de ceva, cineva, devine mai evident decât oricând.

E lesne să te odihnești în sine în tăcerea înfrunzirilor, în preludiul apelor. Însă să depui mărturia luminii în mijlocul dezlănțuirii, în bezna mahalalelor, în larva mulțimii rătăcite-n lumina reclamelor, să-ți păstrezi așadar neumbrită inima în vacarmul, durerea și mutilarea din jur, e dincolo de compasiune. E însuși golul din care se înfiripă totul. Ningea. Însingurat de fulgi am bănuț deasupra mea ca într-o fulgerare pasărea gerului. Și-am întrezărit deodată limpede un chip în miezul inimii.

Cuvântul latin *meditatio* se trage de la verbul *meditari* - a se exercita, a dăruia atenție - din care s-au născut mai apoi: a reflecta, a te gândi la ceva, a te pregăti; este forma mai tare a verbului *mederi* - a tămădui -, de unde mai apoi s-au ivit și termenii: *medicare* - a trata, a însănătoși -, precum și *remedium* - medicament, mijloc de tămăduire.

Rolul terapeutic al meditației în budism...

Ortodoxismul, prin crezul în împlinirea Făgăduinței este mai aproape de budism și de Zen decât creștinismul vestic (ca și acestea, ortodoxismul neagă starea de nemulțumire și sentimentul de părăsire, de abandonare, în care se găsește omul obișnuit; privite ca o consecință a separării dintre făptură și Creator, ca rezultat al “propriei” decizii; fiecare făptură re trăiește aceasta din nou, cum în budism ea se dezvoltă din înfiriparea condiționată, adică din kharma).

Procesul de tămăduire (atât în budism cât și în ortodoxism), constă în “întoarcerea” omului asupra lui însuși (acel “Kehre” a lui Heidegger). De altfel, înspre sfârșitul vieții sale se resimte la Heidegger tot mai mult aplecarea lui pentru budism și zen (întâlnirea lui scurtă cu Daisetz T.

Suzuki devine în acest context semnificativă) și mai apoi în operele mai târzii dedicate în mare parte poezilor (Hölderlin, Celan), artei “spontane” în genere.

Este extraordinar și extrem de sugestiv faptul că textul lui Heidegger “Das Sein als Leere und als Reichtum” (confirmând așadar afirmațiile de mai sus), este foarte intim “legat” de unele afirmații izolate ale lui Michaux (“Denerostitul gol”) și ale lui Cioran (L’Indélivré, din Revue – Hermès), în ceea ce privește Golul.

Heidegger: *Das Sein ist die äußerste Leere...*

Meditația și îndeletnicirile cotidiene (cele mai mărunte) nu pot fi despărțite între ele. Ele se completează și se îmbogățesc reciproc, până la definitiva lor contopire.

În desfirarea vieții, mai există o viață. Curgând tăcută sub așezări cariere, orgolii, necazuri, desfătări și irosiri. Mereu amânată, se revarsă în cele din urmă dureros în stern, aidoma primelor înfripări sub pătura zăpezii, aidoma degetelor printre zăbrele închisorii, bânduindu-ne visele de copil rănit. Închipuirile. Coșmarul. Fiind însă în stare să ne dezvăluie farmecul măruntelor, neînsemnatelor. Limpezindu-ne ochii în fiecare noapte, spre a putea privi mereu în jur ca prima oară. Acasă din nou. Retrăind ploaia de vară, așezați pe prispa bătătorită. În postul deplin al inimii. Și deodată întreaga viață e pusă sub semnul întrebării.

În unele temple-Zen se află pe altar figura lui Manjusri, care ține în mâini o carte și o spadă: cartea ca simbol al înțelepciunii și spada, care ucide vechile obiceiuri ale inimii, iluziile noastre (inconștientul contopit cu materia întunecată: nici o urcare fără de osteneala și sacrificiul coborârii).

Și vine o vreme, când prin har, orice lucru poate deveni o spadă a lui Manjusri, care amputează vechea viață, risipind îndoielile, incertitudinea: primăvara pare a irumpe, a se înfiripa dintr-un gol imens; ca și Iubirea.

E ușor a zice despre un copil, care îți spune: *uite, copacul vorbește cu mine...* că este un caz de animism. Este ușor să lipești etichete. Comod și foarte utilizat în vremurile acestea găfăite, “moderne”.

Însă copilul voia doar să sublinieze că în înțelegerea lui toate lucrurile sunt în “dialog”, lucru despre care *poate* mai târziu va zice: totul este semn și are pentru cel ce îl zărește o semnificație, adică vrea să-i “comunică” ceva.

Wallace Stevens: *pentru cel ce ascultă, cel care ciulește urechea în ninsoare / și, el însuși un Nimic, nu vede nimic / ce nu e prezent, și Nimicul, care este.*

(Fragmente din *Cartea surâsului* în curs de apariție).

Seara, stururile la ferestre

*Mă ridic c-un stol de păsări
printre nori, fire de gânduri
mai deschid fereastra casei
cu lumina printre rânduri.*

*Și se duc cocorii toamna
tremurând de dor prin ceruri
rămânând fereastra noastră
mângâiată doar de geruri.*

*Primăvara când se-ntoarce
puf de păsări năpârlite
tremură pe la ferestre
de lumină zdrențuite.*

*Și ne cheamă ciocârlia
s-o urmă în ceruri sus
printre nori pe lângă soare
unde nu este apus.*

Constanța

*Constanța
port la cea mai neagră mare
a lumii
albastră ți-e apa
verzuie privirea
pe corăbii
marinarii cântă
bucuria lui Iason
balada lânii de aur.*

*La prova
cătrel portul Tomis
călătorește
sirenă ieșită din valuri
orbită de lumină
Constanța.*

*În urmă-i
hăul
stinge vraja cântecului
când Circe își strigă grăsunii
sărmane vieți
pierdute
înainte de sărutul Constanței
femeie și port
pășești cu noi
peste moarte.*

THEODOR DAMIAN

Revista *Noi* (II)

Acest număr (2) din Februarie 1970 al revistei *noi*, subintitulată „Casetă de literatură” întocmită de Valeriu Anania (Detroit, Michigan, USA) conține patru pagini cu texte diverse, toate nesemnate, dar, evident, aparținând editorului, cu excepția a două, care sunt semnate: unul este un poem de Lisel Mueller, „Citind o antologie de poezie germană postbelică” și publicat într-o rubrică intitulată „Din lirica americană nouă” (p. 3), și altul (p.4) intitulat „Rătăcitoarea Zeiță Pele”, publicat în rubrica „Legendele Hawaiului”, după William D. Westervelt.

Revista se deschide cu un editorial, „Scrisoare pe frunză” unde Valeriu Anania îi scrie câteva rânduri (2 coloane) unei profesoare de liceu din București despre care auzise că ar fi citit elevilor ei în clasă fragmente dintr-un poem al său și că ar intenționa și un mic spectacol școlar. Pe aceeași pagină, două poezii, „De-a valma” și „Ev în castelul Chillon”, aceasta dedicată „Lordului Byron care, pe lângă alte însușiri de geniu avea și orbul găinilor”.

În p. 2, întâi se află rubrica „Pagini de jurnal” (10, 17, 18, 20, 23, 25, 31 ianuarie). Iată o însemnare (din 20 ianuarie): „Trei sute de mii în patru ore e, totuși, mult. De ce ne-om fi grăbit? ... Am umblat mult prin lume: viteze și pricini. Americanii mână repede din interes, nemții din pasiune, italienii din temperament, sârbii din prostie. Eu, ca să-mi treacă guturaiul.”

Pagina e completată cu un fragment din „Steaua Zimbrului” – „piesă în curs de probabilă apariție”, citim.

În p. 3 Valeriu Anania face o evocare a casei lui Arghezi, unde, se vede, era deseori invitat. Textul se numește „Mărțișorul acelor zile”. Iată un fragment: „Mărțișorul însă continua să rămână același [...] un așezământ al tocmirilor înțelepte și statornice, o gospodărie mic-burgheză în inima căreia se ascundea, nevăzută, altarul poetului unde se oficia, noapte de noapte, înfricoșătoarea taină a prefacerii pâinii în cuvânt.”

În sfârșit, p. 4, pe lângă textul lui Westervelt, o altă rubrică, „Marginalii” scrisă în August 1969 la Stratford, Canada unde Anania participa la un festival „Shakespeare”.

Articolul e un scurt comentariu elogios pentru volumul *The Spirit of Tragedy* al lui Herbert J. Muller. În finalul comentariului iată o

afirmație/întrebare interesantă: „Să notez că Marin Sorescu nu e deloc un ‚copil teribil’ al tragediei moderne, ci fiul bun și înțelept al lui Eschil?”

Și acest număr, ca și precedentul (ca și cele care urmează) a fost trimis în Canada (la Kitchener, Ontario) distinsului teolog și om de cultură George Alexe. (Am colecția acestei reviste prin generozitatea D-nei Didi Alexe, artistă și amfitiron inegalabil, soția lui George Alexe cel plecat dintre noi). Pe plic sunt două ștampile: una rotundă, cu data și locul (Detroit, MI, Feb. 12, 1970) și una dreptunghiulară (aplicată parțial peste timbrul de 6 cenți) unde citim: „Aliens must report their addresses during January.” (!)

TEODOR OANCĂ

Rondelul Cinei celel de Taină

*E liniște, vibrează-n jur
Cuvânt rostit cu har divin,
Căruia numai un creștin
Îi înțelege sensul pur.*

*Lumina e în clar-obscur,
Prefigurând un grav destin.
E liniște, vibrează-n jur
Cuvânt rostit cu har divin.*

*Legenda-și înteregi contur
Când un sărut, ca un venin,
Pecetlui un târg hain.
De-atunci trădarea curse șnur,
În liniște, lucrând în jur.*

Rondelul din cimitir

*Cotit e drumul către cimitir,
Nici satul nu e așezat altfel,
Parcă-aș urca Golgota pân-la el,
Ducând povara crucii de martir.*

*Sunt printre ei, mă-ncearcă un delir,
Dar sunt tot eu, pe când ei sunt la fel.
Cotit e drumul către cimitir,
Nici satul nu e așezat altfel.*

*Păstrez cât pot obolul în chimir,
Căci starea lor nu-mi este ca model,
Îi răsplătesc cu câte-un colăcel
Și le plivesc mormintele de pir.
Cotit e drumul către cimitir.*

hipnotica

tu visai cu ochii deschiși
fără să știi că visurile tale
se așezau pe ramuri
pe poteci
pe parbrize
așa ca un abur
ca un descântec
cum mirați trecătorii hulpavi
înhățau gratuit câte un vis pe jumătate
câte unul întreg
îngrămădindu-l într-un buzunar
în vreo sacoșă deasupra pâinii
visai atât de frumos încât
pe nesimțite
lumea devenise mai bună
un adolescent chiar își cedase locul în troleu
un senator își donase averea
tu nici nu știai aceste lucruri
continuai să visezi
iar visurile tale se amestecau frumos
precum frișca pe ciocolată
și cum puteam să nu mă-ndrăgostesc de ochii tăi
de visele
de buzele tale și apoi
de tot restul atât de dumnezeiesc
sculptat pe pedestalul inimii mele
când prietenii mei
se mutaseră cu toții la Rio
dansând fericiți lambada
pentru tine

Altă viață...

dar cuvintele tale
nu mai sunt aici

nici buzele tale
nu mai sunt

alte cuvinte ascult
alte buze sărut

viața aleargă
în jurul meu

râde stupidă
și-mi face instantanee

din sentimentele
mele - puzzle
croșetează șosete
pentru întoarcerea ta

Dublu infarct

*Edmundo avea două inimi
una mai mare și una mai mare
așa se născuse
singur
într-o duminică după Paște
și asta fiindcă Speranza mama lui
îl făcuse din flori
floarea- soarelui și ochiul-boului...*

*nu obosea niciodată
iar în inimile lui încăpeau
o mulțime de oameni
chiar și un elefant trist
pe care îl găsisese într-un bordel*

*se îndrăgostise însă brusc
de gemenele mexicane
aduse în coliba sa
de un tsunami nebotezat*

*iar acum când iubirile lui
se dezumflaseră fără preaviz
total și irevocabil
Edmundo omul cu două inimi
se decise să moară
de dublu infarct!*

Nud

*dar tu erai goală
și cuvintele ți se scurgeau
pe bărbie
pe săni
aproape nemestecate*

*erai goală
și lumea se îmbulzea
să te umple
ca și cum n-ai fi fost
sau poate tocmai de aceea*

*iar lacrimile ți se învârteau
în jurul capului
ca un nimb sfidător*

*erai goală în mijlocul
celor plini de ei
ca o păpușă
ca o lună
ca un pahar
și sufletul tău gol
îmi sorbea
toate sentimentele
îngrămădindu-le așa la un loc
ca într-o gaură neagră*

*aș fi putut muri
dar tu erai goală
pe pedestalul ochiului meu de sticlă
(și oricum aș fi murit cu ochii
deschiși)*

A Letter for Isolde

*My love, I must send you a letter.
Tonight the snow is steadily flowing, with a rustle,
and is touching my cheek, like
only your eyelashes do, on occasion.*

*The fountain sources had drained
and my poor heart, seized with fever,
asked for a little coolness in the world,
while floating northwards, to your
unmoving star.*

*I think snow is a sign,
it tells me you're near again
and you can still bring me cure,
when the white bride's veil falls from the skies.*

*I see you descending from a frozen ship,
with the flag of blizzard fluttering on its mast,
in long Vestal's garments, to bring me back to life,
like the snow resurrected my sources when
into them fell!*

In the Spear of Words

*Tied to the mast of existence,
wondering across the hemispheres
of the age-old maps,
in the spear of words
I try to seek salvation,
following a custom
passed down from my elders,
orienting myself by the signs in the sky,
under the wolf fang of the moon.
The shroud of night, too tight around me,
dresses me up in the spray of perfumes,
and shrugs the shoulders
of the winged powerlessness in my sleeves.*

Translated from Romanian by Roxana Zamfira

Icoană de Liviu Șoptelea

VASILE ANDRU

Rugăciunea lui Iisus la Mănăstirea din Essex

Ora șase dimineața. Iunie 2013. Intru în biserica “Sf. Siluan Athonitul” a mănăstirii “Ioan Botezătorul”, la Essex. În biserică e întuneric. Slabe licăriri de lumină numai în candelă la altar. Biserica nu are ferestre. Mă surprinde acest spațiu vast, naosul, fără ferestre. Poate vrea să redea condiția unei peșteri de ascet... Când ochii se obișnuiesc cu întunericul, văd conturul călugărilor. Forme subțiri, înalte. Toți sunt subțiri și înalți. Îmi evocă spontan un tablou al pictorului rus Nikolai Roerich: “Și am adus lumină” (1922). În dreapta, călugării. În stânga, călugărițele. Mănăstire ortodoxă mixtă și multietnică. Sunt aici călugări din 12 nații.

Acum începem repetarea Rugăciunii lui Iisus. Un călugăr – înalt și subțire – repetă “stihul” rugăciunii în limba engleză, cu voce tare. Va repeta de 100 de ori: “Lord Jesus Christ, Son of God, have mercy upon us”, adică: “Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi”. Călugărul repetă rar, firesc, natural, fără vreo indicație de sincronizare cu respirația.

Ceilalți participanți, repetăm și noi, mental. Sau, la intervale, nu repetăm ci ascultăm, cu trăire. Când se repetă *Doamne Iisuse* într-o limbă pe care n-o cunoști, este mai spornic să ascuți. Întâmplător, cunosc limbile în care s-a recitat azi rugăciunea. (Pr. Rafail Noica spunea că s-a rugat numai în română, deși cunoaștea 5-6 limbi).

După 100 de ..., are loc o închinare rituală, urmată de 2-3 minute de liniște totală. Intervalul de liniște totală poate fi creat și după primele 50 de repetări, la aprecierea celui ce recită cu voce tare.

După aceea, alt călugăr, sau călugăriță, începe să recite stihul în altă limbă, tot de 100 de ori. Și tot așa, în 8 rânduri de câte 100 de ori. Într-o zi, de exemplu, repetarea a fost astfel: În engleză, trei serii de câte 100 de ori; în românește, două serii; în franceză, o serie; în rusă o serie; în grecește două serii. Dar ordinea și frecvența limbilor poate fi diferită de la o zi la alta.

Sunt cinci călugărițe române la mănăstirea din Essex. Le-am auzit rostind stihul rugăciunii pe maica Fevronia și pe maica Porfîria. Pilduitor de frumos. Voce cu modulații firești, dar cu reverberații bine lucrătoare: voce numită *trepnos logos*: blândă, persuasivă, *sofronică*, având ecou abisal.

Se recită, tot de 100 de ori, și un *stih* al Maicii Domnului. L-am auzit acolo numai în engleză. Și călugărița româncă l-a repetat în engleză. “Most Holy Mother of God, save us”. Adică: “Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pre noi”. În engleză este “mântuiește-ne” în loc de „miluiește-ne”.

Emblema Mănăstirii din Essex

La mijloc, după patru serii de rostiri, este și un moment “liturgic”, pomenire de sfinți, tot în aranjament de stih repetat de mai multe ori. În total, dimineața se fac circa 2 ore de Rugăciunea lui Iisus. Alte două ore sunt seara, de la 17:30. (Rețin că, la 1993, Părintele Symeon de la Essex spunea că ei repetau 8 serii de câte 150 de ori. Durata rugăciunii era, astfel, trei ore. Nu știu amănunte, dacă s-a convenit definitiv, sau doar

periodic, să fie 100 de repetări). Procedeu acesta al recitării cu voce tare a stihului, a fost rânduit de arhimandritul Sofronie, fondatorul acestei mănăstiri din Essex. Este un procedeu original, cu intenția declarată a unei “întemeieri dogmatice a Rugăciunii lui Iisus”.

Ne îngăduim o referință istorică, în simetrie. Grigorie Palamas, în secolul 14, a adus o “întemeiere dogmatică a practicii isihaste”, cu cele trei faze ale sale. Arhim. Sofronie vrea un lucru mai ne-elitist: să statueze un mod de practicare a “rugăciunii de toată vremea”.

Personalitatea arhimandritului Sofronie

“Viața e atât de scurtă și țelul atât de înalt! Să învățăm să trăim prin viața veșnică a lui Dumnezeu”. Așa spunea arhim. Sofronie. Țelul înalt i-a organizat lui personalitatea și misiunea.

Serghei Saharov, viitorul arhim. Sofronie, s-a născut la 1896, la Moscova. A absolvit școala de Arte Frumoase. A pictat și, în paralel, a fost mânat de setea cunoașterii metafizice. S-a inițiat în mistica orientală, entuziasmat de cele opt “eliberări” budiste. Timp de 8 ani a practicat Yoga și a făcut meditația *Dhyana*. Zicea: “Dacă mori fără să revii la ființa absolută, viața n-are sens”.

După revoluția din 1917 a fost arestat și închis la Lubianka. În 1921, a reușit să plece din Rusia (în acel an, Lenin a făcut gestul spectaculos să permită unor elite emigrarea în Occident!) și s-a stabilit la Paris. Pictază, participă la două saloane de pictură, cu succes. Însă arta îl nemulțumește și caută salvarea în religie. Pentru că arta îți asigură numai “durată”, nu și “infini”. Prin artă poți dăinui doar într-o istorie literară... Dar prin religie poți gusta veșnicia.

Constată că budismul nu-i poate deschide ușa eternității. Opțiunea definitivă pentru creștinism (absolutul “personal”) i-a fost salvatoare. S-a înscris la Institutul de teologie ortodoxă din Paris, în 1924. Să învețe să se roage! zice el. Dar teologia academică nu te învață așa ceva! constată el repede. Zice: “Teologii nu vorbesc despre Dumnezeu dintr-o experiență personală!”

Părăsește Institutul, părăsește Parisul și pleacă pe Athos, în 1925. Pe Sfântul Munte, “se aruncă” în rugăciune, cu disperare. Disperarea sa se unește cu un fel de înviere în suflet, constată un biograf.

După 4 ani, îl descoperă pe părintele Siluan (Ivanovici Antonov). Părintele Siluan nu era băgat în seamă pe atunci... și, poate, dacă părintele Sofronie nu-l făcea cunoscut, ar fi rămas îngropat în negura istoriei... Sofronie a stat 8 ani în preajma maestrului, până la moartea acestuia în 1938. După care se retrage la pustie, în izolare totală, 4 ani, eremit la Karulia. A obținut iluminarea isihastă (*fortis*). La urmă, s-a lăsat hirotonit preot și a devenit un duhovnic căutat de tot Sfântul Munte.

Excesele ascetice i-au ruinat sănătatea. Bolnav, e dus de urgență în Franța, este operat și supraviețuiește ca prin miracol. Era în 1947. I s-a refuzat viza de întoarcere pe Athos și a rămas în Franța. A scris despre Siluan Athonitul, să-l facă cunoscut în Occident. La Paris, în jurul Pr. Sofronie se formează un grup de râvnitori întru Rugăciunea lui Iisus. În 1959, cu acel mic grup de râvnitori, a ajuns în Anglia, unde fondează o comunitate monastică: într-o casă parohială veche, dezafectată, lângă satul Maldon, în Essex.

Părintele Sofronie împreună cu ucenicii (primul din dreapta Părintele Rafail Noica)

Cuviosul Siluan Athonitul
Frescă la Mănăstirea din Essex

Experiența sfințeniei versus experiența niptică

La Essex, arhim. Sofronie, lipsit de o minimă dotare materială pentru exigența liturgică, și cum mica sa obște era multietnică, a avut ideea unui așezământ consacrat Rugăciunii lui Iisus. Marcat exclusiv de duhul muntelui Athos, el vrea experiență, nu doar liturghisire. În același timp, e marcat de Siluan Athonitul, dar și de pietismul rusesc. De aceea, *dar și din realism*, propune o experiență a sfințeniei, nu a iluminării. O experiență a Rugăciunii, nu a contemplației niptice, palamite.

La Essex, nu se face uz sau abuz de termenul “isihasm”, ci se practică doar “Rugăciunea lui Iisus”. Isihasmul niptic urmărește să ducă omul spre: “cum să ne purificăm, să ne iluminăm și să ne desăvârșim” (o zice chiar subtitlul Filocaliei). Arhim. Sofronie pune pe primul loc o experiență a sfințeniei. *Cum să ne sfințim!* Zice: “Ce înseamnă îndumnezeirea omului? A trăi cum a trăit Domnul, a-ți însuși gândurile și sentimentele lui Hristos, mai ales cele din ultimele clipe ale vieții Sale pământești”.

Cuviosul Siluan Athonitul. Frescă la Mănăstirea din Essex

Experiența iluminării (“fotisis”, în Filocalie) este mai grea decât a sfințeniei, deși este un “joc secund” în mântuire (când este concepută ca un scop în sine!). Oricum, aceste “separări” sunt relative și didactice pentru că una se întâlnește cu cealaltă, când sunt urmate cu determinare.

Așadar, deși el însuși obține extazul mistic (pe care îl destăinuie superb într-o mărturie!) Pr. Sofronie a rânduit doar procedeul Rugăciunii lui Iisus, pentru paza minții, nu pentru *fortis*. Evident, el nu punea “popreală” la calea mistică, și dacă cineva din cei care practicau doar Rugăciunea de toată vremea ar fi atins faza “răpirii văzătoare” (unul din zece mi! se spune), slavă lui! Dar, s-a vădit, *isihasmul niptic nu-i pentru cei mulți!* (Paisie Velicikovski credea altfel... Pentru că el credea mai mult în el însuși decât în ucenici!) “Calea sfințeniei” este chiar cea revelată de Hristos, drept mântuitoare. Și părintele Teofil Pârâian credea la fel, de aceea, în *Pravila* lui de cinci reguli, pe primul loc pune: “Frecventarea asiduă a Bisericii, prezența la Liturghie”! Și părintele Petroniu de pe Athos credea că mântuirea nu se obține prin isihasmul niptic, ci mai lesne prin paza poruncilor. “*Asta să-i înveți pe râvnitorii tăi mireni de la Dalles, din București!*” îmi spunea arhim. Petroniu în 1997, pe Athos. Oameni realiști! La fel, și Ghervaghese Mar Osthatis, mitropolit ortodox din India, deși mi-a îngăduit să fac practică isihastă cu studenții teologi de la Kottayam, mi-a spus: “Hristos voia împlinirea prin slujire, nu prin contemplare!”

Aceste păreri favorabile “sfințirii” mai curând decât “iluminării” sunt realiste! Dar un dram de idealism dă relief realismului.

De unde vine reticența față de calea *niptică*? Din dificultatea *definitivă* a acestei căi!

“Nu este greu, este cu neputință!” zice părintele Rafail Noica. Și, ducând paradoxul mai departe, zice că și mântuirea este cu neputință: “Tot îndemnul dat de Hristos este cu neputință omului a-l împlini. Mântuirea nu este cu putință omului!”

Atunci ce-i de făcut? Iată ce-i de făcut. De cugetat la cuvântul Evangheliei: “Ce este cu neputință la om, este cu putință la Dumnezeu”. Astfel, conchide Pr. Rafail: “acest cuvânt o să vă mângâie în loc să vă deznădăjduiască”.

Părintele Rafail Noica la Essex

Părintele Rafail a fost tuns în monahism de arhim. Sofronie, în 1964. A petrecut la Essex, pe lângă Pr. Sofronie, trei decenii. Mărturisește frumos despre magistrul său. Înțeleg că părintele Sofronie, deși vădea un pietism slav tipic, nu dezavua calea noetică, grecească. Părintele Rafail zice:

“Părintele Sofronie nu ne-a dat niciodată un canon de rugăciune. Nu ne-a dat o regulă a mănăstirii. Spunea că regula te ajută ca începător. Dar când te înveți cu regula, acolo rămâi. El căuta la om libertatea aceasta în care nu mai suntem sub tabu-uri... Părintele Sofronie ne-a călăuzit în libertate.”

Întrebat, în 1993, cum vede un român ortodox care viețuiește într-o mănăstire din Anglia, “mântuirea ca neam”, părintele Rafail Noica a răspuns:

Cu egumenul Mănăstirii din Essex,
Arhimandritul Chiril

“Eu nu știu că ne vom mântui ca neam. Ce înseamnă să ne mântuim ca neam? Neamul nostru se cheamă Hristos. Sau, dacă vreți, neamul nostru se cheamă Israel, adică poporul lui Dumnezeu. Noi suntem Israelul cel nou, Israel în duh. Patria noastră nu este Rusia, sau România, sau Anglia, este Ierusalimul cel de Sus.” (Găsesc aici și o explicație a emblemei mănăstirii de la Essex: o *cruce* mare crescând, ca un fruct mistic, din arborele *menora*...)

Rolul inițiativ și misionar

Am petrecut, la Essex, și sărbătoarea împărătească a Pogorării Sfântului Duh, și ziua Sfintei Treimi și Nașterea lui Ioan Botezătorul, la Sânzienele noastre. În acele zile, în biserica “Sf. Siluan Athonitul”, dar și în biserica veche din pădure, s-a celebrat Liturghia, nu Rugăciunea lui Iisus. Au venit pelerini mulți, din toate părțile lumii. Vedeam astfel că Essex are un rol misionar, mai marcant decât cel inițiativ. Este o mărturie a comorilor ortodoxiei în plin Occident. Prezența ei are un răsunset mare, atrage, focalizează. Evident, legenda părintelui Sofronie (mutat la Domnul în 1993) e încă vie. Părintele Sofronie atrăgea, producea convertiri prin harul său. O anglicană, într-o criză existențială, pe punctul de a părăsi credința, a venit la părintele Sofronie și l-a întrebat *cum să se roage*. Și el i-a zis: “Cu Dumnezeu, nu-i nevoie să fii politic; pur și simplu, varsă-ți inima ta în fața Lui!” Femeia a fost atât de mișcată, încât a găsit ea însăși o rugăciune de adresare lui Dumnezeu, care a salvat-o. Acum când văd mulțimile de pelerini (din Anglia, dar și din depărtări, din America, din Finlanda, din Cipru... dar și câteva viețuitoare de la Vladimirești), îmi sporește sentimentul că *neamul nostru* este mare, este o realitate a Europei care va redescoperi “pustia”.

Am plecat din Essex cu sentimentul că am pe lumea asta nu doar neamuri noi, dar și o nouă *peșteră* (“episcopală!”, cum zicea Părintele arhondar Bartolomeu) care mă așteaptă cu ecleziasă răbdare.

Scrisoare-n cer

*Acolo-n cer la voi e mama
mea;
s-o căutați,
să-i dați scrisoarea asta-aș vrea,
să-i spuneți
că sora mea cea mică e mare-acum;
a fost și ea bolnavă
dar astăzi a ieșit pe drum.*

*Lăsați-o-n voie, de se află
la strămoare,
că e bătrână,
și dacă înc-o dată moare,
pe-acolo nu-s morminte,
nici cruci,
nici țintirimuri,
că-s alte rânduieli în 'naltele
tărâmurii.*

*Cât despre mine, -
că nu prea bine sunt,
dar că mai stau o vreme
pe pământ;
nu mult,
până să-mi pun copiii la rostul lor
și-apoi,
ce-i pasă lumii dacă mor!?*

*Să-i spuneți
că mi-e tare dor de ea;
să-l caute pe tata,
de-o vrea, de o putea;
să-i spună
că am reparat hogeagul
de pe casă,
iar peste-o lună, gardul,
dacă Cel de Sus mă lasă.*

*Cum pot să știu
că a ajuns scrisoarea,
că mama știe
că mi-am amânat plecarea,
că l-a găsit pe tata,
ori poate nici nu știe
că e și el pe-acolo,
legat de veșnicie?*

*Pe-acolo-ți întâlnești,
dar nu îți recunoști vecinii;
și ei se vor reîntâlni
cum se-ntâlnesc străinii.
Cum nimeni
n-a venit de-acolo, înapoi,
acolo, noi,
vom fi oare tot noi?*

*Am scris la voi în cer;
nu vă cunosc*

*ce sunteți,
cine sunteți, pe ce post;
recunosc
că poate mintea-mi lunecă
și am ajuns damnat,
dar inima și sufletul
la scris m-au îndemnat.
Nu pot să știu
ce-aș vrea să știu;
am scris
cu lacrimi și cu dragoste
de fiu;
am scris la voi în cer,
la post-restant.
Scrisoarea a ajuns la voi,
ori a ajuns în neant?*

o altă răstignire

*se răstignesc acum Hristoșii toți pe cruce
și crucea este tot mai grea
dar timpul ăsta nu știu de o să apuce
o altă răstignire, și a mea,*

*genunchi-mi sunt zdreliți de pietre
iar spatele mi-e plin de sânge
Pilat din Pontus iar o să regrete
durerea universului ce plânge,*

*și răstigniți la soare și la umbră
prin vânturi, crivățe și ploii
cu toți îmbrăcăm o haină sumbră
și-n lume ne purtăm flămânzi și goi,*

*cu noaptea-n care focurile ard
sub crucile-atârinate peste lume
căci între noi și ei e-un foc de gard
unde o mamă pune rugăciune,*

*și după răstigniri cu toți se-ngroapă
în peșteră de piatră și pământ
și-n noaptea fără stele se dezgroapă,
și poartă în lumină alb veșmânt.*

spre eternitate

*se-aprind iar rugurile în munți
și arde-n flăcări crucea la hotar
și între NOI și EL se construiesc iar punți
și vinul noi ni-l bem dintr-un pahar*

*e Noaptea de Înviere, noaptea sfântă
când drumurile-s pline de lumini
iar preotul cu mâna tremurândă
împarte iar lumina la străini*

*la cap de drum mâncăm pâine cu vin
ca să-L cinștim pe Cel ce-a înviat
pe Sfântul cel cu numele divin
ce pentru noi e Sfântul Împărat*

*și se aprind deodată cerurile toate
și-i roșu orizontul peste noi
pe același drum înspre eternitate
noi Îl urmăm flămânzi, tăcuți și goi.*

DANUTA Z. LIBERMAN

Jean Bodin: *Catharsis*

“I write to fight forgetting”, and beyond

Bodin is known for his unbridled imagination – the primal spark, the fantasy, the surprising insights, the challenges in form and language, the raw originality that forces the reader to pay attention.¹ For him “the essential pleasure of *mimesis* is the pleasure of learning and interference.”² His force of theatricality constructs and connects, imposes logic on the content, conveys unexpected psychological truth and enables us to relate to unfamiliar material. *Catharsis* (Edition Lulu, Raleigh, NC, 2012, 50 pp.) combines three theatre texts and an essay. Four drawings illustrate the fables. The essay *Did This Path Have a Heart*, originally written as an introduction for the chorus *Decomposition at a Distance on the Record or Sleep’s Murderer Black Sun*,³ serves as an enlightening path to all three texts: “a selection and formulation of alternatives”.⁴

All of the commonly hold interpretations of *catharsis*, purgation, purification, and clarification are considered by most contemporaries to represent a process in which pity and fear accomplish the *catharsis* of emotions like themselves. This book demands a different approach.

Bodin’s basic gestus is formed by his experiences of the Soviet suppression in the Eastern part of his homeland Germany from the end of WWII 1945 until the self-liberation in the autumn of 1989. His other two texts - *The Hard Way Out*⁵ and *Motility Operon Resurfaced*⁶ also - create voices that re-investigate recent collective memory. On the one hand, therefore, the text’s structures are self-reflective devices, designed to examine their own premises. On the other hand they are also ways of examining their global condition. Their inner core connection is the painful essence of the totalitarian destruction of humans and societies under communist rule. Obviously Bodin follows Lessing, who defines catharsis as an experience that brings pity and fear into their proper balance. “In real life”, Lessing explained, “men are sometimes too much addicted to pity and fear, sometimes too little; tragedy brings them back to a virtuous and happy

mean.”⁷ Bodin’s experienced perspective, and his rigorous challenge to the ideas, symbols and gestures that shaped human existence under totalitarian conditions demand our attention. Every event or dialogue in *Catharsis* is subject to a process of revision, until one realizes that Bodin is staging not just a single story of life under political repression, but the conditions for telling any story at all. “At the deepest level revision is inherent in every description of one’s past. That’s why they lie so much”,⁸ comments the author about the characters of *Motility Operon Resurfaced*, who have not spoken to each other since the Peaceful Revolution 1989, but still use the empty phrases and bureaucratic language of the past regime. The scholar Alla Sosnovskaya explains: “*Motility* expresses not only for us, who lived and survived this period, the need not to forget, but asks the new generations to be aware: the womb he crawled from is still going strong! The play is exceedingly provocative at a time where the stark facts of the past seem to be ignored. But it is only on stage where the ‘joint act of understanding’ can make a difference.”⁹

The cause of Bodin’s characters’ ruin is not “fate” or “the gods” – no oracle said that they must discover the truth – and still less does it lie in their own weakness; what causes their ruin is their loyalty to their self-inflicted dogma. No doubt, Bodin may count as one of the most daringly scathing: in language, in ideas, in intricacy of form and above all in relentless fury. As Bodin himself says: “How can one not ‘write to fight forgetting’ ”.¹⁰

Bodin is a “theatre maker”, his poetry and event collages have to be visualized, have to be understood as constructs of imaginary theatricality. A “playful doubleness”¹¹ allows rejecting unnecessary scenes and places “to analyze known themes directly by relating to the ‘emotional memory’ of the audience”¹² As Fred Lapisardi points out: “(Bodin) needs neither shadow plots nor occult symbols to drive his points home. His tools, wit and satire (...) tickle the edges of universal truths that draw an audience in to deeper issues.”¹³ No wonder, that Bodin’s *Catharsis* includes with *The Hard Way Out* a chorus in prose and poetry dealing with the impact of the war in Afghanistan on American soldiers. The liberation from totalitarian human destruction in 1989 is for Bodin an ongoing process judged by the ethical values of the West’s Christian traditions and aspirations. “As in Ancient Greek choruses his theatre investigates the collective narrative for the sake of the present. (...) He reaches from the European Civil War in the 20th century to the American identity crisis since 9/11”, Paul Tseng notes in the *Comments*.¹⁴

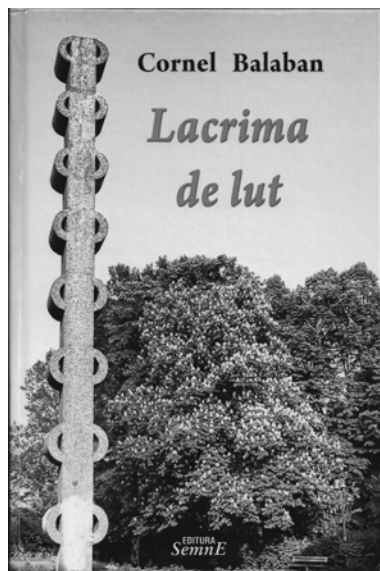
“I write to fight forgetting”¹⁵ is an obligatory measure taken to recall known traumatic experiences presupposing “normal” audience, normal states of mind and feeling, normal emotional and aesthetic experience. Bodin is “questioning the ‘use value’ of the ancient procedure, where the blood of a sacrificed piglet is allowed to wash over the blood-polluted man, and running water washes away the blood”.¹⁶ His texts have no space for tragedy, but they invite catharsis – “there is no ‘one size fits all’ ”.¹⁷

Liviu Şoptelea, *Cât de adâncă uitarea aerului*, u/p. 70x100 cm, 2013

NOTES:

1. *Fuer M.*, Edition Lulu, 2006; *Yerma*, Edition Lulu, 2011.
2. Translated into English by Daniel Meyer-Dinkgraefe, first published in English in *In focus*, Cyprus PEN Centre/Armida Publications, Nicosia, vol. 6, Nr. 1: March 2009; Greek translation by Giorgios Neophytos for *ANEF, Literary Magazine*, Nicosia, Nr. 36, 2009; the German original is published in the yearly magazine *Communications* (International Brecht Society), 39/2010; premiered by the National Theatre of Cyprus 20. October 2010.
3. From a phone interview with the author 15. April, 2013.
4. Page iv.
5. Written in spring/summer 2011; poems translated into Greek by Angela Christophides and Costas Hadshigeorghiou; translation into Chinese by Paul Tseng.
6. Written in November 2012.
7. G. E. Lessing, *Werke*, Hamburg 1892, Bd. 2, p. 78.
8. From a phone interview with the author.
9. Alla Sosnovskaya: Comments, in: *Catharsis*, pp.45-46.
10. From a phone conversation.
11. From a phone conversation.
12. From a phone conversation.
13. Fred Lapisardi: Comments, in: *Catharsis*, p. 49.
14. Paul Tseng: Comments, in: *Catharsis*, p. 47.
15. From a phone conversation.
16. From a phone conversation.
17. From a phone conversation.

M. N. RUSU

O conștiință lirică de ardelean: Cornel Balaban

În contextul de astăzi al poeziei noastre contemporane se face simțită o tot mai accentuată reîntoarcere la sonorile și temele lirismului nostru clasic. După încercarea de rupere, - nu atât de valorile acestuia cât de modalitățile lui consacrate, așa-zis perimate, - iată că, în timpul din urmă, asistăm la redescoperirea lor, la reinstrumentalizarea poeziei cu normele și criteriile esteticii tradiționale, fără a fi tradiționalistă. E firesc să fie așa. Pe urmele lui Vico, observăm că sensibilitatea planetară își caută puncte de sprijin, coloane de susținere, pentru ceea ce este durabil și temeinic eternului uman.

Într-un secol care pare că stă sub semnul perisabilului, literatura în general și poezia în special nu se mai vor un seismograf al efemerului și al instabilului, ci un indicator al zonelor pozitive – și ale poeziei, desigur – de rezistență, soliditate și permanență. Pe una dintre acestea poezii o găsim în sentimentul spațiului natal, al istoriei autohtone. Este toposul care, în poezia noastră ontologică, începe să câștige prioritate – o prioritate care mizează pe încrederea deplină în valorile etimologice ale limbii române, în capacitatea ei de iradiere afectivă și poetică. Într-un atare peisaj de preocupări și “experimente” se înscrie și poezia lui Cornel Balaban. Pentru el, istoria poeziei se confundă cu poezia istoriei, - fără complexe și fără prejudecăți. O asemenea credință în forța poeziei a spațiului ei natal - nu poate să fie decât de bun augur. Să-i urăm succes.

P.S. Succesul a venit! Deși acest text de recomandare a poeziilor lui Cornel Balaban a fost publicat cu mulți ani în urmă, el este actual și valabil atât pentru peisajul liric din România de azi, cât și pentru conținutul volumului de față, recent, al auto-exigentului poet Cornel Balaban, de-a dreptul o conștiință civică, rectilinie și iubitoare de neam, istorie, cultură și vatră străbună, mai ales ardeleană.

Atrag atenția că una dintre copertile cărților sale reproduce Coloana străbunilor de Eugen Ciuca, nume care, pentru întâia oară, apare pe o carte publicată după evenimentele din 1989 (*Lacrima de lut*, Ed. Semne, 2013). Maestrul Ciuca a fost un nume trecut pe lista “fugiților” de sub dictatura ceaușistă.

VIORICA IOVIȚĂ

Emigrantul sub sabia iubirii

Volumul de proză scurtă, cu textele în ediție bilingvă - română și engleză, dar cu titlu în franceză - *Je ne regrette rien* (apărut la Editura Eikon, Cluj Napoca, în 2012), a fost scris în 2002 și publicat după 10 ani. Autoarea volumului, Mihaela Albu, este profesor universitar, scriitor și jurnalist. Ea a parcurs distanțe culturale (Romania – America) și a împărtășit din destinul unora dintre personajele cărților ei – de fapt, alter-ego-uri ale scriitoarei.

La o primă lectură, cititorul este tentat să socotească proza aceasta subordonată temeii EMIGRĂRII și avatarurilor ei. Cei ajunși la New York sunt intelectuali români – scriitori, medici, jurnaliști, pictori, muzicieni – care și-au asumat atât primejdiile părăsirii locurilor natale în ani grei, cât și infinitele greutateți ale adaptării la noua viață. I-a însuflețit ideea că vor ajunge “în țara tuturor posibilităților”, în spații largi, pline de libertate, unde vor cunoaște gloria și vor avea bani.

Ghidul autoarei este Minodora (ea însăși emigrantă, formată mai întâi la Paris), dar, de fapt, pentru cititor ghid devine însăși scriitoarea. Împreună pătrund – și noi laolaltă – tainele New York-ului: oameni robotizați, care poartă invariabile conversații conjuncturale, replici fixe, indiferenți la cele ce se petrec în jurul lor; clădiri zgârie-nori, “uriaeșe cuie înfipite în asfalt”; o lume de beton, de sticlă, de artificial creat și nu dat de Dumnezeu; munca umiltoare, în primii ani a celor veniți aici: doctori sau profesori care mătură străzile, spală podelele; educația copiilor proprii realizată, din lipsă de timp, mai ales prin telefon, pendularea dureroasă între lumea care i-a primit cu răceală și cealaltă care îi pedepsește pentru abandon. “Orașul care nu doarme niciodată”, “această capitală a lumii”, “un lagăr de muncă, în care intri totuși, de bună voie, îți impune în primul rând emigrarea într-o altă limbă, deci “cea mai cumplită emigrare”.

Emigranții români, și nu numai ei, trăiesc două vieți: una – ziua cu lupta istovitoare pentru existență, alta – noaptea, visându-și satul ori orașul natal, cu bunicii și părinții abandonați, cu iarba verde de acasă, cu dealurile pitorești. Mirosul de zambile ori de magnolia, de petunii, chiar și al florilor modeste de corcoduși, le guvernează simțurile.

La o lectură mai profundă, proza scriitoarei Mihaela Albu este însă dedicată *iubirii*, care îi ajută pe eroii emigranți să-și depășească limitele și să se împlinească. Apare la un moment dat chiar întrebarea “De ce femeile frumoase și inteligente rămân totdeauna singure?”

Este o întrebare retorică, pentru că viața însăși are surprize. De fapt, fiecare nuvelă sugerează un posibil răspuns, o soluție dobândită în lupta pentru fericire. În prima, cea care dă și titlul volumului, Minodora, o intelectuală rasată mai păstrează o copleșitoare iubire doar în amintirea unor “ochi albaștri” până într-o zi, când apare un nou El cu “aceiași ochi”.

Iubirea văzută ca un miracol este prezentă în aceste nuvele, fie în ipostaza ei de înflorire ca un “coup de foudre”, pe care îl simte tânăra din nuvela “Masa”, la întâlnirea cu savantul român, la New York, fie sub forma unei împliniri mature, în cazul cuplului Sabina (scriitoare cunoscută, laudată, premiata și invidiată) și Iulian (doctor și împătimit muzician).

Nuvela “Masa” pledează pentru adevărata iubire care poate depăși diferențele notabile de cultură, civilizație și religie. Tânăra este fericită tot restul vieții, chiar dacă este “greu să fii soția unui om celebru”, și român.

Cea de-a patra nuvelă, “Dansul”, convinge cititorul că o iubire mare, adevărată poate determina o femeie să șteargă amintirea neagră a fostului soț, un om mediocru și meschin (Radu se folosise de ea și apoi o înșelase, îi pretinsese Despinei să devină casnică, să aibă numai grija soțului, iar dacă pofteste să scrie în jurnale, să-l semneze pe el). Ea reușește să-și deschidă inima spre acel bărbat minunat, interpret la violă într-un cvartet redutabil, ieri, un copil crescut într-un orfelinat mizer din România. Paginile dedicate iubirii lor înflorite și desăvârșite într-un *dans*, într-un nesfârșit șir de tangouri marchează talentul de fin analist al trăirilor sufletești cu care este înzestrată prozatoarea.

Nemuritoare versuri din lirica erotică eminesciană se logodesc cu muzica sufletelor ce alcătuiesc aceste cupluri de îndrăgostiți, întâlnindu-se fericit în muzica lui Bach, Vivaldi ori Beethoven, topindu-se în concluzia că iubirea a învins avatarurile emigrării de multe ori. Și, astfel, Profanul a fost Sacralizat prin iubire. “Dacă nu-i este hărăzită Dragostea, viața omului se petrece fără strălucire. Omul să țină minte că s-a născut pe pământ ca fruct al iubirii” – spune scriitoarea Mihaela Albu prin vocea unui personaj.

Realismul paginilor dedicate emigrării, finețea analizelor psihologice de aici, misterul și exoticul unor întâmplări ne amintesc pe alocuri de dramaturgia lui Camil Petrescu, iar altele de beletristica lui Mircea Eliade. “Uneori”, când românii gustă cu stupoare lobster, steakul de vită sau beau tequila pentru prima dată, ei seamănă cu moldovenii lui Sadoveanu din “Negustor lipsan”, când resping toate “drăcăriile” străine, rămânând fericiți să mănânce friptură la proțap și să bea vin vechi din ulcele de pământ.

Subliniez, în concluzie, că volumul de proză scurtă prezentat nouă ca *debut*, este, cu siguranță, o *consacrare* a prozatoarei Mihaela Albu – ea însăși om de cultură, rafinată scriitoare, fică de intelectuali care a adus de la New York la întoarcerea acasă, la Craiova, în geamantanul ei, sentimente de româncă autentică și, între multele bagaje, și *Je ne regrette rien*.

Așa cum arzi în cuvânt

Mihaela Malea Stroe scrie cu cuvinte dogorite de soarele unei alte galaxii, cu o mână devenită aripă de înger pământesc și cu o inimă arsă de o inepuizabilă și nepătrunsă iubire, ca aceea a Mariei Egipteanca, cea care a iubit mult și s-a rănit adânc și care s-a ridicat deasupra rănii transfigurând-o și transfigurându-se.

Poezia acestui volum (*Poemele ființei și ale semnelor*, Ed. Kron-Art, Brașov, 2012, 152 pp. cu superbe desene de Gabriel Stan și cu o prefață de Răzvan Ionescu) este ca și cum ar fi scrisă dintr-un fel de temniță de unde autoarea poate și nu poate comunica cu iubitul prezent-absent.

Dacă-l vede, comunicarea e pământeană; dacă nu-l vede, e cerească. Dar și dacă îl vede și există comunicare obișnuită, în fiecare cuvânt al poetei se ascunde cerul. Vorbind de temniță, există ceva comun între poemele Mihaelei Malea Stroe și cele ale marilor poeți deținuți politici în fostul regim communist din România, de exemplu Radu Gyr și Nichifor Crainic; o anumită incandescență prezentă în cuvânt și metaforă, sensul unei autentice și transfigurante trăiri interioare, o vibrație harismatică ce te pătrunde până la capăt.

Citești și te arzi de cuvintele dogorind: “Astă noapte m-am învelit/ Doar cu văzduhul/ Peste țesătura străvezie a cămășii de in./ Totuși, a fost ca în adâncul iadului de cald!/ Ce noapte! Ce visuri! Ce dor aprig de tine!/ Ce abisal întuneric! Ce chin!” (*Poem cu anotimpuri bolnave*).

Într-o superbă metaforă quasi-teologică Mihaela Malea Stroe vorbește de un aparent moment de liniște în tumultoasa frământare a dragostei sale; acesta trimite la tăcerea de înaintea de facerea lumii, dar și la extraordinara “definiție” dată lui Dumnezeu de Meister Eckhart: “Dumnezeu este un Cuvânt la capătul tăcerii”.

În poezia *Poem sub ceruri deschise* citim: “E-atâta liniște acum/ Precum la început de iubire.” Pe de altă parte, iată probă de poezie de dragoste inegalabilă: “Adu-mi iubite în căușul palmei/ Oceanul dintre două lumi, să-l sorb/ Cum însetat se-adapă din credință/ Sihastrul ostenit, străin și orb...// Mai spune-mi de mirarea frunzei stinse/ Din dragoste între coperți de carte/ Într-un poem de *dus-întors* prin viață/ Într-un refren înzăpezit în moarte” (*Poemul darurilor*).

Mihaela Malea Stroe scrie o poezie care arată cu prisosință cu câtă pasiune și îndemănare știe să se așeze în fiecare cuvânt și cum știe să-l facă să aducă rod însutit.

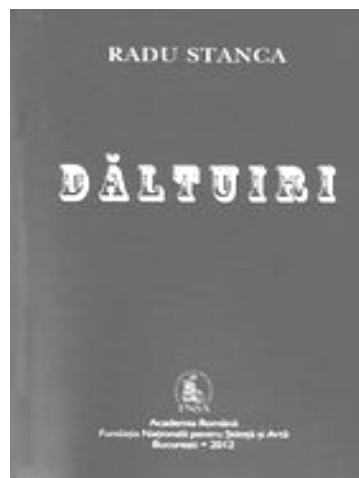

ANCA SÎRGHIE

O carte care leagă depărtările: *Dăltuiri* de Radu Stanca

Destinul unui creator de geniu își are de multe ori stavilele lui de netrecut în planul omenescului, iar opera lăsată posterității îi dobândește o soartă mai bună sau mai rea în funcție de șansele receptării. Fiecare carte urmează linia propriului destin de răzbatere spre conștiințele oamenilor în măsura în care editările se fac sub o zodie norocoasă. Teoretician al speciei moderne a baladei, pe care a ilustrat-o cu un talent unic, inspirat de pitorescul cetății Sibiului și al altor orașe-burg din Transilvania, Radu Stanca (1920-1962) a fost și un autentic om de teatru, ca actor, regizor, eseist al actului scenic, cronicar de spectacole și nu în ultimul rând dramaturg. Făuritor a 16 texte dramatice originale, rămase în sertar, pentru că autorul n-a avut bucuria de a-și vedea tipărite sau interpretate piesele sale la Teatrul de Stat din Sibiu, unde a pus în scenă 30 de spectacole, sau pe alte scene din țară, Radu Stanca a avut un destin tragic. Acum când s-au împlinit 50 de ani de la moartea sa prematură, se cuvine să ne amintim că Radu Stanca, în cei 42 ani de viață, a lăsat literaturii române imaginea unui excepțional creator de poezie și teatru din acel „întunecat deceniu” (ne referim la deceniul VI-lea din secolul XX), cu care începea epoca socialistă în România, el fiind “salcia plângătoare” a generației sale, cum l-a numit criticul literar Eugen Simion. În manuscrisele lui Radu Stanca au rămas creionate viitoare volume de poezie, structurări de texte dramaturgice, pe care le configura cu ardoare, dar care nu au avut șansa îmbrăcării în haina literei de tipar în antumitate.

Tocmai de aceea, sarcina ce revenea posterității nu a fost deloc ușoară, iar linia deschiderilor spre lume a trecut în prima jumătate de secol prin anotimpuri distincte. Imaginea lui Radu Stanca s-a configurat în ritmul în care au apărut în răstimpuri ediții reprezentative cu zămislirile sale literare. În ciuda inițiativelor insistente ale autorului însuși, toate eșuate dezarmant, abia în perioada postumă operele lui Radu Stanca au fost antologate în volume de teatru și de publicistică. Poezia lui Radu Stanca s-a bucurat de o ediție critică datorată Monicăi Lazăr și apărută la Editura Dacia din Cluj-Napoca sub titlul *Versuri* în 1980. În același anotimp al pionieratului cercetării scriitorului s-au scris eseuri, ca cele ale lui Ion Vartic și Ada Cruceanu. Cel dintâi studiu monografic, teza mea de doctorat din 1981, a fost apreciat de Constantin Noica drept lucrarea ce face dreptate

unui destin. Un reprezentativ capitol al monografiei a devenit cartea *Radu Stanca și obsesia Thaliei. Ipostazele omului de teatru*, prefăcută de Eugen Todoran, unul dintre eminenții membri ai Cercului literar de la Sibiu.

Dar adevărata imagine a creatorului complex care a fost Radu Stanca nu poate fi realizată până nu i se cunoaște opera în întregime. În acest sens, noul volum cu texte ale sale, unele amenințate să fie "uite" în presa românească a celor 3 decenii antume ale activității scriitorului (1932-1962), volum intitulat *Dăltuiri* (Editura Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2012, 330 pp.) este o carte neașteptată, pe care am editat-o în colaborare cu inițiatorul proiectului, Marin Diaconu, sarcina prefăcării revenindu-mi mie, ca specialist în exegeza stanciană.

Eveniment editorial remarcat pe diferite meridiane ale culturii naționale, *Dăltuiri* este o carte surprinzătoare chiar și pentru soția autorului, actrița nonagenară Dorina Stanca. Așa cum și-a consacrat viața memoriei lui Radu, ca o preteasă dintr-un templu sacru, ea fusese convinsă că sub veghea ei au fost cuprinse în volumele de până acum toate creațiile scriitorului, care așteaptă acum o ediție de *Opere*, ca sinteză a întregului. Volumul *Dăltuiri* vine în întâmpinarea unei asemenea editări viitoare. Ca îngrijitori ai volumului, i-am asigurat un aparat critic complex, capitolul *Notelor* (pp. 289-306) fiind util pentru localizarea textelor în presa epocii. O noutate prezintă și *Ilustrațiile* din final, cuprinzând fotografii de familie, unele inedite, oferite în bună parte de nepoata scriitorului, Ruxandra Sofronie.

Se cuvine remarcat adevărul că detectarea textelor care sunt încadrate în noul volum a presupus o preocupare asiduă de peste 10 ani de popasuri la mari biblioteci, unde au fost trecute în revistă colecțiile publicațiilor din acea perioadă de 3 decenii în întregul ei. Recolta unei navigări atente prin presa românească interbelică și prin cea a primelor decenii de după cel de-al Doilea Război Mondial, realizată de Marin Diaconu cu o acribie impresionantă, constituie cea mai consistentă parte a cuprinsului cărții de față. Trebuie recunoscut că și după apariția volumului *Dăltuiri* au mai fost descoperite în presa epocii alte câteva texte inexistente în edițiile de până acum, texte care vor fi înserate într-o viitoare carte, pregătită acum de noi pentru tipar.

În volumul *Dăltuiri*, structurat caleidoscopic așa cum sugerează și titlul, se pot citi poezii în bună parte inedite sub raport editorial din toate perioadele de creație stanciană, accent punându-se pe începuturile lirice ale lui (*Invitație la vals, Olimpică, Dăltuire, Nocturnă*), ale tânărului ce promitea să devină o voce lirică certă a peisajului literar transilvănean. În alt capitol al antologiei am cuprins articole, recenzii de carte (M.Sadoveanu, *Frații Jderi și Noptile de Sânziene*, V.Voiculescu, *Urcuș*, dar și alți autori ca Gib. I. Mihăescu, Panait Istrati, Liviu Rebreanu sau Al. Dima), cronici de teatru, cronici muzicale și eseuri de o excepțională profunzime ca rafinament al analizei fenomenului artistic. Cel puțin îndemnul la lectură din eseu *În loc de o "carte pe zi", despre cărțile de totdeauna* ar trebui să figureze în manualele de literatură ale liceelor din țară.

Am selectat în volum chiar și acel unic fragment din piesa publicată de scriitorul însuși în 1957, *Grăuian și Dragomara*. Autorul încercase să o pună în scenă la Sibiu, dar i s-a interzis spectacolul, la care regizorul Radu Stanca făcuse numai câteva repetiții. El avea să-i mărturisească prietenului său Ion Negoitescu această bucurie tristă a unei asemenea experiențe fără finalitate scenică:” Piesa mea care s-a repetat până de curând a fost momentan întreruptă. Aprobata de regiune și de teatru, acum se găsește la minister, care amână mereu aprobarea. Eu am avut totuși satisfacția câtorva repetiții, în care mi-am “auzit” pentru prima oară un text de-al meu spus de alții.. “ Această confesiune epistolară expediată de Radu Stanca din Sibiu în 8 aprilie, 1957, a fost cuprinsă în volumul *Un roman epistolar*, (Editura Albatros, 1978, București, pp.343-344), carte în care se găsesc și alte dovezi ale tentativelor autorului și regizorului Stanca, eșuate din motive politice, în cea mai nefastă perioadă a contemporaneității noastre românești. Posteritatea a acționat reparator, sens în care la capitolul *Addenda* am adăugat și versiunea postumă a piesei, prelucrată de regizoarea Nicoleta Toia, care a montat în 1975 la Teatrul de Stat din Sibiu spectacolul visat de Radu Stanca. Dacă îmi veți aminti, vorba românului, “Cu o floare nu se face primăvară,” va trebui să accept că este aici o ilustrare exactă a proverbului acestuia, dacă vom socoti pâcla deasă în care deocamdată rămâne întreaga creație dramaturgică a scriitorului, prea arar îndepărtată de curiozitatea regizorilor vremii acesteia. Dar nu este mai puțin adevărat că pe viitor nu se va mai putea face afirmația că nici măcar o singură piesă a dramaturgului nu a fost publicată antum.

Noua carte care completează caleidoscopic creația unui geniu prea puțin cunoscut și-a început drumul prin lumea culturii. Debutul proiectului nostru de promovare editorială se convenise să-l găzduiască Sibiul, orașul-mată al creației și împlinirilor regizorale ale lui Radu Stanca. La Clubul “Dialog” din Universitatea “Alma Mater” din Sibiu la cea dintâi lansare, în 3 decembrie 2012, evocarea scriitorului au făcut-o, într-o simbolică alăturare, colegi actori astăzi nonagenari cu care regizorul Radu Stanca a colaborat strălucit, prieteni din anii lui de tinerețe, cercetători ai vieții și operei sale, liceeni sibieni la clasa de teatru, care au pus în scenă momente semnificative din evoluția creatorului. În mod paradoxal această carte s-a bucurat în cel dintâi anotimp al receptării de prezentări mai susținute pe meridianele comunităților de români din America decât în țară, dacă avem în vedere lansările de carte de care ea s-a bucurat la românii din Denver (Colorado), New York, Troy (Michigan), Cleveland (Ohio), unde conferințele prezentate de mine în power point au fixat imaginea scriitorului, stârnind interesul participanților pentru cunoașterea operei sale literare. Nu a fost ocolită nici Canada, unde prin conferințele și lansările de carte organizate la Windsor, la Câmpul Românesc din Hamilton și la Montreal imaginea aceluiași creator prea puțin cunoscut și nedreptățit antum se conturează tot mai convingător în conștiințele conaționalilor noștri de departe.

Ar fi cu totul nedrept să ometem adevărul că în țară critica literară a primit noua apariție editorială cu un real interes, deși exemplarele cărții nu

au pătruns încă pe rețelele librăriilor importante din România. Este sensul în care vom încerca să acționăm cu începere din această toamnă.

PS: Volumul *Dăltuiri* de Radu Stanca poate fi comandat deocamdată numai în România. Pentru cumpărarea lui se poate folosi adresa e-mail: sirghieanca@yahoo.com, ca el să fie trimis prin colet.

ANA CHELARIU

Un valoros instrument de lucru

Anul acesta a apărut o ediție revăzută și adăugită a unei lucrări pe cât de unică în cultura românească pe atât de importantă. Este vorba de *Fața nevăzută a formei și culorii: Enciclopedia îndeletnicirilor tehnico-artistice populare vechi românești de la A la Z* de Mihail Mihalcu și Mihaela Leonida (ediția a 2-a, revăzută și adăugită; Eikon, Cluj-Napoca, 2013), lucrare din care transpare o pasiune îndelungată, și o înțelegere profundă a termenilor

tehnic-artistici specifici utilizați în arta populară de meșteșugari români de odinioară și din toate formele de manifestare artistică. Pe lângă faptul că această enciclopedie este o delectare absolută pentru iubitorul de limbă românească, ea reprezintă și un document valoric inestimabil pentru istoria culturii române. Sunt consemnate aici cuvinte rare de meșteșuguri și unelte specifice terminologiei autohtone, care s-ar fi putut altfel pierde odată cu încetarea artei respective dacă nu am fi avut șansa de a le regăsi adunate cu atâta migală în acest volum. Arta meșteșugărească nu s-a bucurat de o atenție deosebită în literatura de specialitate, un domeniu atât de important pentru moștenirea noastră artistică și culturală. Această enciclopedie ne invită la o incursiune deosebită în tradiția noastră artizanală, martoră a unei îndelungate istorii. Cu dedicație și pertință autorii au acumulat informații asupra acestei moșteniri de valoare inestimabilă concentrate în definițiile termenilor tehnici și în conceptele mitice sau religioase aferente. Uneori, cuvinte cu al căror înțeles eram obișuiți, ne sunt prezentate într-o lumină nouă, spre exemplu: *ciocârlan*: piesă ornamentală cu un efect decorativ deosebit și cu care era realizată creasta de șindrilă, amplasată în partea superioară a acoperișurilor casei tradiționale românești; *inchipui*: operația de trasare a conturului formelor în pictura tradițională românească; *lingură*:

ustensilă cu care olarii români de tradiție turnau suspensia de smalt pe piesa ceramică modelată, decorată înainte de a fi calcinată a doua oară, și multe altele. Întâlnim descrieri detaliate ale unor procedee meșteșugărești: *făioara păretelui* > alb de var: varietate de pigment alb obținut dintr-un mortar de frescă veche...; *deschiderea ochilor*: operația de desenare a ochilor personajelor din portretele și compozițiile medievale românești..., etc. Găsim de asemenea cuvinte împrumutate din alte limbi care au fost fie folosite de meșteșugari străini pe meleagurile noastre, fie de meșteșugari români călătorind și adaptând tehnici și materiale noi: *acsif* pigment strălucitor de culoare gălbuie... cunoscută din antichitate, *arsenikon* la Aristotel, *auripigmentum* la Pliniu...; *gloț* bucată de buturugă utilizată ca postament al unui tip de roată de olar... în limba germană, Klotz. Frumusețea materialului strâns între coperțile cărții nu se rezumă însă numai la consemnarea tehnicilor meșteșugărești, ci se extinde și asupra semnificațiilor mitice și religioase ale cuvintelor listate, ca de exemplu “*Luna*: motiv ornamental străvechi, frecvent folosit, cel mai adesea însoțit de soare...”; iată o informație importantă pentru folcloristul preocupat de balada *Soarele și luna*. Sau: “Totdeauna motivul lunii este figurat sub formă de ‘lună nouă’... Coarnele de consacrare ale ‘lunii noi’ aveau funcții de apărare și de protejare în riturile funerare, agrare și domestice de altă dată.” Un alt element mitic este “*Pomul vieții*: străvechi motiv decorativ simbolic folosit în decorarea pieselor textile (scoarțe, cămăși etc.) a lemnului (ancadrame de uși și fereste de biserici de lemn sau locuințe, troițe, lăzi de zestre, ploști, etc.)... Acest motiv decorativ era legat de mitul străvechi al pomului care, prin fructele sale, conferă nemurirea... În aria românească se considera că p.v. (pomul vieții) este o adaptare și continuare în creștinism a dendolatriciei.” Urmează descrierea unor obiceiuri legate de *pom* în tradiția românească: “Pe coama acoperișului unei case noi se pune un brădișor. La intrarea în curți și pe mormântul unor tineri se fixează un pom tăiat...” Aflăm apoi cum este reprezentat pomul pe scoațele din diferite regiuni ale țării, sau că pentru încrustarea în lemn se reprezintă bradul pe un anumit fel de obiecte și pomul generic pe altfel de materiale, ceramică, ploști, etc.

De asemenea, întâlnim cuvinte pe care nu le-am găsit în dicționarele românești: *durghelană*, *gintariu*, *graori*; uneori ne sunt oferite două forme, probabil dialectale, ale aceluiași concept: *drobiță/grozamă* – plantă a cărei floare a fost stilizată în boiangeria tradițională românească.

Iată deci cum această enciclopedie capătă o valoare complexă, deosebită, adresându-se cercetătorilor din multe domenii, artă, folclor, lingvistică istorică, și chiar antropologie.

Nu ne rămâne decât să apreciem efortul autorilor în realizarea unui instrument de lucru foarte interesant și valoros înțelegerii moștenirii noastre culturale arhaice.

Apogeu subțire

*Acum, când anormalul e normal
În țara care geme și suspină,
Te-aștept iubito cocoțat pe-un val
Cu inima de deznădejde plină.*

*Îmi suflă vântu-n buzunarul gol,
Distracțiile-au rămas o amintire,
Trec zile-nșiruite ca-ntr-un stol
Spre-un apogeu fantastic de subțire.*

Cărări de dor

*de-atâta iarnă-mi vine să m-ascund
între poeme pân` la primăvară
să beau paharul nopții pân` la fund
și-n zori să-l umplu cu iubire iară*

*îmi înfloresc la tâmpole ghiocei
îi simt de-o vreme însă nu îmi pasă
și-un stol de vise zburdă-n ochii mei
iluminând cărările spre casă*

*în geamul dinspre ziuă bat ninsori
suspină coala albă-n palma dreaptă
mi-e dor amarnic, parcă tot mai dor,
de cei ce-n sat mă strigă și m-așteaptă.*

Calul

*statuie a zvâcnetului
calul reazemă bolta în nări
și copita stemă a libertății lui
sudează nervos cerul de pământ
nobilă dăltuire de curaj
doar fluturele roșu al inimii
bate temător
în pupila uleioasă și dilatată
trădându-i ancestrala
teamă de zăbală*

Năuca vară, câine turbat

*a venit vara în câmpie
fecioarele sechestrează soarele
în anafoarele ochilor
minciunile lor vestimentare
fac flăcăii să calce în străchini
când vântul mai scapă
din câte-o crășmă
ce închide peste program
cireșii își mușcă buzele de ciudă
sângerând în palmele copiilor
fluieră craterele noaptea pe lună
iar în crânguri boncăluiesc cerbi
cu coarne de mătase
a venit vara în câmpie
mușcată în cer parcă
de un câine turbat
căci aleargă desculță pe miriște
și o înjură bărbații de grijanie
furioși că femeile întârzie pe la
porți
se simte peste tot miros de pușcă
încărcată cu iarbă
de dragoste și sminteală
iar poetul mai stinge o țigară
în cutia de conserve*

EUGEN EVU

**Epistola către ai noștri
sau mic tratat de recompunere**

Către Luc, de Sărbători

A fi discipol al cuiva, recte al unei idei- confesiuni-ideologii, implică dependența...Prozelitismul, îndochinarea, dogmatizarea, fanatismul, descompunerea identitară, utopia recomunerii...In extenso, massificare, mancurtizare. Totalitarism.

Totul e ardere energizică, ci nu curgere. Ardere a combustibililor materiei, decantând arderea cea sublimă, a cogito-ului. Ardere este și oxidarea, și putregaiul, arderi sunt înmugurirea, sevele, arborii, înflorirea, fructele...Arderea esențială e Cuvântul.

Nimic nu consumă mai puternic psihicul, decât agitația rațiunii, gândirii, aureolate straniu de visătorie, imaginația, fantezia, curiozitatea...

Două valori pe care le iubesc. Curiozitatea (copilărească!) și demnitatea de sine.

Nimeni nu este cu adevărat izolat, de nimeni. Suntem “diversitate în unitate”, da.

Omul real este omul mental. Cota de risc, de avarie este atunci când efectele exceselor fac *terror mentis*. Iar aceasta nu e autentica iluminare, revelație, ci delir misticoid.

Ne relaționăm instinctiv la altceva- altcineva, riscul e al proporțiilor, care pot strivi, dacă nu orbi. Suntem în legile logicii electro-magnetice, fizice, cuantice și subcuantice.

Libertatea este himera absolută, este Dorul de a fi “nemuritor și rece” (Eminescu, Lucifer) ...Omul ...reminiscenta îngerimii căzute, hibrid tragic, iute- arzător...Energie deviantă, pe “ artere” colaterale. Geniul: neutrino, absurdul sărit de pe orbite?

Pe trei lungimi de undă *funcționăm*: lungi, scurte și ultrascurte. Observați însă pluralul..

Cernauții...? Caucazienii, (și carpaticii, lanțul muntos al Caucilor) - seminția din Prometeu? Astronauții cerului? Geneticienii? Lucifericii primordialii? Demiurgii? Intrușii?

Înseninează-te, suflete, ca să fie liber, să mai respire duhul !

Clopoțele, muzicile strigate...Toate sunt surde lor înșile surde, asurzite; sonicitatea e ceva paradoxal. Astfel și artele. Cel ce trage clopoțele este el însuși asurzit...Și cel ce bate toaca...

Vămile anticilor, mitologiei, sau portalurile celor Vechi.

Religiile și artele modifică psihicul efemer, ființa captivă ciclic în durate (v. Rădulescu Motru).

Suntem în neo- babilon, în egregorul – ciclotronul Limbajelor: divergente, convergente, reactivante, devenitoare. Energia ubicuă ...dacă nu e controlată prin meditație, poate fie vindeca, fie ucide. Energia cosmică scapă de sub control, decade în elemente...Suntem în interregn, vârf al lanțului trofic, în Om se autosacrifică LEGEA.

Informatica precipită fără precedent interconexiunile, un extensor al interconexiunilor neuronice de din creier. Știința are rol recuperativ al Omului Primordial, ea este în sine ceea ce a fost demonizat de Cenzura Transcendentală (L. Blaga), demonică. Daimon este numit și Demon.

Cunoașterea poetică este prin oglindire. Cunoașterea iluminativă este caleidoscopică, este magică. Ea este mimesis-celestis, grecii numiră asta POIEION, creație adică. Latinii- *imitatio Dei*.

Cunoașterea este orgasmică. Uitarea, anorgasmică. Unii sunt în căutarea orgasmului pierdut. Ei sunt tragicii.

Omul este cineva riscat a fi unealtă (v. materialismul dialectic), așadar este uneltit.

Mașina gândului meu este a divinității: cunoașterea este recunoaștere. Cunoașterea este spiralică, este Mișcarea cosmică în microcosmos.

Fericire, adică starea de feerie. Extaz, orgasm al dualului într-un trial (teandă, trinitate, treime).

Sinergiile fac orizont din nadirul latent al insomniilor. Trezirea este metafora sacrului.

Cum să Te iubesc eu doar pe Tine?

*Cum să Te iubesc eu doar pe Tine?
Când lianele încolăcindu-mi trupul
sugrumă și bruma de împotrivire...
îmbălsămat mi-e trupul,
mumie fără de taine...*

Iubirea Ta, povară-i pentru mine.

*Cum să Te iubesc eu doar pe Tine?
Eu, glod și hulă, spaimă,
sminteală, nestatornicie,
zădărnice, deznădejde,
cârteală și mânie...*

Iubirea Ta, povară-i pentru mine.

*Cum să Te iubesc eu doar pe Tine?
Când drag am prins de salba grea de galbeni,
cândva din flori de câmp la gât săltându-mi,
de straiete domnești cu fir de aur,
de rânduiele alese, licori amețitoare...*

Iubirea Ta, povară-i pentru mine.

*Cum să Te iubesc eu doar pe Tine?
Eu, cu dansul meu împătimit,
dezlegând pecetluite legăminte,
poftind nisipul lepădat de mare
cu alge și puzderii de cochilii...*

Iubirea Ta, povară-i pentru mine.

*Cum să te iubesc eu doar pe Tine?
Eu, neîmpărțită, descântată,
nespovedită, desfrânată,
nevindecată de chipuri pieritoare,
neostoită și în zi de sărbătoare...*

Iubirea Ta, povară-i pentru mine.

Inger, Cătălin Ierimia, 11 ani

FLORIAN SILIȘTEANU

câinele lui Dumnezeu

*a venit azi-noapte-n sat câinele lui Dumnezeu
era parcă dezlegat erai tu ori cred că eu
nu știu care - nformat nu știu care doar lătrat
a venit.... și a plecat
câinele de om mușcat*

*maica mea nu mai era doar durea duminica
eu eram copil de om și de măr de păr de pom
eram parcă sărbătoare mâinilor clar-văzătoare
ce-apucau neștiutoare îngerul de aripioare*

*Doamne iată te-aș ruga să mă lași puțin cândva
dumicatul stelelor din taina inelelor
să mă lași să nu mă pierzi osului prin care vezi
și să strângi Doamne din dinți și să taci și să mă minți
că se dau câinii la sfinți c-a turbat în om distanța
că un înger a rupt așa...
așa pe care o ții...
lumină
când o să vii*

Theodor Damian - 40 de ani de preoție

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DIN CELE DOUĂ AMERICI
THE ROMANIAN ORTHODOX ARCHDIOCESE IN THE AMERICAS

Most Reverend Dr. NICOLAE CONDREA, Archbishop

5410 N. Newland Ave. Chicago IL 60656
tel: 773.774.1677; fax: 773.774.1805;
www.romarch.org

Cuvânt de felicitare Părintelui Profesor Theodor Damian la aniversarea a 40 de ani de slujire preoțească

Ne bucurăm să adresăm un cuvânt de felicitare Părintelui Profesor Theodor Damian cu ocazia împlinirii a 40 de ani de slujire preoțească în Biserica Domnului și Dumnezeuului nostru Iisus Hristos.

Această aniversare cu totul aleasă este un prilej de mulțumire către Bunul Dumnezeu pentru toate darurile revărsate asupra Părintelui Theodor: darul vieții și al sănătății, darul chemării la slujirea preoțească, darul cântării și al predicării cuvântului lui Dumnezeu, darul scrisului, darul deslușirii către alții, de la catedră, a tainelor vieții. Numai enumerând aceste daruri înțelegem mulțimea binecuvântărilor pogorâte asupra Părintelui Theodor și a responsabilităților ce i-au revenit.

Părintele Theodor a primit aceste daruri cu smerenie și s-a străduit să răspundă pe măsură. La darul vieții și al chemării la slujirea preoțească a răspuns cu dragoste și recunoștință față de Dăruitor de 40 ani. La acestea a adăugat dorință de cunoaștere și râvnă pentru casa Domnului și pentru slujirea credincioșilor. Prin cântare și cuvânt, prin conferințe și lucrări de teologie, Părintele Theodor a cultivat cu prisosință darurile și le-a înmulțit. Ele au rodit în sufletele păstoriților săi, dar și ale cititorilor versurilor sale. Pregătirea teologică deosebită i-a permis să descopere către cei trecători prin această lume tainele cele veșnice ale Împărăției lui Dumnezeu. Și prin aceasta să fie ecoul chemării către veșnicie a lui Dumnezeu Însuși.

Îl felicităm pe Părintele Theodor la această aniversare și îi dorim mai departe sănătate, pace, bucurii și aceeași râvnă sfântă pentru Biserica lui Hristos. Îi dorim să se bucure împreună cu cei dragi de ani lungi și buni cu binecuvântarea lui Dumnezeu.

La Mulți Ani!

24 octombrie 2013

+ NICOLAE

Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române
din cele două Americi

Această diplomă aniversară se acordă
Preotului Prof. univ. Dr. Theodor Damian
cu prilejul împlinirii a
40 de ani de preoție
și de activitate bisericească, teologică și culturală.

În șirul lung al preoților ortodocși misionari personalitatea sa face figură unică. El este un luptător și un întemeietor. Slujește din altarul bisericesc și academic cu mult har, dăruire și vocație teologică și filosofică, întemeiază și ridică lăcașuri sufletești și tipografice întru slava lui Dumnezeu, în numele și renumele valorilor de spiritualitate creștină românească atât în România natală cât și în Elvetia sau S.U.A.

Preotul și omul de cultură Theodor Damian este, așadar, un ctitor peren, un ziditor și păstrător de identitate strămoșească de-a lungul și de-a latul hotarelor noastre naționale și internaționale.

Enoriașii Bisericii Sf. Ap. Petru și Pavel din New York,
prietenii devotați, confrății de teologie și literatură,
membrii Cenaclului "M. Eminescu",
îi urează să înalțe cât mai sus crucea Domnului Hristos
pe bolta universalității primitoare, în cel mai autentic spirit ecumenic.

La mulți ani cu sănătate, dragă Părinte Theodor Damian!

New York, Octombrie 2013

Consiliul și Comitetul Bisericii

Mesaj de suflet Preotului Theodor Damian

Cu ocazia împlinirii a 40 de ani dedicați cu pasiune slujirii Domnului și a compatrioților credincioși, vă rog să-mi permiteți, drag părinte Theodor Damian, să vă felicit din toată inima și să vă doresc multă sănătate dumneavoastră și familiei dumneavoastră.

Cunosc, în parte, marile sacrificii pe care le-ați făcut, de-a lungul anilor, pentru unirea comunităților din România, din Elveția și din Statele Unite, care au avut onoarea de a vă cunoaște și de a vă prețui.

De pe plaiurile frumoase ale Moldovei noastre, unde amândoi am văzut pentru prima oară lumina zilei, vă transmit un cald salut prietenesc și îmi exprim bucuria de a vă adresa cele mai calde felicitări pentru contribuția substanțială cu care, de patru decenii, îmbogățiți sufletul românilor.

Vă prețuiesc ca preot, vă prețuiesc ca om și vă prețuiesc ca prieten.

Domnul să vă ocrotească și să vă dea putere în continuare spre binele nostru, al tuturor!”

Vasile Bădăluță

27 Octombrie 2013
Moldova, România

Theodor Damian la împlinirea a 40 de ani de preoție

*Patruzeci de ani, părinte,
Slujind preceptele sfinte
Ați predicat la români
Religia din străbuni.*

*Slujbele-n locașul sfânt
Semnătură-s prin cuvânt
A credinței dumneavoastră
Pentru religia noastră.*

*Într-o lume-n care știința
E rivală cu credința,
Ați rămas un credincios
Și cu sufletul frumos.*

*Semnătura Damian
Respectată-i an de an
Și ne-nvață doar de bine
Să fim buni, cum se cuvine.*

*Căci crezând în Dumnezeu
Greul nu mai pare greu
Sufletul se întărește
Și speranța îi sporește.*

*Patruzeci de ani `nainte
Cu evlavie-n cuvinte!
Să ne fiți îndrumător
Și în timpul viitor!”*

Cu deplină apreciere și cu deosebit respect,

Mariana Terra

Sf. Nicolae, Andreea Irimia

M. N. Rusu – 75

M. N. Rusu a venit în literatură dinspre filosofie și în întreaga sa activitate de critică și istorie literară nu a lăsat filosofia deoparte. Nici nu se putea altfel. Gândirea critică specifică filosofiei este o constantă evidentă în orice analiză, interpretare și prezentare literară făcută de maestru. Același lucru se vede și în activitatea de la cenele „N. Labiș”, „Amfiteatru” și „Viața studentească” din București, până la cenaclul „M. Eminescu” din New York, precum și în cea de la mai multe reviste literare din țară și culminând cu cea de la revista noastră *Lumină Lină* din New York.

Abilitatea sa de a vedea sau intui legăturile ascunse dintre lucruri, de a vedea culoarea florii în sămânță, certitudinea că nu se investește în van într-un debut sau debutant îi conferă criticului și istoricului literar, ajuns la frumoasa vârstă de 75 de ani, o autoritate pe care puțini o au și mulți ar vrea s-o aibă. Această intuiție l-a dus și la descoperirea de documente literare necunoscute (contribuții esențiale la operele lui Dimitrie Ciocărdia-Matila, Dinicu Golescu, Camil Petrescu, Blaga, Anton Bibescu, George Dan, etc.), i-a deschis și porțile postului de radio Europa liberă unde s-a ocupat de restituirile scrierilor literare uitate sau necunoscute ale multora din scriitorii români (vezi afirmațiile lui E. Reichman din *Le Monde* sau ale Contesei Walewska, alias Valeria Căliman, care îl declară „colaboratorul meu”, recent divulgat în opera acesteia, în două volume, antologată de Streluța Pestrea Suci, ed. Foton, Brașov, 2013).

Pentru M. N. Rusu critica literară implică a trăi viața pe baricade. Nu printre. Mai precis, niciodată dedesubt, ci totdeauna deasupra. Asta înseamnă să-ți faci dușmani destoinici, dar și să legi prietenii de nădejde. Ne-a învățat să-l privim ca pe un bătaios nelecuit și nelocuit. Nu-l locuiește nimeni, el îi locuiește pe ceilalți, adică nimeni nu-l pune la loc, el îi pune la loc, dar le și oferă un loc. Este însă și de neînlocuit. Normal! M. N. Rusu este unic dincolo de sensul comun al cuvântului. Și când te cerți cu el, tot înveți ceva de la el. Stilul său vulcanic în exprimare este un spectacol dar și o lecție în același timp.

Ca istoric și critic literar, dar venind dinspre filosofie, M. N. Rusu surprinde mereu cititorul cu prospețimea viziunii sale asupra subiectului analizei, începând cu detaliul și terminând cu ansamblul.

Acest lucru este vizibil în mod special acum, în munca de la revista *Lumină Lină*. Maestrul știe să indice din prima care este aurul, argintul sau alte aliaje. Opțiunile lui se confirmă indubitabil ulterior.

La această semnificativă aniversare prietenii săi îl salută și-l îmbrățișează: *Gaudeamus igitur!*

Inter(-)lumi

Maestrului M. N. Rusu

*Artizan
al cuvântului figurativ și abstract
izvodit în genunea dinlăuntrul
gândului,
pe-aripi zdrențuite de vis –
cu un ghimpe de foc
în inter(-)lumi zugrăvea
imaginea universului,
cu
muzica
versului
neîntrerupt șlefuiă,
după chipul și asemănarea lui –
adierea fantasmelor smulse
din paradis.*

*La
răspântii albastre de cer și mister,
pe-aripi zdrențuite de vis
oricui muritor aducea
cuvântul promis,
într-un ghimpe de foc șlefuiă
un abis
lumina primară a marelui Timp
[în stingere ternă] –
figurativ și abstract
sub
veghea eternă
a lumilor smulse din paradis.*

*Filosof-al cuvântului,
își așeza-n gând șevaletul misterului
ca într-un surâs de copil
și, neasemuit de simplu,
din inter(-)lumi zugrăvea universul,
oglundind-în real minunile cerului,
condescendența
luminii –
reversul,
printr-o simplă figură de stil.*

*Dincolo de timp
și de spațiul gândirii concrete
se profilează-a pururi conștiința,
în vreme ce lucrul-în-sine
în pachete de energie discrete
conservă inert izvoarele ființei;
numai omul de artă,
filosof-al cuvântului
grație științei,
din
inter(-)lumi
ne proiectează răsăritul magnific,
neasemuit de simplu –
Ființa-neFiința.*

Crinii, Elena Sandu, 17 ani

A fost promulgată legea zilei limbii române

Monitorul Oficial al României, Nr. 145/19 III/2013, partea întâi, publică *Legea privind instituirea Zilei Limbii Române* și decretul pentru promulgarea ei semnat de Președintele României, încheindu-se astfel un demers pe care, de mai multe legislaturi, societatea civilă românească, prin instituții ale ei de utilitate publică precum "Mișcarea pentru Progresul Satului Românesc" și "Asociația Comunelor din România", ca și prin decizii ale unor Consilii locale și ale unor organizații culturale din țară și ale românilor de pretutindeni, îl face pe lângă Parlamentul României.

Cu acest prilej reiterăm comunicatul nostru de presă privind apariția unei reviste dedicate zilei limbii române, care anunță că:...O nouă publicație românească adresată și dedicată tuturor celor care vorbesc, citesc sau scriu românește: *Creșterea Limbii Românești* a fost lansată pe portalul internet www.cartesiarte.ro. Apariția publicației este încurajată de faptul că, exact în această perioadă, Parlamentul României face ultimele demersuri pentru promulgarea Legii privind Ziua Limbii Române care se va sărbători anual la 31 august, aceeași dată la care este sărbătorită de scriitorii, publicațiile literare și cititorii lor de la Chișinău.

Această apariție este inaugurată prin articole preluate de la Dimitrie Grama, Nicolae Dabija, Corneliu Leu, din opera lui Marin Sorescu din revistele *Armonii culturale* și *Pagini românești în Noua Zeelandă*, precum și de un studiu semnat de Ion Pachia-Tatomirescu, care prezintă într-o amplă *cronică a revistelor* edițiile de sfârșit-început de an ale celor mai importante publicații de cultură în limba română care apar pe mapamond, de la "A" la "Z", după cum urmează: *Agero* publicat la Stuttgart, *Cafeneaua Literară* la Pitești, *Cenaclul de la Păltiniș* la Sibiu, *Contraatac* aparând la Adjud, *Cugetul* la Craiova, *Destine Literare* aparand la Montreal, *Jurnal Liber* la Winnipeg-Manitoba, *Lamura* la Craiova, *Lumina* la Panciova, *Lumină Lină/Gracious light* la New York, *Noua Provincia Corvina* la Hunedoara, *Noul Literator* la Craiova, *Oglinda Literară* la Focșani, *Orizont* la Timișoara, *Poezia* aparand la Iași, *Regatul Cuvântului* la Craiova, *Vatra Veche* la Targu Mureș.

Creșterea Limbii Românești, revista fondată în anul promulgării Legii Zilei Limbii Române, mulțumește tuturor confrăților care au consemnat apariția ei, anunțând că așteaptă colaborări prin care, număr de număr, va consemna publicațiile și acțiunile culturale care contribuie la slujirea limbii noastre, la dezvoltarea culturii care se manifestă prin ea, la afirmarea spiritualității românești în lume.

M. N. RUSU

Marele Brâncuși în casa cu povești a Irinei Codreanu

Abia trecuse un an de zile de când Irina și Lizica au fost acceptate de Brâncuși în atelierul său din Impasse Ronsin, când aceste două viitoare artiste îi scriu Maestrului din Germania la 17.07.1923: „Dragă Maestre/ Râzi de noi, facem pe milionăresele și ducem o viață fără griji... gențile și buzunarele noastre nu mai țin (banii, evident, *n. mea*). Ce frumos e la Frankfurt (...).” Ele ajung în România, la București, în casa părintească din str. Artei nr. 5 de unde îi trimit lui Brâncuși o nouă epistolă: „Scumpe Maestre./ Iată-ne acasă. Tata foarte mulțumit de noi, de lucrul nostru și de proiectele noastre. Pentru el totul e bine; cât pentru mama, totul e rău. Nu mai vrea să ne lase să ne întoarcem (la Paris, desigur. *n. mea*) mai ales pe mine. Nu mi-e frică, tata să trăiască și totul va merge bine. Cu un certificat de la matala ar merge lucrurile și mai bine. Zilele acestea vom pleca la mare. Acolo îi voi face bustul babacului ca să-l încânt mai bine. (...) Ce mai faci matala și Satie, simpatia secolului, ca să nu zic mai mult și să mă iei la rost?”

Este prima semnalare epistolară a Irinei Codreanu despre simpatia ei pentru compozitorul Erik Satie cu care, nu peste mult timp, va colabora pentru baletul „dada”, *Gymnopediile*, și, totodată, că la Mangalia fiind, execută bustul tatălui său pentru, evident, a-l câștiga de partea ei/lor pentru a le da consimțământul să se întoarcă la studii în atelierul lui Brâncuși. În scrisoarea Irinei de peste o lună de petrecere la mare, ea scrie: „Scumpe Maestre/ Fotografiile matala mă obligă vrând nevrând să calc pe urmele lui Thipică (Marcel Mihailovici, *n.m.*) și să-ți scriu o scrisoare de dragoste. Și unde mai pui natura care mă înconjoară aci la Sinaia, care mă face mai patetică... În curând vom fi la Paris grație teribilului examen ce-am avut să trec făcând bustul tatii în 6 ședințe (record de iuțeală și pompierism)...”

Iată un prim ecou al opiniilor lui Brâncuși despre „pompiersmul” unor sculptori contemporani, dar și faptul că prin acest bust a obținut aprobarea tatălui ei de a pleca la Paris. Surpriza din partea lui Brâncuși de a le vizita la București, în casa părintească din str. Artei nr. 5, nu s-a realizat.

Maestrul păstrează distanța, la propriu și la figurat, însă la Mangalia (19 august 1923) Ionel Codreanu, avocatul și tatăl fetelor, se adresează direct lui Brâncuși: „Iubite Domnule Brâncuși/ De pe meleagurile Mării Negre unde mă găsesc cu fetele Irina și Lizica vă transmit sincerile noastre mulțumiri pentru toate amabilitățile ce ați binevoit a arăta fetelor mele și protecția amicală de care s-au bucurat din partea Dv. (...) Irina în 7 ședințe mi-a făcut bustul meu foarte bine reușit, iar Lizica ne-a uimit cu dansurile sale. (...) Atât eu cât și nevasta mai cu osebire eram hotărâți a nu le mai lăsa să vie la Paris ca să le mărităm aici, dar convingându-ne că trebuie să sacrificăm artei această plăcere și datorie,

am convins (pe soție, evident, *n.m.*) a le lăsa să revină spre a se putea desăvârși fiecare în arta ce au îmbrățișat. Dorind a vă vedea cu bine, vă rugăm a primi distinsele noastre salutări și transmite D-șoarei Lane complimentele noastre din partea întregii familii. Ion Codreanu avocat, str. Artei 5, București.”

Rezultă, din aceste rânduri ale tatălui grijuliu, că Brâncuși ar fi fost cu Eileen Lane la ei acasă, în str. Artei 5, însă biografii de până acum nu confirmă acest lucru, deși într-un post-scriptum al scrisorii, fiul avocatului și fratele celor două artiste, Ionel Codreanu, scrie negru pe alb: „Dragă maestre,/ Îmi pare foarte rău că nu v-am găsit acasă (? poate la hotel, *n. mea*) totuși îmi permit ca prin scris să vă transmit invitația tatălui meu pentru astăzi la dejun. De altfel, eu voi avea grijă să mai trec pe 7 aci pe la 12 spre a putea merge împreună”.

Editorii acestei corespondențe au confundat pe avocatul Ion cu fiul acestuia, Ionel, tânărul, precum s-a întâmplat și cu scrisoarea marelui romancier Constantin Virgil Gheorghiu, autorul *Orei 25*, scrisoare atribuită de editori poetului și muzicianului Virgil Gheorghiu din București și asta la 1948, când acesta din urmă nu putea să fie la Paris.

Așadar, nu știm dacă Brâncuși, împreună cu E. Lane au ajuns la dejunul din str. Artei 5, din sept. 7/ 1923, mai ales că vizita lor în România s-ar fi petrecut în 1923, vara. Totuși, cum putem data, cu aproximație, fotografia de pe coperta *Noului Literator*, în care Brâncuși este surprins în curtea casei lui Ion Codreanu, arătând cu degetul spre fotograf, dar îmbrăcat în haine de toamnă? să fie din anul 1930, 1937 sau 1938?

Pe scurt. În 1938 are loc inaugurarea ansamblului sculptural de la Tg. Jiu la care, firește, a fost de față și Brâncuși, îmbrăcat la moda zilei.

E toamnă bucureșteană obișnuită, lumina bate dinspre Mănăstirea Antim, peste gardul de lemn, spre Palatul Senatului, aflat în fundal. Casa din Str. Artei 5, pe care am văzut-o în 1975, înainte de a fi demolată, pe o stradă scurtă care făcea legătura între str. Poenaru Bordea și Sf. Apostoli, era părăsită, parcă mai mică decât fusese ea în realitate. O imagine dezolantă, șocantă, ce aveau să o aibă și alte case din împrejurimi, sub buldozerele aservite faraonului de Dâmbovița.

Atât instantaneul cu Brâncuși cât și fotografia casei pe ducă le-am publicat în revista *Amfiteatru* din 1975, reduse la dimensiunea unui timbru. Nu mi se admisesse mai mult. Acum, revista *Noul Literator* acordă fotografiei lui Brâncuși cinstea de a fi pe coperta ei principală, așa precum merită marele sculptor.

Nu știm dacă ea, fotografia, a fost făcută de Irina, Lizica sau Ion Codreanu, tatăl. Poate că între timp, dat fiind faptul că au apărut două cărți despre Irina Codreanu, una datorată lui Dragoș Morărescu, nepotul acesteia, a doua despre Lizica Codreanu, dansatoarea, e semnată de Doina Lemny.

Avansează ideea că desenul în care apare nudul unei femei, poate Lee Miller, modelul sprijinindu-se cu cotul pe o coloană spiralată din atelierul lui Brâncuși, ne va oferi date inedite despre Irina Codreanu și anturajul său de la New York: Lee Miller, Roland Penrose și Chaim Gross colecționarul, nu numai sculptorul și pictorul, cunoscuți publicului american.

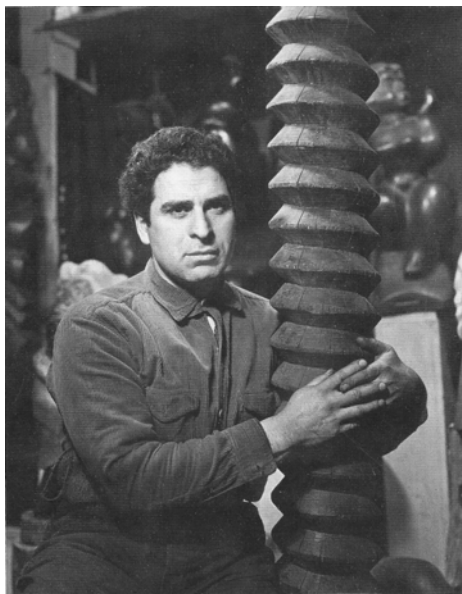

Nud la oglindă.

În dreapta un fragment din
“șurubul” apocrif aflat în
atelierul lui Brâncuși, apoi ajuns
în atelierul Irinei Codreanu.

(Fotografie preluată din
*Irina Codreanu, sculpturi și
desene, 1925-1937*, Ateneul
Român, 9-28 Decembrie 1937,
catalog).

În fotografie, artistul american
Chaim Gross, pictor și sculptor,
strângând în palme coloana
spiralată aflată în atelierul său din
New York. Cum a ajuns aceasta
peste ocean, vom vedea în
numărul viitor al revistei noastre.
(*American Artists in Photographic
Portraits from the Peter A. Juley
& Son Collection*,
Dover Publications Inc.,
New York, 1995).

FOTOALBUM

Duminică 16 iunie 2013
Biserica noastră a fost vizitată de
P.S. Episcop vicar
Ioan Casian de Vicina.

P.S. Episcop Vicar împreună cu
Pr. Theodor Damian (st.) și Pr.
Constantin Preoteasa.

Vineri 21 iunie a fost lansat
în Cenaclu volumul de
interviuri *În căutarea*
***magicianului alb* de**
Carmen Firan (New York)
și Ștefania Magidson
(Los Angeles).

Ștefania Magidson (st.) și
Carmen Firan.

Florea Firan (Craiova)

Theodor Damian (st.), Florea Firan, Ștefania Magidson,
Carmen Firan, Dumitru Radu Popa și Adrian Sângeorzan.

Vineri 28 iunie la restaurantul „Bucharest” al D-lui Vasile Bădăluță s-a celebrat aniversarea a 20 de ani de la înființarea Cenaclului literar „M. Eminescu” din New York. Pr. Theodor Damian, cel care a înființat cenaclul, a dat citire la mai multe mesaje de felicitare primite în special din țară de la scriitori și prieteni ai acestei instituții româno-americane.

Th. Damian, la microfon, alături de Grigore Culian (st.), Mariana Terra, Doina Uricariu, M.N.Rusu, Dan Fornade și Valentina Ciaprazi.

D-l Vasile Bădăluță (dr.) a înmănat Pr. Th. Damian (st.) și D-lui M. N. Rusu distincții de excelență.

Dan Fornade (Canada) alături de M.N.Rusu și Theodor Damian.

Criticul și istoricul literar M. N. Rusu vorbește despre rolul Cenaclului nostru în comunitatea româno-americană.

Poeta Doina Uricariu (director ICR-NY) se exprimă cu privire la îndelungata activitate a Cenaclului.

Vineri 12 iulie în Cenaclul nostru a avut loc o seară de poezie. A citit din creația ei, poeta Adina Dabija.

Adina Dabija recitând.

Poeta Claudia Serea citește din poezia Adinei Dabija.

Criticul M. N. Rusu se pronunță asupra poeziei, ascultat de Adina Dabija și de Th. Damian.

Vineri 19 iulie 2013 oaspeții Ceneclului au fost Ana Bantoș și Alex Bantoș din Chișinău.

Theodor Damian (la microfon) întâmpină oaspeții ascultat de Grigore Culian (st.), Muguraș Maria Petrescu, Ana Bantoș, Alex. Bantoș și M. N. Rusu.

Vineri 26 iulie 2013 invitata Ceneclului nostru a fost traducătoarea și ziarista Muguraș Maria Petrescu din România.

Traducătoarea și ziarista Muguraș Maria Petrescu se adresează membrilor Ceneclului. O ascultă Th. Damian (st.), M. N. Rusu, Garabet Salgian și Mariana Terra.

Vineri 13 septembrie 2013 a fost lansat în Cenaclu volumul de poezie *Apofaze* de Theodor Damian.

M. N. Rusu susținând
cu brio analitic volumul
de poeme *Apofaze*.

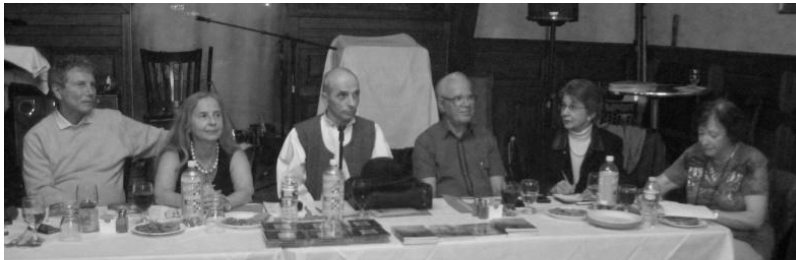

Protagonistul serii,
preotul și poetul Theodor Damian,
citind din *Apofaze*,
recenta și importanta sa carte de poeme.

Imagine din timpul lansării volumului.
Se observă că toate mesele sunt ocupate.
Audiența unanimă și în unanimitate
alături de autor.

Vineri 27 septembrie două evenimente au avut loc în Cenaclul nostru: lansarea volumului *Troița din Roșoganu* de Ion Burcin și un recital de muzică românească susținut de Grigore Leșe.

Oaspeți ai cenaclului prezidați de Grigore Leșe: De la st.: Dr. Napoleon Săvescu, Doina Uricariu, artistul (în centru), Ion Burcin, Mariana Terra și Otilia Montano.

Grigore Leșe și instrumentele sale miraculoase.

Maestrul Grigore Leșe, solul cântecului nostru străbun, între distinsa D-nă Doina Uricariu, scriitoare renumită, directoare a I.C.R.-ului din New York și Ion Burcin, prozator, pe scurt Bion.

21 octombrie 2013. La reședința Pr. Th. Damian are loc un interviu cu ocazia împlinirii a 40 de ani de preoție, interviu luat de Ing. Cristian F. Pascu, președintele Societății „Dorul” (1903) New York și filmat de maștrii de la *Romaian Voice TV*, New York, Cristi Boghean și Jean Predescu.

Vineri 25 octombrie în Cenaclu s-a lansat volumul de poezii *Bunica Stana* de Ion Burcin.

Criticul literar M. N. Rusu ilustrând cu verbul și cu mâna “formele” poeziei lui Ion Burcin

Vorbește ziarista Mariana Terra, ascultată de scriitorii Valentina Ciaprazi, Ion Burcin și M.N. Rusu.

Sâmbătă 26 octombrie 2013 la nominalizarea Pr. Theodor Damian, Cristiana Tudor, membră în comitetul de doamne al Bisericii „Sf. Ap. Petru și Pavel” din New York, a fost onorată cu o placă de merit la organizația ecumenică Queens Federation of Churches.

Preotul paroh a înmănat în mod festiv această distincție a doua zi, după Sf. Slujbă, Cristianeii Tudor.

Duminică 27 octombrie 2013 la Biserica noastră a fost celebrat parohul acesteia, Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian cu ocazia împlinirii a 40 de ani de preoție.

Dr. Napoleon Săvescu a înmănat preotului paroh din partea Consiliului și comitetului Bisericii o placă de merit.

D-na Mariana Terra, redactor-șef al ziarului *Romanian Journal* citește un poem pe care i l-a dedicat sărbătoritului precum și un mesaj de felicitare din partea D-lui Vasile Bădăluță, director al ziarului menționat.

Preotul nostru paroh împreună cu alți doi sărbătoriți: Elena Burchea (60 ani) și M.N. Rusu (75 ani).

Vineri 1 noiembrie 2013 în Cenaclu s-a lansat volumul *Condamnarea* (poezii) de Virgil Ciucă.

Virgil Ciucă și aleșii săi invitați/„condamnați” să se exprime despre recenta sa carte, *Condamnarea*. Dr. Napoleon Săvescu (st.), autorul, Mircea Săndulescu și Mariana Terra.

Vineri 8 noiembrie 2013 Societatea română creștină „Dorul” (înființată în 1903) a împlinit 110 ani de existență. Banchetul aniversar, „A ruginit frunza din vii” a avut loc la restaurantul „Bucharest” al D-lui Vasile Bădăluță.

Președintele societății, Ing. Cristian F. Pascu, deschide evenimentul la care au participat peste 150 persoane.

CUPON DE ABONAMENT

LUMINĂ LINĂ • GRACIOUS LIGHT
30-18 50TH STREET
WOODSIDE, NY 11377

4 NUMERE PE AN: 50\$ INCLUSIV EXPEDIȚIA

NUMELE
ADRESA
ORAȘ/STAT
COD
TARĂ

DONAȚII ȘI CONTRIBUȚII PENTRU REVISTĂ:

NUMELE
ADRESA
ORAȘ/STAT
COD
TARĂ

SUMA:

Atât abonamentul cât și donațiile pot fi făcute prin check sau money order. Donațiile se scad la taxe.

Stranded with Dignity

We sailed along it and came to a natural river whose current took us along for miles. After about 2-3 hours, Tonio, one of my men, pointed out the ocean and the delta we were about to enter. I was just about to give the order to anchor the ship at the nearest of the islands when Rabu informed me that the ship was too fast and if we would drop the anchor then the ship, being so small, would swing around and hit the shore which would damage it and we couldn't have that. I ran to the starboard side of the ship where our island was currently running away from us. Upon examining the hull I realized that we were not sea worthy. I looked out to port, thought for a moment and went back to the helm. At this point Rabu and I realized that we had lost control over our ship. We would have to let ourselves be taken out to sea until the current eased up enough to get out of it. Alas, this didn't happen, the current stayed strong as ever. Upon Rugman's efforts the rudder finally gave way and broke off the ship. We watched it float along beside us as the shore grew smaller in the distance.

The ship was equipped with food and weapons for about 10 men for a week; for us that was more than enough weapons and food for just about two weeks. The first few days aboard the Magpie (for that is what we went on to call her after we found a secret deck below the cargo hold filled with gold and more weapons) were not too bad, the food was good and we were rich. After 5 days I realized that we might never get anywhere until the remains of the ship either sunk to the bottom of this endless ocean, or arrived at some far away island or continent with our dead bodies, but of course I didn't share these insights with my men. The food would never hold out long enough for us to get anywhere. We were just postponing our inevitable deaths. On the 9th day I found pen and paper and decided to hold records of what happened to us. The first thing I did was write down what we had found on the ship.

- 3 Chests with Gold Coins
- 2 Chests with Gold Bars
- 2 Axes
- 2 Double-bladed Axes
- 5 Double Edged Swords
- 3 Japanese Katanas
- 4 Cutlasses
- 3 Double-bladed Swords
- 6 Canons
- 500 Canon Balls

Then I recollected the events since our straying away from the plan. On the 11th day we had long since started holding rations. On the 16th day we began setting traps to catch the rats. On the 17th day we built ourselves a

fire pit out of the gold bars to cook the rats. On the 18th day Jugo, who was relatively new to our division and didn't have much experience, tried to drown himself. We pulled him back before he actually killed himself. On the 20th day we ran out of rats and wood became our new diet. On the 21st day Tonio got sick and on the 22nd the wood started tasting good.

It was the 23rd day aboard the Magpie and we were all weak and lying around close to death. I was at my usual post at the bow of the ship staring into the waves when I felt a shock run through the whole ship; we had struck I slowly realized. Before I knew it I was neck deep in water, the sinking Magpie behind me and a beautiful island before me with sandy beaches, palm trees, a jungle that seemed to cover the whole place and its mountain except for the peak; it didn't look too big, and it didn't have to be; all we needed it could provide and that was good enough for me. Land! That was my only thought as I waded out of the water and dragged myself over the beach and into the shade of a nice looking palm tree on the tree line. Dimly I saw the others coming out of the water. Jugo didn't even have enough energy to get out of the water's reach; I watched him fall down in the surf. Rugman was supporting Tonio and laid him down in the shade and sat down next to him. Rabu I saw walking into the jungle before my eyes closed.

When I came to, the first thing I noticed was that I was still clutching my logbook with the pen between the pages. I quickly let go.

I looked around and thought to myself: "Where in God's name am I?" But then I started remembering what happened. Slowly, without moving, I took it all in and eventually my eyes landed on the sunset. "So beautiful," I thought, and I lingered there for a while. Then I continued and a crackling fire came into my line of sight, not five paces away from where I lay. They were all there, Tonio, still sick and supported now by Jugo, Rugman, staring into the flames and Rabu, who was stocking the fire. For the first time I looked at them and acknowledged them for who they were, not just new soldiers. Jugo, the new one, was young, about 20 years old, skinny and weak, which probably came mainly from lack of food. Tonio was a bit older, like late twenties or early thirties, I didn't really know. He was an average able-bodied man, but still sick. Rugman was heavily built and looked a bit thug-like with big muscles. Rabu was an interesting character, strongly built and seemed to be the least affected by our situation, which probably came from the fact that his heritage came from Africa and India, but he grew up in Africa and there had been exposed to survival situations. Thinking about all this I tried to get up but gasped as I felt a great pain in my right thigh. I had attracted the attention of my four comrades, for we were no longer soldiers, we were friends.

"He's awake," exclaimed Rugman. They gathered around me and tried to keep me calm. Jugo asked me how I felt and I asked what had happened to my leg, but none of them knew. They helped me to get to a seat at the campfire and pushed a log behind me so I could lean back. It was getting dark and the night air was cold. Jugo told me he had had some medical experience, which was news to me, and that he had already

examined my leg and that it was a flesh wound and a possible fracture. He had already started working on a splint to keep the bone straight just in case. I was assured that in a matter of months I would be able to use my leg normally.

Upon my insisting Rugman helped me up and I said: “Men, before our plan went astray and we lost the fleet we were soldiers under a commanding officer. When our ship drifted out to sea this became of less importance, we were dying men on a doomed ship. Then we got stranded on this beautiful island and I deeply thank whatever God brought us here one million times and more because by doing that he saved our lives.” I looked at them each as I spoke and I watched how they all looked at me and I saw that they all looked up to me. “The minute we dragged ourselves onto the shores of this island with its fruit-bearing trees, its fish-filled waters and its wildlife-filled jungles and mountain we changed from men in despair to comrades, for that is what we now are, we are friends stranded on a blessing of an island. I will also ask you not to regard me as a commanding officer, which also brings me to the next thing I wanted to say. I had a lot of time to myself during which I have done a lot of thinking, praying and promising. One of these promises was to leave my life in the army behind me and I suggest you all do the same.” With difficulty I tore off what remained of my uniform shirt and one by one with respectful looks in their eyes they did the same. I looked at them and said “whether we walk away from this alive or dead we will know that we have made our lives an adventure and that we accepted that as a good thing. Every day we shall discover a new wonder.” And with that I threw my shirt into the fire. I watched the others mimic my gesture. The fire burned high as we cheered and sang into the night.

Andrei Gh. Damian

Sf. Gheorghe, Elena Sandu

CORNELIU FLOREA

Interviu cu I.P.S. Ioan Selejan, Arhiepiscop al Episcopiei Covasnei și Harghitei

C.F.: *Părinte Ioan Selejan, am venit la Dumneavoastră pentru că, acum, locuiesc departe de România. Locuiesc în Canada de peste 30 de ani. Acolo am cunoscut mulți oameni, altfel de oameni și am întâlnit și mulți români. Despre Dumneavoastră am aflat când cu ani în urmă am vizitat Mănăstirea Lainici, mănăstire despre care știu că este o mănăstire martir, aflându-i istoria, de câte ori a fost dărâmată, de câte ori a fost închisă, ce s-a întâmplat acolo cu călugării. Acolo am aflat despre Dumneavoastră, erați acolo când construiți noua mănăstire. În condițiile acestea sigur că întrebări ar fi multe de pus. Despre Dumneavoastră am vorbit cu mulți români din Canada și fiecare are întrebările sale pe care ar dori să vi le adreseze. Acesta este de fapt primul motiv care m-a îndemnat să vă întâlnesc și mă bucur că v-am întâlnit. Este firesc să vă întreb mai întâi câte biserici aveți în această eparhie, în Episcopia Covasnei și Harghitei?*

I.S.: Biserici de mir, capele de spital și militare, mănăstiri sunt 165. Mănăstiri sunt ridicate opt. Avem și două schituri.

C.F.: *Cum se manifestă aici libertatea bisericească? O astfel de întrebare, din punct de vedere administrativ, poate fi adresată și altor înalți ierarhi bisericești, fie chiar și din Dolj. Vă puteți mișca, aveți libertate deplină? Cum vă desfășurați activitatea?*

I.S.: Din mila lui Dumnezeu nu am fost îngrădiți în construirea de biserici și mănăstiri. Există însă o anumită categorie de oameni – nu din partea autorităților locale – un anumit segment de oameni care sunt împinși de idei și concepte revizioniste, și s-a întâmplat astfel că am avut și biserici și mănăstiri profanate. Zideam Mănăstirea Izvorul Mureș și, într-o sâmbătă, a pătruns o mașină prin porțile mănăstirii, a făcut un raliu prin mănăstire dar am reușit să închidem porțile, am blocat ușile de ieșire și am reușit să-i identificăm. I-am identificat și i-am deferit Poliției. Nu am auzit să se fi întâmplat ceva în urma plângerii noastre. Am cerut ca persoanele respective să fie trase la răspundere, dar nu s-a întâmplat nimic. Pe urmă au fost scrise pe zidurile mănăstirii cuvinte jignitoare. Astfel de fapte însă nu au avut nici un fel de urmări. Am mai avut momente de acest fel. Înainte de înființarea Episcopiei Covasnei și Harghitei în 1994, un preot îmi povestea că s-a deplasat într-un sat cu puțini credincioși ca să țină slujba de Înviere. La Înviere, după obicei, se înconjoară biserica cu Evaghelia, se cântă "Hristos a înviat". Preotul mi-a spus că la un moment dat se arunca cu pietre peste puținii credincioși, iar preotul, ce să facă, și-a pus Evaghelia peste cap ca să se apere, se apăra cu Hristos. Nu a întrerupt slujba, nu a chemat pe

nimeni în ajutor. El a simțit că se poate apăra cu Hristos, cu Evanghelia pe cap, și a continuat să cânte "Hristos a înviat". Acel preot nu s-a plâns nimănui. Nu a făcut plângere la autorități. A rămas cu Hristos și cu crucea.

Nu demult, mai puțin de-o lună de zile, aici, la Catedrala noastră din Miercurea Ciuc, unul sau mai mulți cetățeni, care bănuiesc că nu au fost români, au spart în pridvorul bisericii, unde se pun lumânări pentru vii și pentru morți, geamurile care apără de vânt flacăra lumânărilor. Autoritățile cărora li s-a reclamat faptul au răspuns că poate le-au spart vântul, însă urmele violenței erau foarte clare și ceea ce a dovedit că ar fi vorba de profanare e faptul că au luat lăzi de gunoi de pe stradă și le-au vărsat acolo în pridvorul bisericii. Dimineața, când au ajuns maicile noastre acolo, totul era mizerie și gunoi. Acestea sunt evenimente recente. Dar la astfel de fapte nu poate fi încadrată toată populația maghiară din zonă. Subliniez că există doar o grupare, un lanț de idei care se exprimă ca noi să nu mai fim pe aici. Ei judecă poate că pot face totul ca în această zonă să rămână un spațiu pur etnic, spațiu care să fie oarecum decupat din harta României. Nu să-l mute în altă parte, ci un decupaj unde să nu se mai afle urmă de român. Este interesant ceea ce am găsit și aflat aici. Mereu aud din partea maghiarimii că ar fi trăit demult sub opresiunea statului român, fapt ce este de mare mirare. Susțin că își pierd identitatea și alte chestiuni similare răuvoitoare. La noi, aici, au venit ziariști, sociologi care studiază problemele relațiilor interetnice. Le-am indicat să cerceteze în orașele și satele din această zonă dacă există un maghiar care, sub o formă sau alta, a fost împiedicat să învețe limba lui maternă, care să nu știe vorbi maghiara. Dar vă pot trimite în satul cutare și în satul cutare și veți putea constata că sunt români care vorbesc limba română numai cu Dumnezeu. Adică, numai la biserică, fie că e ortodox, fie că e de altă religie. Ei, așa puțini cum se află într-un loc, vin și spun: Părinte dați-ne un preot aici, român, să facă slujbă românească. Sunt puțini, este adevărat. Dar prin asta se dovedește că credința este aceea care pătrunde cel mai adânc în fibra conștiinței umane. De aceea spun eu, că plângerile maghiarilor despre noi, românii de aici, la curțile Europei nu sunt justificate. Dimpotrivă, de pildă, pentru maghiari toate școlile sunt puse la punct. Toate dispun de materiale didactice, de dotări necesare procesului de învățământ. Nu plouă în ele. Nu dispun cu nimic mai puțin decât școlile românești. Mi-e frică să spun, dar cred că aici situația din școli este invers. La fel sunt problemele abandonului școlar, care este mai accentuat în spațiul românesc. Spre exemplu, am ajutat și ajutăm în fiecare iarnă aproximativ 200 de copii, cărora le oferim în fiecare zi câte o masă caldă, pentru că în acea perioadă presiunea materială asupra părinților este mai mare. Nu este mult ceea ce spun, dar reușim să susținem programul. Ajutăm copiii de toate etniile. În felul acesta am constatat că frecvența la școli s-a îmbunătățit. Așa văd și integrarea romilor în comunitate pentru că și ei sunt oameni. În noi bate aceeași inimă, culoarea sângelui de rom este ca și culoarea sângelui nostru, român, maghiar ori de altă naționalitate.

C.F.: Cât de mult vă ajută Patriarhia Română, de la București, la modul adevărat? Care sunt raporturile Episcopiei Dv. cu Bucureștiul? Mă

interesează dacă patriarhia bucureșteană își face datoria față de poporul său. Vă întreb aceste lucruri deoarece în America de Nord, unde trăiesc mulți români, credincioși mulți, intelectuali și oameni de rând, s-a conturat o opinie oarecum dubioasă față de activitatea patriarhiei bucureștene. Trebuie să vă adresez această întrebare. Acolo, de unde vin eu, trenează o percepție nefavorabilă. Există convingeri că, aici, față de Dumnezeu, Patriarhia Română nu își face datoria. Această episcopie este aflată mereu într-o mare nevoie. Poate sunteți episcopia căreia trebuie să i se întindă cel mai mare ajutor, de la București, desigur. În această zonă, am impresia că Budapesta aduce mai multe ajutoare decât Bucureștiul.

I.S.: Despre acestea, în primul rând, pot să vă spun că nu am pretins și nu pretindem Patriarhiei Române bani. Patriarhia Ortodoxă Română nu este o instituție de producție, de profit. Cel mai important lucru, care constă în mai mult decât un ajutor financiar, a fost chiar înființarea Episcopiei Covasnei și Harghitei în această zonă, după revoluție. În perioada aceea, toate instituțiile statului se aflau în derivă. Pe atunci, aici, se scria pe ziduri, în ziare, "Români, plecați de-aici!" Prima instituție care a reacționat pozitiv în acea perioadă a fost Patriarhia prin înființarea acestei Episcopii, în 1994. Eu mă aflm la Ierusalim, mă aflam la studii. Doream să revin. Mie îmi venea bine starea mea de la Mănăstirea Lainici, unde prin Lainici făceam o legătură puternică între Oltenia și Transilvania, eu fiind ardelean. Muncind mult înainte de revoluție, am restaurat Mănăstirea Tismana, Mănăstirea Polovraci, perle ale culturii spirituale. La un moment dat, s-a și spus: "Cum de lasă părintele Ioan Ierusalimul și vine la Miercurea Ciuc?" Să lași Țara lui Hristos, unde s-a întrupat, și să vii într-o profundă rană românească... Vă pot spune ce era în sufletul meu când am venit aici? Pot, dar cui folosește? M-am dus într-o duminică dimineața într-o anumită direcție și am bătut la ușile a nouă biserici, dar acolo nu erau nici preoți, nici credincioși. M-a primit o singură biserică, care era pe jumătate dărâmată. Nu avea uși, nu avea ferestre. Din 1940, după Dictatul de la Viena, biserica a fost pusă la pământ. Acea biserică m-a primit pentru că nu avea ușă, nu avea nici acoperiș. Era până la nivelul ferestrelor plină de gunoaie. Devenise lada de gunoi a localității respective. Nu am fost primit acolo cu Evanghelie sau prescură. Am fost primit de murele din biserică. Biserica era plină de rugi cu mure. Așa, mergând din biserică închisă în biserică închisă, pe aceasta am întâlnit-o singura deschisă, în ziua aceea din 1995. Și era ora unsprezece. Era momentul cel mai important al Liturghiei. Știam că toți preoții, ierarhii se aflau la slujbe, se bucurau împreună cu credincioșii de bucuria momentului. Atunci am zis: "Doamne, am ajuns ca bufnița, pe dărâmături". În acel moment, atunci, pe turla bisericii care nu mai avea acoperiș, s-a lăsat o pasăre, s-a așezat pe zid și a cântat. A cântat de câteva ori, după care a plecat. Atunci mi-am zis în sine: Iată că Dumnezeu mi-a trimis o mângâiere și am săvârșit și eu o liturghie a lacrimilor împreună cu o pasăre. În loc de pâine, am luat o mură. Așa mergând mai departe, după kilometri parcurși, la un moment dat am zărit pe marginea drumului meri cu fructe. Am oprit mașina, i-am spus șoferului

să ia dintr-un pom două mere, le-am binecuvântat și am zis: “Acestea sunt în loc de prescură pentru mine și pentru tine.” Așa am săvârșit taina. Atunci, în câte biserici am fost, nu am găsit pe nimeni. Dar vedeam că Dumnezeu, El, mi-a oferit două prescuri, două mere. Ceea ce a întreprins atunci Patriarhia a fost un act de mare curaj pentru că, să nu credeți că populația maghiară a fost încântată de înființarea aici a Episcopiei Covasnei și Harghitei. Cum ortodoxia în primul rând înseamnă jertfă, din mila lui Dumnezeu iată că sunt aici în al nouăsprezecelea an și vă pot spune că în cele două județe nu mai există nicio biserică care să nu aibă cruce. Acolo unde au fost dărâmate le-am reconstruit, și astfel am trăit și momente de bucurie dar și de mare tristețe, deoarece altfel nici nu se poate. Gândiți-vă că am restaurat biserica unde am săvârșit Liturghia împreună cu o pasăre, iar o creștină mi-a povestit cum s-a petrecut cu dărâmarea acoperișului ei. Un colonel ungar a venit acolo după august 1940 și a pus oamenii cu frânghii de au legat turla și acoperișul și le-au tras cu boii, au tot tras de biserică până la momentul când au rămas numai zidurile. Astea s-au întâmplat la Herculean. Tot așa, într-un sat din apropiere, am găsit o altă biserică cu turla dărâmată, iar un om mi-a povestit cum biserica aceea a ajuns așa, tot în 1940. Omul vorbea foarte greu românește și am crezut că este ungar. Zicea, tot după 30 august 1940, că a venit în sat un ofițer maghiar și a ordonat ca a doua zi toți bărbații români din localitate să vină la primărie, și toți să vină cu unelte, cu târnăcop, cu răngi, cu securi, cu lopeți; iar bieții români s-au prezentat, fiind perioadă de război, se gândeau că-i duce undeva ca să repare drumuri, să repare poduri ș.a.m.d. Oamenii s-au prezentat de bună credință, din ascultare că de-acum erau sub stăpânire maghiară. Oamenii au venit și același ofițer le-a spus: “Cu toții mergeți către biserica voastră și să o dărâmați”. Toți au rămas înmărmuriți. Cum să-și dărâme ei sufletul? Cine cutează să își dărâme sufletul? Îți pierzi o mână, îți dai un rinichi, donezi sânge pentru un semen de-al tău ca să îl salvezi, dar sufletul este unicat, nu poate fi dat, nici luat. Pentru univers și în creația lui Dumnezeu, sufletul este floarea care nu se înmulțește, este singular, de neînlocuit. Cum îți vine să-ți ucizi sufletul, să-l dărâmi, să-l nimicești? Sufletul? Biserica? Atunci toți au rămas încremeniți, iar colonelul a spus clar: “Dacă nu executați pun armele pe voi”. Și-atunci bieții români nu s-au mișcat până au început soldații unguri să tragă, avertizând apoi cu țevile puștilor tot mai aproape de orizontala cu pământul până când gloanțele treceau pe deasupra capetelor lor. Astfel, săracii obidiți s-au apucat cu sufletele frânte să își dărâme biserica. Era acolo tot satul. Ce a fost acolo!

C.F.: *În ce localitate a avut loc grozăvia asta?*

I.S.: În Doboșeni. Erau de față femeile, copiii, frați, surori, mame, tați. În forță, în câteva zile au desfăcut acoperișul, au rămas pereții și de atunci biserica așa a rămas cinci decenii până în 1995, când am venit noi aici. Și am pornit reconstrucția.

C.F.: *Sub nici un regim în locul acela nu s-a mai mișcat nimic?*

I.S.: Asta este tragedia. Nimic. Aici am adus câțiva studenți teologi, măcar să curățăm locul, să facem ceva. Locul și celelalte au fost filmate și fotografiate. Am curățat biserica și am continuat lucrarea până am reușit să o refacem. Am tot scos ce am găsit acolo. Era la apusul soarelui. Cu lacrimi în ochi, tânărul pe care l-am rugat să taie frasinul crescut în altar a plâns și l-a tăiat. Ca și cum tăia preotul acelei biserici, care de cincizeci de ani a suferit slujind în felul lui tăcut altarul acelei biserici, cântându-și sieși. În biserica unde săvârșisem eu liturghia lacrimilor cu o pasăre, după ce a fost restaurată, terminaserăm de refăcut acoperișul, după ce muncitorii se îndreptau spre biserică să aducă ultima piesă, ușa de la intrare, și după ce au montat-o, s-au dus la ultimul român cu care mai țineau legătura în sat ca să-i predea cheia. Bietul bătrân, de o jumătate de veac nu mai fusese la biserică. Mai avem și astăzi probleme la biserici. În unele locuri am pus bârne la ferestre pentru că ferestrele de sticlă pot fi sparte foarte ușor. Astea după ce-au fost restaurate. Odată am chemat pe cineva de la Poliție fiindcă cineva a spart fereastra de la biserica din sat. Arăta ca și cum cineva ar fi înfipt o sulică în piept. Azi așa, mâine așa, iar rănile acestea le purtăm mereu. Și anul acesta am vorbit la Consiliul Județean care a prevăzut o sumă mulțumitoare din punctul meu de vedere pentru a mai repara bisericile, a mai consolida unele case parohiale, a mai reface unele capele mortuare. Patriarhia ne-a ajutat mult în ceea ce privește formarea oamenilor și a preoților. Faptele nu trebuie privite numai sub aspectul lor financiar, zic. Pe-aici erau trasee de până la o sută de kilometri unde nu am găsit decât un preot. Am obținut locuri pentru Facultatea de Teologie din București și la Seminarul Teologic din capitală pentru ca elevi din această zonă să poată da examene alături de alți candidați din țară. Așa se face că în această perioadă am școlit peste 400 de copii, dintre care o sută au fost hirotoniți, restul lucrează în învățământ, în lăcașuri de cultură, unii au fost cooptați în sistemele bancare. Acesta a fost un ajutor mai mult decât dacă Patriarhia ne-ar fi dat un pachet de bani. Mai de folos ne-au fost instituțiile ei. Aici problemele sunt că preoții trebuie ajutați. Sunt preoți care au în parohie 50-60 de suflete. Cheltuielile preoților de aici sunt mult mai mari decât în alte parohii românești. Încă la români nu funcționează sentimentul de solidaritate deplină. Aici suntem grăniceri, grănicerim în interiorul României. România nu are probleme mari pe frontierele ei, le are aici.

C.F.: *De la Episcopia Română din America de Nord a fost cineva aici, să vă cunoască, să afle ceea ce am aflat noi acum, să vă știe?*

I.S.: Am fost o dată în zona Montrealului la hirotonirea episcopului Nicolae. Așa se face că ținem legătura cu mulți credincioși.

C.F.: *Este adevărat că în școlile ungurești se predă dintr-un manual special istoria secuilor?*

I.S.: Da. Este adevărat. În manual, printre altele, se scrie că aici românii au fost ca niște slugi ale maghiarilor. Vă dați seama că acestea toate sunt exagerări. În general, pentru România noi nu facem tot ceea ce am putea face. Noi aici facem doar ceea ce putem. România este foarte puțin

cunoscută în străinătate, de exemplu. În bibliotecile din străinătate, dacă dorești să te documentezi despre România, în vederea unei vizite chiar diplomatice, găsești doar 3-4 cărți care îți pot fi de ajutor informativ. În bibliotecile străine găsești rafturi întregi de cărți despre Ungaria, iar despre România mai nimic. Studiind la Ierusalim și în Orientul Mijlociu, am aflat că în ambasadele noastre nu avem nici hărțile țării. Despre câte întreprindem aici ar fi destule de spus, dar nu acesta este scopul. Avem tineri care își susțin lucrări de doctorat, măicuțe care au grupe de copii de care se ocupă pentru a-i învăța tot ceea ce trebuie să învețe un copil. O profesoară ține cursuri de limba engleză. Ofițeri din armată, membri ai fanfarei, țin cursuri de muzică și învață tineri să folosească și să exerseze pe instrumente muzicale. Circa două sute de copii învață multe lucruri practice, de la pictură la țesătorie. Toate aceste activități sunt benevole, sunt susținute de românii de aici. Tot ceea ce înseamnă istorie, școală, instituții de stat, activitățile instituționale sunt desfășurate în lucrări ale oamenilor noștri care reprezintă parohiile, în multe domenii. În țară suntem, o eparhie mică, 85.000- 90.000 de credincioși.

C.F.: Am o întrebare la care aș dori să răspundeți în măsura Dumneavoastră. Astăzi, Patriarhia Română, din fondurile sale așa puține cum sunt, împarte o parte și lăcașurilor de pe Muntele Atos?

I.S.: Fondul centralizat este un fond foarte mic. Acest fond se strânge într-o singură duminică de peste an, în Duminica Ortodoxiei. Din acest fond și Muntele Atos este ajutat, dar într-o măsură infimă. Dar mai important este să vă relatez cum ne pregătim pentru un mare eveniment din această vară, în luna august. Am cumpărat zilele trecute doi kilometri de tricolor românesc. Maicile noastre lucrează la steaguri, este de lucru câteva zile bune. Deja au sosit de la o mănăstire 1000 de portdrapele. La Valea Mare, în județul Covasna va fi primul hram mai important, hramul de vară. La început de liturghie vor fi distribuite aceste drapele. Închipuiți-vă cum se va desfășura Sfânta Liturghie pe un tăpșan de munte care va fi plin de steaguri tricolore. Trebuie să facem Liturghia cu drapele în mâini. Asta va fi de Rusalii. După aceea vom avea o mare întâlnire la Mănăstirea Toplița. Acolo, cu ajutorul lui Dumnezeu, sper să avem 2000 de drapele tricolore care vor fi împărțite oamenilor, pentru ca apoi să le ducă acasă. Dacă le-am da drapelele fără portdrapele, poate că aceste ar fi împachetate și așezate undeva pe vreun raft. Un drapel cu portdrapel însă este cu totul altceva. Dacă le dăm drapele cu stinghii, acestea pot fi arborate pe case atunci când e mare sărbătoare, când avem un hram, un eveniment, de Ziua națională, de Crăciun, de Paști, de Pogorârea Duhului Sfânt, la toate marile sărbători creștine.

C.F.: Vă mulțumesc mult.

ION PACHIA-TATOMIRESCU

În geminarea numărului nunții: “55”

Un număr ce indică o vârstă aurie – în 2012, pentru ardeleanul poet Nicolae Băciuț (născut la 10 decembrie 1956, la Chintelnic / jud. Bistrița-Năsăud) – este “55”, obținut prin “geminarea”, “dublarea” numărului nunții (“5”), ce, prin însumare (“în întreg”, $5 + 5 = 10$), dă decada de aur (cum, de altfel, și “primele patru conducătoare” de Lume: $1 + 2 + 3 + 4 = 10$), număr îndreptățit, firește, a fi titlul unui volum aniversar de poeme, *Cincizeci și cinci* (2012)*, volum de se structurează în “binomul” ciclurilor: (I) *Săptămâna luminată* (după titlul poemului “deschiderii”) și (II) *În dunga nopții* (reunind poeme venite „pe nepusă masă [...]” scrise pe patul de spital” – *În loc de prefață*, p. 6; acestui ciclu secund, i se alătură „...’ciornele’ unor poeme, cu caligrafia grăbită a locului și stării de creație” – *ibid.* –, caligrafieri ce se înfățișează drept “martore” de *crez poetic*: „Eu cred în inspirație și spontaneitate. Nici nu cred că se poate scrie altfel poezie. Cel puțin, prima “șarjă” trebuie să iasă din focul inspirației. [...] Sunt un autor grijuliu cu textele sale, chiar dacă, inexplicabil, am pierdut poeme, ori au ajuns prin cine știe ce cotlon internautic. [...] după ce le-am scris pe petice de hârtie, pe colțuri de cer.” – p. 5).

De fapt, cinci ca “nuntire” întru Logos, după cum certifică însuși autorul în “cuvântul înainte” (din care am citat și mai sus), se relevă sărbătorește la Nicolae Băciuț și prin numărul cărților sale ce au văzut lumina tiparului în cel de-al 55-lea ocol al Soarelui: „Această carte nu exista în planurile mele. Când am constatat însă că mă apropii vertiginos de 55 de ani, m-am gândit, într-o clipă, să marchez într-un mod aparte acest moment. Așa s-au născut această carte de poeme, *Cincizeci și cinci*, și alte volume: *Altă facere a lumii*, *Nicolae Băciuț în receptări critice*, *Lentila de contact*, *Presa culturală mureșeană*. *Reviste, jurnaliști*. *Repere...*”; mai mărturisește că volumul își relevă “tabla de materii” de prin “hârtii” / “fișiere”, din „poemele scrise în ultima vreme, ori poeme uitate, din alte timpuri. Aveam nevoie, nu?, de cincizeci și cinci de poeme, nepregătite

* Nicolae Băciuț, *Cincizeci și cinci* (poeme), Editura Nico, Tg. Mureș, 2012.

pentru un moment festiv, poemele mele cele de toate zilele și nopțile. Toate cuprinse într-o cifră, într-o vârstă, într-o vamă” (p. 5).

O foarte interesantă artă poetică (din 15 mai 2011) a lui Nicolae Băciuț abordează – ghilgameșian – “*ens*-Poemul-Enchidu” ca sălbăticiune sortită spre “îmblânzire” doar Poetului: „În sfârșit, am mai îmblânzit un poem – / Dresate cuvinte, puse în lesă, mă urmează pe străzi, / Amușinând în stânga și în dreapta, / Mârâind ușor, / Dar fără să mai muște pe nimeni. // În fiecare dimineață, îl scot la plimbare, / Îl dezleg / Și-l las să zburde în voie, printre tufișuri, / În căutarea unei iluzorii prăzi – / O pisică, un câine al străzii, / Orice nu e după chipul și asemănarea mea... / [...] // Când plec de-acasă, poemul meu veghează, / [...] // Cândva, poemul nu va mai avea nevoie de mine” (*Îmblânzirea Poemului* – p. 13).

Lămurit fiind chipul de *ars poetica* – din cele 55 de poeme –, se cuvine a urmări vălurit-murmurătoarele, ori abisalele trăiri ale eroului liric băciuțian, evenimentele extraordinare la care participă eroul / eul său poematic; dar, înainte de toate, e bine să pornim – ca în orice labirint celest-rotativ – pe firul roșu al sacrelor sale “iubireme” / “erotolireme” (termenul s-a născut “spontan”, chiar în această clipă recenzios-îndimineațită, prin analogie cu *lexem* / *semantem*, *mitem*, *morfem* etc.), din *Săptămâna luminată*, chiar dacă mai sunt glisante confuzii datorate acelor zeități ce tutează fiecare dintre zilele săptămânii și meteorologia zariștii de suflet: „În fiecare luni / e miercuri, / în fiecare nor / sunt ploaia ta, / în fiecare lacrimă / e ochiul / ce nu mă poate lăcrima.” (p. 7); erotoliremul-Ea (Iubirea Christianică / laică) și erotoliremul-El (Iubirea Christianică / laică) – din care poate oricând să se ivească întregul androginic de dinaintea lecției de anatomie a Olimpului –, pe când „zăpezile se oxidează / de-atâtea sângerări”, intră în câmpul magnetic al superb-paradoxistului motiv, “colivia expirată” (“soma-sema”): „De-atâția fulgi / ca niște blitzuri, / să-ncapă albul în fotografii, / să-ncapă toată viața noastră / în expirate colivii” (p. 9).

Eroul poematic băciuțian mai vopsește „viața unei secunde”, “în roșu, cu sângele-i cel tânăr / de-acum” (*Roșu* – 20 aprilie 2011, p. 10), ori comunică, grație internetului, cu Dumnezeu („Am dat clic / pe Dumnezeu / și s-a deschis / o fereastră / și în fereastră, / o altă fereastră, / în care se deschidea / încă o fereastră – / și-n fiecare fereastră / era Dumnezeu” – *Internet*, 25 aprilie 2011, p. 11), participă întru catharsis la redimensionarea sufletului de Sfintele Paști („Dumnezeu sădește-n noi lumină / Dinspre ochiul lăcrimând – / Până-n trupul nostru se alină / Lemnul crucii-nmugurind” – *Înviere*, Paște, 26 aprilie 2011, p. 12), se supune unor fantastice metamorfoze – dinspre Iubirea Christianică înspre iubirea de păsări-idei ce vin să i se încuibeze în fereastră „până ea însăși se transformă-n cuib”, până când el, însuși, le este cuib, dar și anotimpuri echinocțiale, sau anotimp hibernal, până când și El, cel de Geniu locuit, “le devine lucarnă” (cf. *Cuib*, p. 14), dinspre Iubirea Christiană înspre nemoarte, grație “închiderii acelu sar-trean însine / pentru-sine” „în carte / cum ierburi în nisipuri”, „în litere / care-au uitat de plumb, / în ultimul cuvânt”, “știut”, “pierdut în șpalt” „după o noapte albă fără tine” (*Altă*

moarte, 21 iunie 2011, p. 15), „în ultimul cuvânt / până un alt, / asemeni lui, / se-nchide-n carte / ca-ntr-o altă moarte”, până când “îi moare și moartea” ca „zare altui răsărit” (*Moartea morții*, Toplița, 18 iulie 2010, p. 17), thanaticul înstăpânindu-se-n viață, viața înstăpânindu-se-n moarte, ca jertfă de sublimă zidire: „Până la tine este noapte, / ca o lacrimă pe cer, / până la mine totu-i șapte / ca un ler dintr-un alt ler. // Și ziua parcă e de iarbă, / iar pasul tău e ca o rană, / și mâna mea e încă oarbă, / iar zidul tău încă e Ană” (*Până la tine*, 5 august 2011, p. 18).

Alteori, grație Iubirii Christianice, grație sublimei jertfe de zidire, înzestratul erou liric aude, nu vreun plâns bacovian al materiei, ci un plâns al Atoatecreatorului: „Doamne, știu că plângi acum – / nu știu unde, nu știu cum” (Sibiu, 2 noiembrie 2011, p. 23), poate, pentru că-l cheamă iarna (pe eroul poetic băciușian) „într-o limbă albă” (*Colivia toamnei*, Alba Iulia, 30 octombrie 2011), poate, pentru că-i „ca trandafirul pietrei / în pustie” (28 noiembrie 2011, p. 39), poate, pentru că „vinul trage toamna / după el, / ca-n iubirile uitate – / așteptare / între armă și rastel” (*Mas*, 2 decembrie 2011, p. 31), poate pentru că are superbe traiectorii de zar („Mai caut ziua, luna / anul, / ca să mă-nchid / în calendar, / în care orei să-i fiu clipă, / în care ție să-ți fiu zar” – *Zar*, 8 decembrie 2011, p. 42).

Ciclul secund, *În dunga nopții* (pp. 45 – 55), stând “mai la vale”, sub motto-ul cules de la un filosof-pacient-și-mare-anonim („În fiecare seară ne culcăm cu moartea în pat. Într-o dimineață, numai ea se mai trezește” – *Dedicație*, p. 54), amplifică registrele thanaticului, poeticul său erou “luat de mână de Dumnezeu” – deși-i (el, eroul) cu tâmplă și inimă în tangență la ecranul de celestă sticlă a limitei tragic-existențiale – simte parcă o reîntoarcere în Cuvânt / Logos, într-un timp genezic-înmuguritor: „Când Dumnezeu / te ia de mână, / mai poți să te-nâlnești / cu un poem, / care în locul tău / va respira / și-n care încă te mai chem. // Când Dumnezeu / te ia de mână, / te-ntorci în primul său / cuvânt, // te-ntorci / în clipa ce se-amână” (*De mână cu Dumnezeu* – 19 decembrie 2011, [h.] 22,10’, p. 52), “te-ntorci”, însă nicidecum în “starea de zero a universurilor”.

PR. GH. NAGHI

***Biografii istorice transilvane. IV. Biografii pașoptiste(3):
Culegere de studii; Volum coordonat de Gelu Neamțu și
Ela Cosma, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2011, 388 pp.***

În cadrul colecției *Biografii istorice transilvane* a Institutului de Istorie “George Barițiu” din Cluj-Napoca, coordonată de Dr. Ela Cosma, a apărut volumul al IV-lea, o culegere de studii inedite, dedicată temei pașoptiste -*Biografii pașoptiste*.

Volumele de bibliografii istorice transilvane publicate în cadrul sectorului de Istorie Modernă de la Institutul de Istorie George Barițiu al Academiei Române din Cluj-Napoca sunt un izvor de informații pentru iubitorul de istorie, și în special pentru cel pasionat de trecutul tumultos al Transilvaniei. Primul volum a apărut în anul 2006 la editura Academia Română, sub denumirea *Biografii Pașoptiste – culegere de studii*, coordonat de istoricul Dr. Gelu Neamțu (206 pp.); Al doilea volum, semnat de Liviu Botezan, Ela Cosma, Ionuț Isac, Attila Varga, a apărut în 2008 sub titlul *Dicționar al personalităților Revoluției de la 1848-1849 din Banat și Transilvania. Chipuri dintr-un an de neuitat*, la Editura Academiei Române (454 pp.). În anul 2009 a fost publicat, de asemenea în editura Academiei Române, volumul *Sași, austrieci, slavi în Transilvania și Banat (Biografii de secol XIX și din vremea revoluției pașoptiste*, având de autor pe Ela Cosma (467 pp.), precum și volumul intitulat *Biografii Pașoptiste Transilvane*, sub coordonarea Dr. Gelu Neamțu (183 pp.). Astfel, volumul de față, publicat în anul 2011 la editura Argonaut, este al treilea în seria *Biografii Pașoptiste*, coordonată de Dr. Gelu Neamțu. Acest volum introduce documente noi, vine cu abordări noi, cu analize complexe ale fenomenelor istorice ale timpului.

În acest volum, Gelu Neamțu analizează aspirația majoră a românilor de unitate religioasă subordonată principiului național, de unire a greco-catolicilor cu ortodocșii români, idee la care au subscris cei mai cunoscuți români, precum George Barițiu, Alexandru Papiu Ilarian, August Treboniu Laurian, Simion Bărnuțiu, Andrei Șaguna.

Iosif Marin Balog rescrie biografia lui Axente Sever și rolul său de comandant militant în mișcarea pașoptistă din Muntenia și Ardeal, urmărindu-i traseul politic și militar.

Ana Hancu și Elena Mișu reconstitue, pe baza unor ample studii de arhivă două figuri legendare, în sensul de adevărați conducători spirituali ai poporului român, protopopul greco-catolic Ilie Farago și preotul ortodox Ștefan Iacovici, primul din Târgu Mureș și celălalt din Mureșeni, trecuți prin multe suferințe în vremea anilor 1848-1849.

Ioan Bolovan și Adrian Onofreiu consemnează mărturiile percutante ale unui modest sas bistrițean, Karl Klein, iar Attila Varga ni-l prezintă pe francmasonul Vukovics Sebő (un sârb maghiarizat) și revoluția ungară de la 1848-1849. Tot despre sârbi prezintă Miodrag Milin, o remarcabilă sinteză asupra Banatului prin participarea sârbilor bănățeni la revoluția de la 1848-1849, iar Vasa Lupulovici prezintă *Autobiografia* episcopului ortodox Nicanor Gruici de Pakraț. Ela Cosma introduce un studiu de interpretare în care prezintă – într-o *premieră istoriografică* - în baza unei corespondențe inedite, relațiile încordate dintre generalul Bem și guvernatorul Kossuth, portretizat de autoare în culori puțin mai întunecate. Daniela Deteșan aduce diverse lucruri inedite în baza cercetărilor de la Arhiva Istoric-Militară de la Moscova referitor la invazia rusă în Transilvania la 1849. Trebuie precizat că fondul cercetat se referă la generalul țarist Lüders, în special și la invazia armatei ruse în Principatele Române și Transilvania.

Volumul se încheie cu prezentarea a două personalități postpașoptiste, prima, un cărturar de la Sânicolaul Mare în Banat, protopopul Vincențiu Grozescu, prezentare de Gheorghe Naghi, și a doua, cunoscutul militant naționalist Dr. Vasile Lucaciu prezentat, cu dăruire, de către regretatul istoric Liviu Botezan.

Începând cu acest volum, se va anexa la finele tomurilor colecției, cuprinsul tuturor volumelor anterioare pentru a oferi o perspectivă generală asupra contribuțiilor istorice aduse de cercetători pasionați.

Cartea, tipărită în condiții grafice excelente, se afirmă – ca de fapt întreaga colecție, care a mai fost prezentată în coloanele acestei reviste – ca o solidă contribuție științifică, cu nenumărate noutăți bazate pe cercetări îndelungate a căror aleasă substanță se va verifica în viitor. Ceea ce ne determină să afirmăm că apariția următoarelor volume, dacă se păstrează standartul de până acum, va deveni o necesitate.

MAGDALENA SCORȚEA

Ana Dumitran, *Colecția de icoane a Muzeului Național al Unirii, Alba Iulia, Vol. 1 - Maierii Bălgradului, Editura Altip, 2011, 244 pp.*

Volumul publicat de Dr. Ana Dumitran prezintă o monografie a icoanelor pe sticlă localizate în cartierul Maieri din Alba Iulia, pictate de familia de iconari Petru și Maria Prodan la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX. Datorită stilului lor rustic, uneori stângaci, icoanele au fost marginalizate de către cercetătorii de artă și au rămas pentru mai mult de un secol necunoscute publicului. În anul 2007, Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia a dedicat o expoziție icoanelor țărănești ale familiei Prodan cu scopul de a le reabilita, căci ele introduc în iconografia transilvăneană originalitate și ingeniozitate în prezentarea mesajului religios, remarcându-se printr-o paletă coloristică bine armonizată și o tematică extrem de variată. În literatura de specialitate aceste icoane sunt cunoscute sub numele de “icoane maierene”. Cititorul pasionat de valorile trecutului reflectate în fenomenul artistic, descoperă cu surprindere în această carte măiestria unor oameni simpli, greu încercați de greutățile vieții, pentru care exprimarea artistică devine singura sursă de subzistență, și care impresionează printr-o forță expresivă neașteptată în culoare și stil. Cartea cuprinde 12 capitole, structurate în trei mari secțiuni.

Prima secție detaliază aspectele istorice legate de debutul lui Petru Prodan în activitatea de iconar și de înființarea atelierului de pictură din Maieri. Petru Prodan, născut în 1824 în localitatea Suatu din apropierea Clujului, se stabilește la Alba Iulia în anul 1847, unde ocupă postul de cantor la biserica Greco-Răsăriteană din “Maierii Bălgradului”. În paralel, până în 1863, deține și calitatea de dascăl. Datorită fricțiunilor politice în

Austro-Ungaria, este demis în 1873, iar pictura, o îndeletnicire secundară până atunci, ajunge singurul mod de câștigare a existenței. Soția sa, Maria, i se alătură în meșteșug, precum și una din fete sau nepoate, și împreună produc un număr remarcabil de piese - din atelierul lor fiind identificate în prezent în jur de 400 de icoane. Petru Prodan se stinge din viață în anul 1886, dar soția sa îi supraviețuiește 30 ani în care continuă să picteze. Icoanele lui Petru Prodan au fost mai căutate decât cele ale soției sale, fiind estimat că 63% din icoanele maierene au fost executate de către Petru Prodan în perioada 1850-1886 - anume 248, pe când Mariei Prodan îi sunt atribuite 140 de piese. Din toate icoanele executate în atelierul familiei Prodan numai 3 sunt atribuite fiicei sau nepoatei.

Secția următoare repertorizează cele 38 de teme expuse în iconografia familiei Prodan, cu exemplificări color, oferind o analiză a surselor de inspirație și un inventar amănunțit cu informații despre proveniența fiecărei icoane, datare, dimensiuni și materiale folosite. Repertoriul icoanelor maierene a fost influențat de preferința credincioșilor, majoritatea fiind dorite spre închinăciune în locuințele proprii. Astfel, deosebit de frecvente sunt scenele inspirate din viața Mântuitorului. Foarte puține au folosit șabloane potrivite împodobirii bisericilor, ca de exemplu Adormirea Maicii Domnului, Schimbarea la Față, sau Sfânta Treime (sub forma temei tradiționale bizantine inspirate din Vechiul Testament, *Cina de la Mamvri*). Din cele 38 de teme catalogate, 29 se află în patrimoniul Muzeului din Alba Iulia, dintre care trei teme sunt icoane unicate – Arătarea Fecioarei, Sfântul Arhidiacon Ștefan și Maica Domnului cu Pruncul. Restul de 9 teme (Bunavestire, Cina de la Mamvri, Sfânta Treime nou-testamentară, Schimbarea la Față, Ochiul Neadormit, Sfântul Nicolae în ipostază de salvator al celor în nevoie, Sfinții Împărați Constantin și Elena, Sfinții Apostoli Petru și Pavel și Sfânta Paraschiva) se află în posesia colecționarilor particulari, cele mai multe în case parohiale.

Cartea se încheie cu un Catalog cu reproduceri în ilustrații color a 165 de icoane. Alăturat fiecărei icoane este un scurt text explicativ cu titlul, dimensiunile, materialele folosite la înrămat, numărul de inventar, și numele proprietarului actual. Secția de asemenea cuprinde o listă a temelor cu atribuire și număr de reprezentări în fiecare temă, și un indice cu abrevieri bibliografice.

Icoanele maierene își spun cu putere povestea în cartea Anei Dumitran - povestea unor oameni nevoiași care, dovedind dârzenie în vicistitudine, le crează spre a-și feri familia de un trai mizer; povestea unor icoane care, la rândul lor, traversează epoci istorice tumultuoase, dar rezistă abandonării și uitării. O monografie bine documentată, cu o mulțime de referințe bibliografice și cu o redare remarcabilă a contextului istoric, cartea derulează în fața cititorului moștenirea artistică de o frumusețe estetică aparte, întretesută cu o fibră morală, o mărturie de netăgăduit a spiritualității noastre creștine.

TIBI HORVATH

Poeta Alex Amalia Călin în Cenaclul din New York

Indiferent de motivul emigrării, unii români se simt dezrădăcinați, desțărâți și își pierd identitatea mai mult sau mai puțin, chiar dacă și numai temporar. Suferința acestei pierderi se estompează atunci când identitatea este recuperată prin diverse mijloace, unele dintre ele fiind activitățile românești desfășurate în Biserici și alte instituții de cultură. O astfel de instituție este și Cenaclul literar “M. Eminescu” din New York, înființat în 1993 și condus de Theodor Damian, unul dintre scriitorii de valoare din diaspora noastră. “Piatra de moară” pe care poeta Alex Amalia Călin a simțit-o în momentele în care risca pierderea identității a fost ridicată de preotul și poetul Theodor Damian, mester al cuvântului transpus în poezia, proza și prelegerile sale academice, care a înființat la New York și revista de cultură și spiritualitate românească *Lumina Lină*, *Gracious Light*, în 1996, pentru a cultiva, încuraja și publica scriitorii din diasporă. Ea este una dintre primele participante la acest cenaclu ce a împlinit de curând 20 de ani de activitate, ocazie cu care îl felicit pe fondatorul său, Pr. Theodor Damian, pe criticul și istoricul literar M. N. Rusu care de la început a fost în conducerea acestui important for cultural, ambii fiind și în conducerea revistei *Lumina Lină* (în calitate de director și respectiv, redactor șef), alături de Claudia Damian, tehnoredactorul publicației.

În cadrul cenaclului nostru în data de 28 iunie 2013 am avut bucuria lansării antologiei de poezie *Dureri amurguite* de Alex Amalia Călin despre care Mariana Terra, redactor-șef al ziarului *Romanian Journal*, a publicat în 29 iunie un articol pe care, cu permisiunea Domniei sale, îl reproduc în continuare:

Dureri Amurguite de Alex Amalia Călin la Cenaclul Literar “Mihai Eminescu” din New York

În seara zilei de 24 mai, în sala de festivități a restaurantului Bucharest din Sunnyside a avut loc un eveniment cultural de excepție în cadrul cenaclului literar “Mihai Eminescu” din New York: lansarea cărții de poeme *Dureri amurguite* al cărei autor este D-na Alex Amalia Călin.

După debutul poetic cu ani în urmă în cenaclu, Amalia a urmat un drum ascendent spre afirmare și confirmare literară.

Lansarea cărții *Dureri amurguite* s-a bucurat de participarea a peste 50 de membri ai cenaclului și de iubitori ai fenomenului literar contemporan din New York și din zonele apropiate. Cartea a apărut în acest an la editura H&H Promotions Publisher, New York, și este o antologie de poezii din volumele *Dialog cu Entitatea*, *Măr rătăcit*, *Ne An*, *Ești eu* și *Triunghi călător*.

Despre această nouă și incitantă apariție editorială au vorbit în termeni elogioși: Pr. Prof. Theodor Damian, președintele cenaclului, criticul și istoricul literar M. N. Rusu, scriitorul Mircea Săndulescu, Prof. univ. Valentina Ciaprazi și Prof. Mariana Terra, redactor-șef al publicației *Romanian Journal*. Toți vorbitorii au scos în relief originalitatea discursului liric. Au fost citate și comentate câteva dintre întrebările existențiale care tulbură sufletul poetei, strigătele de revoltă care-i cutremură ființa, dar și încrederea în izbăvirea pe care i-o va aduce divinitatea. Inovația expresiei artistice, a semanticii și mai ales, crearea de noi cuvinte, surprinzător de elocvente, fac parte din complexa țesătură de idei a poeziilor selectate. Din aceste puncte de vedere, Alex Amalia Călin a fost comparată cu poeți de marcă ai neamului nostru, cum sunt Tudor Arghezi și Nichita Stănescu. Iată câteva versuri care sunt o destăinuire emoționantă și care relevă, sintetic, universul complex al vieții poetei.

“Nu știu nimic din Geneză/ mă umplu goluri nemărginite/ spre apusul de jărat/ ne înăbușim de veacuri în dezastre// nu-i însă zadarnic/ să-l aștepti pe Dumnezeu să coboare/ El sădește sămânța cuvântului/ în graiul neîncolțit/ îngrădește spinii din Amin//.../ aprinde-mi Doamne rugul în călcâie/ să ne trezim și să ardem otrava/ cu ochii minții dincolo de mormânt/ sunt flacăra tânjând după adevăr/ sângele-mi curge înapoi înspre părinți/ adevărul tomește/ opere nefaste în rapsodii vibrante/ în crematorii contemporane/ în fiorii negrei istorii” (*Nu știu nimic*).

Încărcate cu semnificații majore de o rară sensibilitate și de o expresivitate originală privind destinul uman și în mod special propriul ei destin pe acest pământ, poeziile lui Alex Amalia Călin ne fac o subtilă invitație de a ne cunoaște mai bine pe noi înșine, de a medita și de a găsi răspunsuri la marile întrebări ale lumii noastre interioare.

Vorbitorii au subliniat în mod repetat rolul important al arhitectului Tiberiu (Tibi) Horvath, acest “înger din umbră” care și-a încurajat soția, care a sprijinit-o și datorită căruia multe dintre cărțile Amaliei (unele traduse în engleză) au văzut lumina tiparului spre bucuria celor care prețuiesc Poezia.

Alex Amalia Călin a mulțumit participanților și celor care au vorbit despre creația sa și a prezentat câteva momente surprinzătoare din excursia sa pe pământ, momente ce vor putea fi citite în romanul autobiografic pe care îl va publica în curând.

O seară de cenaclu, o seară de poezie, o seară de meditație, o seară memorabilă!

O seară magică de cenaclu: Ștefania Magidson și Carmen Firan*

Toate Întâlnirile de Vineri ale Cenaclului literar „M. Eminescu” din New York sunt evenimente remarcabile pentru că oricând ele pot fi numite conferințe, simpozioane, cursuri sau seminarii. Întotdeauna vii la aceste întruniri cu interes și pleci cu ceva nou acasă, cu ceva învățat. Așa a fost și în seara de vineri, 21 iunie 2013 când, în sala festivă a restaurantului „Bucharest” al D-lui Vasile Bădăluță, această „casă” de suflet românesc, a fost lansat volumul *În căutarea magicianului alb* de Ștefania Magidson și Carmen Firan.

Volumul, un serial de interviuri pe care poeta Carmen Firan din New York i le ia Ștefaniei Magidson din Los Angeles, președintă a Fundației „Blue Heron”, pe teme de psihologie spirituală, a suscitât un viu interes tuturor celor prezenți prin diversitatea temelor abordate, de la vocație și discernământ, autenticitate și dedublare, alegere și responsabilitate, destin și destinație, la reîncarnare și inconștientul colectiv, la transcenderea sinelui și sensul existenței noastre aici, și la alte asemenea teme, una mai interesantă ca alta.

Au vorbit despre volum scriitorii Theodor Damian, conducătorul cenaclului, Florea Firan din Craiova, Dumitru Radu Popa și Adrian Sângeorzan din New York și, evident, Carmen Firan și Ștefania Magidson. Au mai luat cuvântul din sală D-l Dima Lascu și poeta Amalia Călin.

A urmat obișnuita recepție în timpul căreia membrii cenaclului nostru s-au întreținut cu musafirii de la celălalt capăt al continentului american și de peste ocean.

MARIANA TERRA

La Mulți Ani Cenaclului literar “Mihai Eminescu” din New York la 20 de ani de activitate neîntreruptă pusă în slujba românilor**

Oriunde ar fi pe acest pământ, un popor se mândrește cu valorile deosebite pe care cei mai de seamă compatrioți ai săi le-au dat lumii de-a lungul timpului. O astfel de valoare care s-a afirmat ca un portdrapel al

---

* Vezi și reportajul Marianeii Terra publicat în *Romanian Journal*, Nr. 725, din 26 iunie 2013, New York, p. 17.

** Articol publicat și în *Romanian Journal*, Nr. 726, din 17 iulie 2013, New York, pp. 16-17.

culturii române în diaspora americană este preotul-Prof. univ. Dr. Theodor Damian, președintele Cenaclului literar “Mihai Eminescu” din New York.

În seara zilei de 28 iunie, peste 50 de români au venit la restaurantul “Bucharest” din Sunnyside, Queens, NY, unde au sărbătorit cu justificată mândrie patriotică împlinirea a 20 de ani de activitate neîntreruptă a cenaclului.

Sesiunea aniversară a fost onorată de prezența scriitoarei Dr. Doina Uricariu, directoarea Institutului Cultural Român din New York a cărei activitate la conducerea instituției s-a făcut deja remarcată și unanim apreciată.

Spicuum din cuvântările participanților. Președintele cenaclului, D-l Theodor Damian, a trecut în revistă istoria de început, deloc ușoară, a cenaclului și cele mai importante realizări din ultimele două decenii. A mulțumit D-lui Vasile Bădăluță pentru ospitalitatea cu care i-a primit și îi primește la restaurantul dânsului, de ani de zile, pe membrii cenaclului.

În cei douăzeci de ani, în cenaclu au fost lansate peste 300 de opere literare, cu preponderență din România. Nu există revistă de cultură din București și din provincie care să nu fi publicat, chiar republicat, aspecte din activitatea cenaclului nostru. D-l Damian consideră că a fost binecuvântat de prezența și de suportul continuu al românilor, căci “nimic nu se face fără oameni, fără prieteni”. Tot ce s-a realizat “se datorează dumneavoastră, prietenilor mei și ai noștri, care ne-ați susținut în tot acest timp”. În acest moment aniversar, “se cuvine să facem două lucruri: mulțumiri și bilanț”. Sunt exprimate mulțumiri călduroase criticului literar M. N. Rusu care reprezintă “un mare câștig pentru noi toți și care a adus prestigiu cenaclului nostru” prin înaltul său profesionalism. Mulțumirile se îndreaptă apoi spre D-l Vasile Bădăluță care “a fost și este gazda noastră fără de arginți”, oferind “cu lăudabilă generozitate” spațiul necesar întrunirii cenaclului. Mulțumește reprezentanților presei: Grigore Culian (*New York Magazin*), Mariana Terra (*Romanian Journal*), Lia Lungu (*Meridianul Românesc*), George Roșianu (nu de mult trecut la Domnul). Presa din New York a fost întotdeauna deschisă ilustrării activităților cenaclului. Au fost nominalizate apoi persoanele care au trimis scrisori electronice de felicitare la aniversarea a două decenii de existență a cenaclului. “Cuvinte de grațitudine se cuvin a fi aduse aceluia care au ajutat la desfășurarea în cele mai bune condiții a acestei seri aniversare: Garabet Salgian, Traian Todea, Tiberiu Horvath, Ion Ștefan, Pr. George Șchiop, Daniela Mariano, Mircea și Maria Ralee”. În continuare, a fost evidențiat aportul important al persoanelor din prezidiu: directoarea Institutului Cultural Român din New York, D-na Doina Uricariu, ziarista Mariana Terra, fondatorul de ziar Grigore Culian, Profesoara Valentina Ceaprazi, Profesorul Dan Fornade și soția sa, veniți din Canada.

Criticul și istoricul literar Mircea Nicolae Rusu a vorbit despre bucuria de a fi fost prezent încă de la începutul înființării Cenaclului literar “Mihai Eminescu” din New York, cenaclu care are o contribuție majoră în lansarea cărților compatrioților noștri și a operelor de artă plastică ale maeștrilor Garabet Salgian și Viorica Colpacci. “Cenaclul nostru este

singurul din lume care a introdus scriitori, a produs scriitori și care are funcția de magistratură critică”, a spus M. N. Rusu. A fost scos în evidență aportul substanțial al profesorilor universitari Aurel Sasu și Theodor Damian în promovarea culturii române peste hotare. Cenaclul s-a dovedit de succes prin faptul că a făcut posibile cunoașterea și aprecierea reciprocă a oamenilor de cultură din România și din America. Un rol important a revenit presei care, prin Vasile Bădăluță, Mariana Terra, Grigore Culian a ilustrat o mare parte din activitățile cenaclului. Importanța cenaclului constă în faptul că “face cultură românească de calitate”.

Scriitoarea Dr. Doina Uricariu apreciază rezultatele deosebite ale cenaclului românilor din New York. “De multă vreme suntem supuși divizării”, dar “iubirea pentru semeni și pentru cultură, puterea de a transforma în bine sunt importante și tocmai aceste lucruri le face cu strălucire cenaclul pe care-l aniversăm”. Felicită conducerea cenaclului care unește sufletele românilor prin cultură. “Vă laud pentru că știți cum să stați împreună, vă laud pentru ceea ce ați făcut și faceți pentru literatura română, vă laud pentru generozitatea și pentru talentul dumneavoastră. Cenaclul, această uriașă forță, este o instituție de cultură care păstrează specificul național, păstrează identitatea noastră națională. La mulți ani vă doresc de-acum înainte și vă mulțumesc că existați.”

Ziarista Mariana Terra a felicitat cenaclul din partea D-lui Vasile Bădăluță și a colectivului de redacție de la *Romanian Journal* și de la *Romanian Voice Television*. Mass media românească din New York, condusă de Vasile Bădăluță, a prezentat și va continua să prezinte materiale despre activitățile românilor din cenaclu. Au fost felicități președintele cenaclului, pr. Theodor Damian, și criticul literar M. N. Rusu pentru promovarea valorilor culturii române. Vorbitorii au citit versurile dedicate celebrării a 20 de ani de la înființarea cenaclului, versuri apărute în ediția din 26 iunie a.c. a ziarului *Romanian Journal* (p. 14).

Prof. univ. Valentina Ceprazi a evocat cu drag “momentele minunate” de început ale sesiunilor cenaclului. Au fost clipe mai dificile când la cenaclu veneau puțini oameni, dar persistența și credința în actul de cultură care trebuia promovat au făcut ca numărul participanților să crească și faima cenaclului să depășească hotarele Statelor Unite. De 20 de ani, “se petrece aici un act de mare cultură” pe care-l prețuim cu toții. A fost adus un omagiu deosebit preotului Theodor Damian, criticului literar M. N. Rusu și tuturor acelor care au înțeles că cenaclul este necesar pentru sufletul românilor. Valentina a citit o poezie de o rară sensibilitate artistică dedicată cenaclului literar “Mihai Eminescu” din New York.

Grigore Culian, directorul ziarului *New York Magazin*, a iterat ideea că membrii cenaclului sunt și prietenii dânsului. “Cele trei activități: cenaclul, revista *Lumină Lină* și biserica, împreună au 60 de ani, vârsta preotului Damian. Și ar trebui să adaug activitatea academică pe care dânsul o desfășoară”. La cenaclu s-au lansat zeci și zeci de cărți, “dar cel mai important lucru este că a reușit să adune oameni care iubesc arta, care iubesc cultura.” Este felicitat D-l Th. Damian, “motorul românilor din America”.

Vasile Bădăluță, gazda sesiunii aniversare a cenaclului, fondatorul și directorul ziarului *Romanian Journal* și al programului *Romanian Voice Television*, a mulțumit pentru cuvintele frumoase la adresa dânsului și l-a felicitat cu căldură pe preotul Theodor Damian pentru “flacăra de cultură românească pe care o păstrează și o transmite pe pământul american”. În continuare, spre surpriza și bucuria participanților, D-l Bădăluță a înmănat plăci aniversare omagiale președintelui cenaclului și criticului nostru literar.

Iată textul pentru D-l Theodor Damian:

*20 de ani de la înființarea Cenaclului literar “Mihai Eminescu”,
New York*

*Această diplomă aniversară se dedică scriitorului,
preotului Prof. univ.
DR. THEODOR DAMIAN*

*celui care a înființat și condus protocolar și analitic promovarea și
lansarea scriitorilor consacrați ori debutanți din comunitatea româno-
americană și din România, timp de 20 de ani, întru afirmarea și susținerea
identității noastre culturale și spirituale pe mapamond, a valorilor estetice
din literatura română clasică, modernă și contemporană.*

Excelsior!

*Membrii și scriitorii Cenaclului literar “Mihai Eminescu”,
New York*

28 iunie 2013, New York

Pe placa aniversară înmănată D-lui M. N. Rusu se poate citi:

*Această diplomă aniversară se dedică
criticului și istoricului literar*

M.N.RUSU,

*celui care, alături de scriitorul Theodor Damian, a condus și impus
protocolar și analitic promovarea și lansarea scriitorilor consacrați ori
debutanți din comunitatea româno-americană și din România, timp de 20
de ani, întru afirmarea și susținerea identității noastre culturale și
spirituale pe mapamond, a valorilor estetice din literatura română clasică,
modernă și contemporană.*

Excelsior!

Membrii și scriitorii

Cenaclului literar “Mihai Eminescu”, New York

28 iunie 2013, New York

Cei doi conducători de cenaclu au fost îndelung aplaudați de toți participanții.

D-l Theodor Damian a mulțumit pentru recunoașterea rolului important al cenaclului în viața românilor și a relevat, încă o dată, personalitatea de lider al comunității pe care o are Vasile Bădăluță “fără de care poate că mulți dintre noi nici nu ne cunoșteam”.

Întreaga audiență a cântat “Mulți ani trăiască” la adresa conducătorilor cenaclului și a membrilor săi. Aplauzele au marcat acest moment de o mare încărcătură emoțională.

Profesorul Dan Fornade, venit din Canada, a vorbit despre proiectul de cărți care vor face mai bine cunoscute, la nivel mondial, personalități românești de seamă din diaspora americană. Este vorba de monografia *Românii din New York* pentru a cărei realizare a cerut sprijinul celor prezenți fiindcă ei cunosc cel mai bine pulsul activităților și al persoanelor care merită să fie publicate. Dânsul a realizat deja o lucrare unică, *Marea enciclopedie a comunităților românești*, în 24 de volume. A publicat volume și în limba engleză. Cercetarea a început acum 35 de ani și, de atunci, a vizitat sute de comunități românești pentru a le vedea la fața locului și a le face cunoscute pe plan mondial. Academia Română a prefăcut lucrarea *Personalități române din Transilvania*. Dânsul are deja astfel de cărți referitoare la multe regiuni geografice din România. O altă lucrare se intitulează *Presa românească din diaspora*, o istorie a presei noastre de peste hotare. Dorește, de asemenea, să realizeze o istorie ilustrată a comunităților române. Dorința cea mai mare a dânsului este ca “valorile românești să fie cunoscute și apreciate”. A felicitat cenaclul literar “Mihai Eminescu” din New York și pe conducătorii acestuia. Theodor Damian i-a urat D-lui Dan Fornade mult succes în realizarea mărețelor proiecte care să promoveze cultura română la nivel universal.

Seara a continuat cu socializarea oamenilor care s-au bucurat că sunt împreună. Patronul restaurantului a oferit o cină gustoasă stropită cu vin de calitate. Redactorul programului de televiziune românească, Jean Predescu, a filmat întreaga desfășurare a sesiunii cenaclului iar Valeriu Moldoveanu a imortalizat, prin fotografii inspirate, aspectele semnificative ale acestei deosebit de importante manifestări culturale.

Toate activitățile literare, plastice, religioase, științifice: simpozioanele, sesiunile Cenaclului literar “Mihai Eminescu”, întâlnirile “Reînvierea Daciei”, slujbele religioase din bisericile românești, festivalul României pe Broadway, petrecerile din restaurantele noastre, toate sunt o manifestare elocventă a dorului de acasă, toate țin de cald sufletului nostru de români atunci când vântul vremii personale este prea răcoros. Și nu numai atunci.

Activitățile românilor din diaspora americană sunt așteptate cu nerăbdare și cu inima deschisă pentru că ele ne mai potolesc dorul de acasă și pentru că, prin aceste activități, se menține vie flacăra identității noastre ca neam unic sub soare. Căci “acasă”, pentru noi, a fost și va fi întotdeauna România, așa cum este ea, cu bune și cu rele. Un simbol strălucit al dorului de casă este *Doru* Damian, conducător al comunității române din New York. Superba aniversare a două decenii de la înființarea, de către dânsul, a Cenaclului literar “M. Eminescu” este o dovadă de netăgăduit în acest sens.

La mulți ani, D-le Theodor Damian! La mulți ani, D-le M. N. Rusu!

La mulți și prosperi ani, membri devotați ai Cenaclului literar “Mihai Eminescu” din New York!

Domnul să-i binecuvânteze pe toți românii, oriunde s-ar afla ei!

Lectură de poezie: Adina Dabija

Vineri 12 iulie 2013 Cenaclul „M. Eminescu” s-a întrunit având ca invitată pe poeta Adina Dabija din New York.

În această seară nu s-a lansat o carte. Deci, oarecum neobișnuit pentru cenaclu (unde de obicei se lansează cărți) seara a fost dedicată unei lecturi de poezie din creația Adinei Dabija. Acest tip de întrunire a adus aminte membrilor vechi ai cenaclului de timpurile de odinioară când, în Biserica din 47 Street din Astoria, la cenacluri, încă nu lansam volume, ci doar citeam literatură din poezii români clasici și moderni.

Așa și de data aceasta, în loc să lansăm un volum, am revenit la funcția propriu-zisă a cenaclului, aceea de a oferi șansa citirii în avan-premieră a unor lucrări ce vor apărea mai târziu în volum.

Adina Dabija a citit mai multe poezii în română și engleză, după care s-au pronunțat scriitorii Th. Damian, M.N.Rusu, Claudia Serea și ziaristul Grigore Culian. Autoarea a mulțumit celor prezenți după care a urmat tradiționala recepție.

MUGURAȘ MARIA PETRESCU

Actualitatea fenomenului literar basarabean

După un an deosebit de rodnic, activitatea cenaclului literar “Mihai Eminescu” din New York se apropie de binemeritata vacanță de vară. Penultima ședință (vineri, 19 iulie 2013) a avut ca invitați două personalități marcante ale Republicii Moldova, D-na Prof. univ. Dr. Ana Bantos, director al Institutului de Filologie al Academiei din Chișinău (2007-2009) și D-l Alexandru Bantos, fondator și redactor șef al revistei de știință și cultură *Limba română*, ambii membri ai Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

Mă bucur că am ocazia să mă aflu în această seară aici, printre prieteni, membri ai cenaclului, care, ca de fiecare dată, îmi urează un călduros bun venit și le citesc în ochi plăcerea revederii.

Mă bucur că Cenaclul “Mihai Eminescu” are o activitate atât de densă încât acum, la sfârșitul unui nou ciclu, el nu se mai ține doar o dată la două săptămâni, ci la fiecare șapte zile. Acest lucru demonstrează, dacă mai era nevoie, interesul pe care invitații îl au în a participa la ședințele lui, dar și relațiile de prietenie care s-au stabilit între unii și alții, prestigiul lui crescând nu numai la New York, ci și, fără exagerare, în lume.

Cel care a deschis ședința a fost, ca de fiecare dată, Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian. El a urat bun venit invitaților de peste Prut și a ținut un moment de reculegere în memoria D-nei Silvia Burdea (membră a

cenaclului nostru, recent trecută la Domnul) și a poetului basarabean Dumitru Matcovschi, după care a dat citire poeziei *Limba română* scrisă de același autor. Apoi a lecturat o impresionantă povestire despre o româncă din Transnistria, intitulată *Măicuța Ana*, arătând că poate niciodată dragostea pentru Basarabia, cel puțin în rândurile românilor din America, nu s-a manifestat atât de pregnant ca până acum.

Theodor Damian a introdus apoi și o altă musafiră și prietenă a cenaclului nostru, D-na Muguraș Maria Petrescu din România, recent sosită la New York din Canada.

A urmat apoi criticul literar M. N. Rusu care a spus că suntem despărțiți de Basarabia doar de râul Prut și, dacă nu comunicăm prea mult din punct de vedere european cu locuitorii acestui teritoriu, se pare că uneori comunicăm mai bine cu ei de peste ocean. M. N. Rusu a continuat spunând că ideea reunirii Basarabiei cu România se preconiza încă din 1987 pe când lucra la revista *Săptămâna*. El, împreună cu Arcadie Donos și Victor Crăciun și sub conducerea redactorului-șef, scriitorul Eugen Barbu, au participat, în acest sens, la alcătuirea antologiei *Constelația lirei*, prefațată de poetul Ioan Alexandru. M. N. Rusu a evocat, pe scurt, pagini din biografia lui Al. Mateevici și Arcadie Donos precum și faptul că *Săptămâna* și *Almanahul Coresi* au fost singurele publicații care au acordat atenție fenomenului pro-Basarabia.

În cuvântul ei, Muguraș Maria Petrescu a arătat că românii de peste Prut și problemele lor au devenit acum un adevărat fenomen, care este prezentat din ce în ce mai des în întreaga lume, în cadrul forurilor internaționale, așa cum s-a întâmplat și cu discursul susținut de D-na Ala Mindicanu, Președinta Comunității Moldovenești din Québec, care, cu ocazia participării la manifestarea Câmpului Românesc de la Hamilton, Ontario, Canada (8-13 iulie 2013) a prezentat pe larg problemele cu care se confruntă această comunitate, precum și implicarea diasporei moldovenești în rezolvarea lor. Muguraș Maria Petrescu a mai menționat cum criticul literar M. N. Rusu împreună cu ea au prezentat, tradus și publicat un text inedit, scris de Prințul Anton Bibescu despre reîntregirea Basarabiei în publicații ca *New York Magazin*, revista *Lumină Lină / Gracious Light*, New York și *Ardealul literar*.

În continuare a vorbit D-na Ana Bantos care, paradoxal, a subliniat importanța și rezonanța poeziei chiar în însuși întreg contextul problemelor actuale din țară. Cu vădită durere în suflet, ea a arătat că fenomenul Basarabia nu este doar la nivel declarativ, unii poeți basarabeni fiind adevărați tribuni, cu vocație de martiri, în acord cu cele spuse de criticul și istoricul literar M. N. Rusu.

D-l Alexandru Bantos a transmis salutul tuturor prietenilor lui de acasă, dintr-un teritoriu care nu-și uită țara și patrioții. El a mulțumit scriitorului Theodor Damian pentru invitația de a participa la acest cenaclu și a mărturisit că mobilul întâlnirii lor a fost acela al realizării unui interviu cu Președintele cenaclului "Mihai Eminescu" din New York. În continuare, D-l Alexandru Bantos a subliniat faptul că Basarabia nu uită că e una cu țara și a evocat amintiri (unele dureroase) din copilăria lui și a soției lui,

precum și din anii lor de școală. Vorbind despre revista de știință și cultură *Limba română*, care în 2011 a împlinit 20 de ani de la apariție, el a spus că această publicație este prima și cea mai reprezentativă din Republica Moldova și de peste hotare. Misiunea ei este aceea de a spune adevărul despre limba română, despre unitatea neamului, dar și despre istoria românilor. În paginile ei, revista abordează probleme de limbă și literatură română, estetică, istorie, metodologie școlară, orientare și abordare a unor aspecte literare, redimensionare a literaturii din Basarabia (ce trebuie să rămână, ce e valoros și la ce să se renunțe). De asemenea, vorbitorul a mai prezentat și aspecte legate de activitatea Casei Limbii Române “Nichita Stănescu”, centrul didactic de la Chișinău, inițiat împreună cu regretatul Prof. Valeriu Rusu.

Vădit emoționată, Conf. univ. Ana Bantos a spus că la ora actuală New York-ul este o adevărată oază de dragoste pentru Basarabia și a adresat mulțumiri pentru seara minunată organizată. Domnia sa a arătat, în continuare că după cel de al II-lea Război Mondial literatura a fost sufocată de ideologie. Cea care a reușit să scape de acest lucru a fost generația anilor '60. În comparație cu literatura din România, cea din Basarabia este ceva mai tradiționalistă, dar această afirmație trebuie înțeleasă și interpretată în contextul specific al situației de aici. Ca orice popor care se simte amenințat și ei își scot la iveală propriile “arme”, în acest caz balada și doina, care au fost interzise. Întotdeauna a funcționat un spirit al comuniunii sufletești a generației șaizeciste din care aproape nu a mai rămas nimeni. Cei de după nu mai sunt la fel de uniți în jurul unor valori cum ar fi viața, sufletul, cultura, rădăcinile, vina aparținând oarecum societății postmoderniste. La o primă abordare tot ce auzi spus de ei pare simplu, dar în profunzime este dureros. Ce se întâmplă în literatură și cultură e mai greu de înțeles. Literatura încearcă să se regăsească. Scriitorii mai tineri din ultimii 20 de ani se afirmă cu mai multă fermitate într-un spațiu mai amplu românesc, încercând să surmonteze etapele necesare tranziției. În afară de acest curent postmodernist se mai constată și o înviorare a dramaturgiei în sensul că dramaturgii mai tineri sunt mai implicați în viața politică, în problemele ei actuale, precum și în cele de emigrație, cum ar fi de exemplu tratarea condiției umane a femeii moderne care trebuie să plece la muncă în străinătate pentru a putea supraviețui. Și dacă toate aceste probleme nu trebuie lăsate la o parte, atunci trebuie să vedem și aspectul moral al vieții, care își regăsește rădăcinile prin întoarcerea la credință.

Luând cuvântul, directorul ziarului *New York Magazin*, Grigore Culian a afirmat că de 17 ani publicația pe care o conduce a susținut ferm și constant problema Basarabiei, precum și personalități ale României ca Paul Goma (scriitor), Andrei Vartic (ziarist), Al Budișteanu (Profesor originar din Basarabia). În 2002, împreună cu alți colegi de breaslă, ziaristul a fost invitat să ia micul dejun cu D-na Hillary Clinton cu care a discutat despre Basarabia precum și despre țările din estul Europei. Grigore Culian a spus că și pe viitor atât el cât și ziarul lui vor susține cauza Basarabiei și în continuare.

D-na Mariana Terra, redactor la ziarul *Romanian Journal*, a spus că invitații serii sunt reprezentanți de frunte ai țării lor și că, la rândul ei, și ea va susține cauza prezentată de soții Bantos, ca acest teritoriu, Basarabia, să revină la țara mamă.

În continuare au mai luat cuvântul D-l Florin Cârlan, D-na Elena Strujan, D-l Ștefan Benedict și D-l Lascu Dima, iar invitații le-au răspuns la întrebările puse.

În final, D-l Alexandru Bantos a mulțumit în numele lui și al soției lui pentru invitația de a participa la ședința acestui cenaclu, menționând că s-au simțit onorați și copleșiți de dragostea cu care au fost înconjurați și de gândul bun al tuturor.

MUGURAȘ MARIA PETRESCU

Cenaclu “Mihai Eminescu” – New York – 26 iulie 2013

În seara de vineri 26 iulie 2013, a avut loc la New York, ultima ședință a Cenaclului “Mihai Eminescu” dinaintea mult așteptatei vacanțe de vară. Menită a fi o întâlnire informală, în afară de membrii care au participat, ea a avut ca “invitați” pe Muguraș Maria Petrescu, consilier editorial al revistei *Lumină Lină/Gracious Light*, membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, pe criticul și istoricul literar M. N. Rusu, redactor-șef adjunct al aceleași reviste și conducător al cenaclului alături de Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian, pictorul Garabet Salgian de la New York, precum și pe redactorul revistei *Roumanian Journal*, D-na Mariana Terra. Am pus cuvântul invitați în ghilimele, pentru că aceste persoane fac, de mulți ani parte atât din colectivul de redacție al revistei sus-menționate, dar sunt și membri ai acestui cenaclu.

Cel care a deschis ședința prezentându-i pe invitați a fost conducătorul acestuia, poetul Theodor Damian, care după ce a urat bun venit tuturor, a anunțat că această întâlnire este cea care vine să încheie un an de activitate literară, înainte de vacanța de vară, ședințele cenaclului urmând să reînceapă spre sfârșitul lunii septembrie.

Prima care a luat cuvântul a fost Muguraș Maria Petrescu. După ce a mulțumit tuturor participanților și gazdelor a spus că ea deja nu se mai simte ca o “invitată” la acest cenaclu, ci ca făcând parte din el, în mod permanent, chiar dacă în marea majoritate a ședințelor lui nu este prezentă decât cu sufletul, cu gândul (ea nelocuind la New York). În ciuda acestei absențe justificate, în calitate de jurnalist cultural și membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, ea postează pe site-ul oficial al acestei uniuni toate invitațiile la cenaclu, precum și aspecte din activitatea acestuia, aprecieri despre revista *Lumină Lină/Gracious Light*, prezentări succesive, așa cum au fost cele din februarie despre opera poetului Theodor Damian. De asemenea, ea a mai transmis membrilor cenaclului “Mihai Eminescu” de la New York, mesajul de salut al D-lui Doru Dinu Glavan,

Președintele Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România, împreună cu invitația de a veni în țară și de a organiza diverse manifestări culturale de interes atât pentru românii din țară, cât și pentru cei din diaspora americană. Vorbind despre mesaje de salut, Muguraș Maria Petrescu i-a menționat pe cei care, în calitate de prieteni ai cenaclului, chiar dacă nu au putut participa la această ședință și-au exprimat interesul și bucuria pentru acest eveniment literar. Printre aceștia îi menționăm pe D-na. Prof. univ. Dr. Anca Sirghie, poeta Passionaria Stoicescu, D-na Viorica Colpacci (sculptor din New York, aflată acum la București), poetul Eugen Evu, D-na Ala Mindicanu (Prof. univ. Dr., Președinta Comunității Moldovenești din Québec), D-l Alexandru Bantos (Director Fondator și redactor-șef al revistei *Limba română*), D-na Prof. univ. Ana Bantos, D-na Elisabeta Iosif, Director al revistei on-line *Cetatea lui Bucur*, D-l Dumitru Puiu Popescu, Director fondator și redactor-șef al ziarului *Observatorul* din Toronto, Pr. Dr. și poet Dumitru Ichim din Kitchner, Ontario, Canada, D-na Monica Doreanu (Profesor de limbă germană) și D-l Sebastian Doreanu, scriitor, istoric și redactor la ziarul *Gândacul de Colorado*, ș.a.

Întrucât se numește Cenaclul “Mihai Eminescu” vorbitoarea a citit prima și ultima strofă din poezia *Glossă* pentru ca, pornind de la actualitatea ei, să prezinte succint cea mai recentă carte scrisă de Prof. univ. Dr. și renumit eminescolog Nicolae Georgescu, *O zi din viața lui Eminescu (28 iunie 1833) – Dosar de presă*, publicată la Casa editorială “Floare albastră” din București. Puțini știu că această zi, fatală din viața marelui nostru poet național, a însemnat sfârșitul existenței lui publice, cu șase ani înainte de moartea lui. Fără a avea pretenția că a stabilit adevărul odată pentru totdeauna și cercetând amănunțit timp de 7-8 ani toate arhivele vremii, până la revistele de caricatură, Nicolae Georgescu ne prezintă într-o carte deosebit de atractiv scrisă această unică zi din viața lui Eminescu, precum și complotul care s-a țesut în jurul lui, pentru a-l declara oficial alienat mintal. Pe de altă parte, descoperim în carte un Eminescu stresat, hăituit, urmărit, amenințat, care tânjea după dragostea Veronicăi Micle, un om părăsit de toți cei pe care îi credea sau îi considera prieteni. Cartea aceasta a fost lansată pe 28 iunie a.c. la Muzeul Literaturii Române din București. Evenimentul a fost organizat de Uniunea Ziaristilor Profesioniști din România. Cu această ocazie, D-l Doru Dinu Glăvan, Președintele UZPR a spus că de acum încolo, această zi, va fi marcată în fiecare an, în mod deosebit de UZPR și datorită faptului că Mihai Eminescu a fost ziarist.

Cenaclul “Mihai Eminescu” reunește laolaltă personalități marcante din țară, ale diasporei românești din întreaga lume, dar și personalități din străinătate. Acest lucru se întâmplă de multă vreme, doar că acum lucrurile s-au cristalizat și mai bine. 2013 a marcat în viața comunității românești păstorită de Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian mai multe evenimente de seamă, care, la timpul lor au fost marcate și sărbătorite pe măsură. Este vorba de împlinirea a optsprezece ani de la apariția continuă și permanentă a revistei *Lumină Lină / Gracious Light*, care a atins vârsta majoratului. Este vorba de o dublă aniversare jubiliară a douăzeci de ani de la înființarea Bisericii “Sf. Ap. Petru și Pavel” din New York și de la formarea

comunității româno-americane conduse neîntrerupt de Pr. Th. Damian, dar și de douăzeci de ani de la înființarea cenaclului “Mihai Eminescu”. În fine, ultimul dar nu și cel mai puțin important, este evenimentul care va marca în luna octombrie a acestui an patruzeci de ani de la hirotonisirea ca preot a lui Theodor Damian, care, doar cu câțiva ani mai târziu, la vârsta de 26 de ani, avea să devină cel mai tânăr protopop din România.

Pornind de la binecunoscutele cuvinte ale lui Ion Creangă, “nu știu alții cum sunt”, Muguraș Maria Petrescu a arătat că unii oameni au bunul obicei ca la sfârșit de an să-și facă, în mare, un bilanț cu privire la realizările lor, la ceea ce au reușit să înfăptuiască în anul în care urmează să se sfârșească, sau la ceea ce încă nu au reușit să facă. Așa se întâmplă și cu acest cenaclu. De la ultima ședință din 3 august 2012, care a încheiat deosebit de frumos activitatea literară de un an cu lansarea volumului de versuri scris de Pr. Dr. și poetul Dumitru Ichim, Kitchner, Ontario *Psaltirea apocrifă a dreptului Iov*, până pe 26 iulie, 2013 (ultima ședință dinaintea vacanței de vară), s-a scurs aproape un an, în care activitatea cenaclului a fost deosebit de rodnică și s-a extins. Este vorba de o nouă participare a poetului Theodor Damian la Festivalul Internațional de Poezie din Nicaragua, de cunoștințele făcute de către Muguraș Maria Petrescu cu poetul turc Mesut Şenol, invitația de a participa la lansarea revistei internaționale de literatură comparată *Rosetta Literatura* din Istanbul, dar și de a lansa, tot la Istanbul, volumul de versuri scris de poeta Niculina Oprea, (tradus în engleză și în turcă) *Viețile noastre și viețile altora*, precum și de lansarea volumului bilingv (turcă-engleză) Mesut Şenol, *Love Survives*. Este vorba de vizita pe care Theodor Damian a făcut-o la Istanbul acestui poet turc, precum și reprezentanților ICR din Istanbul. Atât Mesut Şenol cât și Şeila Suleiman au fost ulterior găzduiți în paginile revistei *Lumină Lină*. De asemenea, merită menționat faptul că tot datorită scriitorului Theodor Damian, l-a cunoscut pe D-l Dumitru Puiu Popescu, fondatorul și Directorul ziarului *Observatorul* din Toronto și conducătorul cenaclului literar “Nicăpetre”. Tot în Canada a fost invitată în calitate de jurnalist cultural să participe la Săptămâna Câmpului Românesc de la Hamilton (8-13 iulie 2013) organizată de Asociația Culturală Română din Hamilton, condusă de D-l Dumitru Răchitan, în calitate de Președinte și de Pr. Dr. Dumitru Ichim. Invitatul serii a mai explicat cum Theodor Damian a sprijinit apariția unei noi reviste universitare la Iași, *Artistic Journal of Romanian Creativity*, care pe coperta 1 are tabloul “Viziune” semnat de maestrul Garabet Salgian. Muguraș Maria Petrescu a mulțumit pictorului pentru deosebita amabilitate pe care a avut-o de a fi de acord cu postarea acestui tablou pe coperta revistei, precum și pentru mica expoziție de pictură pe care maestrul a prezentat-o la cenaclu în seara acestui eveniment.

Nu în ultimul rând invitatul serii a menționat activitatea deosebit de susținută pe care poetul Theodor Damian și Directorul fondator al revistei *Lumină Lină* o desfășoară în fiecare an, în luna martie atunci când vine în România. Deși anul acesta, Theodor Damian a stat doar trei săptămâni în țară, evenimentele culturale și literare au fost numeroase și deosebite:

- 4 martie, lansarea sub egida UZPR (Președinte Doru Dinu Glăvan și ziaristul Muguraș Maria Petrescu) la Muzeul Literaturii Române din București a volumului de versuri scris de poetul Theodor Damian, *Apofaze*;

- 7 martie, împreună cu criticul literar Florentin Popescu și cu Prof. univ. Dr. și poet Ioan N. Roșca, participare la Deva, la lansarea organizată de Ioan Sebastian Bara, Director-Manager al Bibliotecii Județene “Ovid Densusșianu” a opt volume scrise de poetul Eugen Evu;

- 8-9 martie simpozionul “Zilele Lumină Lină” organizat sub egida UZPR (Președinte Doru Dinu Glăvan, Muguraș Maria Petrescu) la Consiliul Județean Reșița;

- 27 martie, seară literară organizată de poetul Daniel Vorona, în onoarea poetului Theodor Damian și a poeziei acestuia.

Anul 2013 a marcat o colaborare și mai strânsă dar și mai extinsă a revistei *Lumină Lină* cu nenumărate reviste literare din țară și din străinătate: *Ardealul literar*, *Vox Libri*, *Noua Provincia Corvina*, *Citadela*, *Revista Bucureștiul Literar și Artistic*, *Cetatea lui Bucur*, *Rosetta Literatura* (Turcia), ziarul *Observatorul* (Toronto), *Destine literare* (Montréal), revista *Banat*, ziarul *Vorba* ș.a.

Revenind la cărți pe care le-a tradus, vorbitoarea a menționat că de anul trecut din august (pe 20 august 2012 la împlinirea a 60 de ani de viață, poeta și publicista Mariana Pândaru și-a lansat volumul bilingv de poezie *Aproape liniște / Almost Silence*, în traducerea în limba engleză realizată de Muguraș Maria Petrescu, prefață Theodor Damian, postfață scrisă de traducătoare) și până acum au apărut următoarele cărți: *Amintiri care vor veni / Memories to Come* de Eugen Evu, cu traducerea în limba engleză făcută de Muguraș Maria Petrescu, prefață Th. Damian, postfață scrisă de traducătoare. În acest volum, Eugen Evu se auto-definește ca “Poet amant al Armoniei contrariilor./ Spirit ce se agită. Curaj reînnoind vama/ Stării”. *Taina căderilor*, versuri de Aurel Pop. *Taina căderilor* este un profund tratat de teologie poetică ce învelește uluitoarele ei simboluri de geneză și de așteptare îndelung răbdătoare din *Vechiul Testament* cu modernismul cavernos al vremurilor pe care le trăim. Este o carte a marilor sacrificii și încercări vs inteligența câștigată prin puterea de a înfrunta dificultatea.

O altă carte este romanul scris de Dan Ghițescu *Omul care vine din Est* pe care vorbitoarea a tradus-o în limba franceză și care va apărea în curând la Paris, la prestigioasa editură Descartes. Cu acest roman autorul reușește să se impună ca un scriitor de mare valoare în literatura română de după 1989. Printre alte romane scrise de el menționăm: *Praful și pulberea*, *Zodia cameleonului*, *La răsărit apune soarele*, *Noaptea nu aparține nimănui*. Ca trăsături comune ale scrisului lui Dan Ghițescu se poate menționa studierea atentă a unor perioade istorice (antichitatea, perioada evului mediu în Moldova, instaurarea comunismului în România, privită în contextul țării noastre, dar și în context general european și mondial), mentalități, moravuri, îmbrăcăminte, gastronomie, limbaj adecvat, un umor mușcător dublat de puterea pe care cuvântul scris o exercită cu un efect seducător asupra cititorului.

Ultima carte despre care a vorbit Muguraș Maria Petrescu a fost volumul bilingv de versuri, tradus de ea în limba engleză, scris de Dumitru Ichim, Kitchner, Ontario, *Ideograma sufletului meu / The Ideogram of My Soul*, cu o prefață scrisă de poetul Theodor Damian. Cartea a fost publicată de Editura Gracious Light, New York.

În încheiere, ziarista a mai spus că atât revista *Lumină Lină / Gracious Light* cât și cenaclul “Mihai Eminescu” prin cele două personalități care le conduc, Theodor Damian și M. N. Rusu, dovedesc implicarea totală a diasporei româno-americane în fenomenul vieții culturale din țară.

În continuare a vorbit istoricul și criticul literar M. N. Rusu, care a spus că această ședință de cenaclu a fost deosebit de importantă, pentru că în afară de faptul că a adus Uniunea Ziaristilor Profesioniști la New York, i-a adus și pe cei de la New York în România. Prin întreaga sa activitate de douăzeci de ani, cenaclul “Mihai Eminescu” s-a impus nu numai în țară, dar și pe alte meridiane ale globului, făcându-se cunoscut și având prieteni pe care apoi i-a invitat la seratele lui. La fel s-a întâmplat și de această dată când cei apropiați s-au adunat să participe la o seară deosebită. Datorită cenaclului “Mihai Eminescu” și revistei *Lumină Lină / Gracious Light*, M. N. Rusu a afirmat că împreună cu Theodor Damian ei au reușit să cucerească nu numai cetatea New York-ului, ci și pe cea a Băniei. Mărturie stă în acest sens apariția revistei *Noul Literator* de la Craiova, (redactor-șef Nicolae Petre Vrânceanu, ziarist, poet, scriitor, o mare conștiință a literaturii române, corespondenți onorifici Theodor Damian și M. N. Rusu) în care s-au publicat articole întregi scrise și semnate de membri ai cenaclului precum și de colaboratori ai revistei *Lumină Lină / Gracious Light*. Acest lucru este o premieră, în sensul că asistăm la regăsirea unei identități naționale (pe coperta 1 avem o fotografie inedită a lui Constantin Brâncuși alături de Henri Coandă și soția acestuia, în fața unui turboreactor, la Paris), inedite. Conținutul revistei *Noul Literator*, ultimul număr, este nou; aici se abordează teme despre literatură, publicistica română, prezentate și analizate de la Eminescu încoace, evenimente culturale la New York, prezentate în cenaclu. De asemenea, întâlnim în paginile revistei o cronică scrisă de Nicolae Petre Vrânceanu despre cel mai recent volum de versuri *Apofaze*, de Theodor Damian, aspecte diverse ale literaturii basarabene, un articol despre academicianul Eugen Simion, care a împlinit frumoasa vârstă de 80 de ani, un grupaj de versuri semnate de Alex Amalia Călin, versuri de Marin Sorescu, Ion Burcin, reportaje, și un articol despre legătura dintre universalitate și naționalitate. În continuare, criticul literar M. N. Rusu a mai arătat că parteneriat nu înseamnă neapărat reciprocitate. Dacă o publicație nu se racordează la nivelul valorilor universale, nu înseamnă că ea devine parteneră. Vorbind despre pictura maestrului Garabet Salgîian, M. N. Rusu a afirmat că acesta este “pictorul levitației spirituale”, unic în pictura română, care pleacă din bizantinism, îi dă mișcare, chiar și în flori care, deși sunt natură statică, se mișcă, tablourile lui fiind un adevărat “bal mascat coloristic”.

Vorbind despre tablourile lui, artistul Garabet Salgian a povestit cum a început el să picteze de mic, atunci când mazăgălea, pur și simplu, cartea preferată a mamei lui, un volum de versuri scris de Puskin. Mult mai târziu, a început să picteze icoane, a obținut autorizație de la Patriarhia Română și pentru că acest gen de pictură era interzis pe vremea comuniștilor, ca să fie acceptat de aceștia, maestrul a mărturisit că obișnuia să redea în chip bizantin figuri de domnitori sau de haiduci. Dar adevărata pictură, pictura cea mare a venit mai târziu, când criticul literar M. N. Rusu l-a sprijinit, încurajat și îndrumat, lucru pentru care maestrul Garabet Salgian i-a multumit în mod deosebit.

Mariana Terra a mulțumit lui Muguraș Maria Petrescu pentru prezentarea făcută, lui M. N. Rusu pentru punerea în valoare a activității cenaclului și revistei, precum și pentru evidențierea activității lor în alte reviste de specialitate, de asemenea și maestrului Garabet Salgian care a avut amabilitatea să-și prezinte câteva din tablourile lui, încântând privitorii.

Au mai luat cuvântul: D-nii Alexandru Mărăndici, Dima Lascu, Florin Cărlan și D-na Elena Strujan.

Seara s-a încheiat într-o atmosferă veselă, de prietenie, precum și de bucurie a lucrurilor frumos înfăptuite.

OTILIA MONTANO

Lansarea volumului de poeme *Apofaze* de Theodor Damian

În seara zilei de 13 septembrie, a.c. s-a desfășurat ședința Cenaclului literar “Mihai Eminescu”, la sediul obișnuit, restaurantul Bucharest din Sunnyside, Queens, NY. În calitate de conducător al Cenaclului “Mihai Eminescu” și al revistei afiliate, *Lumină Lină*, Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian a deschis lucrările aducând de data aceasta și o prezentare personală, volumul de poezie *Apofaze*, tipărit la editura Tracus Arte, din București, România. Acest eveniment cultural, de o deosebită importanță din punct de vedere al calității lucrării, subiectelor abordate și al mijloacelor artistice folosite de autor, a contribuit la îmbogățirea spirituală a auditorilor și cititorilor. Autorul a recitat în deschidere două poeme reprezentative, dedicate Creatorului omnipotent și omniprezent, precum și soției domniei sale, Claudia Damian, persoană cu calități spirituale deosebite. Au vorbit Valentina Ciaprazi, Doru Tsaganea, Mariana Terra, Const. Negoită, Mircea Săndulescu, M. N. Rusu, personalități cunoscute în activitatea Cenaclului.

Ca preot-poet, dar și filozof-teolog, autorul a dezbătut tema paradoxului negare-recunoaștere, în tot și în toate a lui Dumnezeu. Prof. Valentina Ciaprazi s-a referit în cuvinte elogioase la poeziile dedicate Creatorului, rudelor autorului, prietenilor dar și unui grup de poeți, membri ai Cenaclului sau reprezentanți de vârf ai poeziei românești. Prof. Dr. Doru

Tsaganea a apreciat gândirea profundă a autorului, încercarea de explicare intelectual-filozofică în paralel cu cea religioasă a divinității, întrebare pentru care logica simplă nu dă răspuns. Paradoxul contopirii ideilor de Dumnezeu/om, unește contrariile, încearcă să înlocuiască scepticismul antic (fatalist, paralizant al acțiunii în cazul ideii unui Dumnezeu separat de oameni), cu acceptarea ideii de Dumnezeu/om. În acest caz, Dumnezeu omnipotent și omniprezent, prezent deci și în om, împuternicește omul pentru acțiune. Exprimarea acestor idei cu deosebit talent artistic dar și cu o cunoaștere doctă a poetului-teolog este realizată în mod subtil dar convingător, poetul prezentând într-o densitate de informație o comoară de dezbateri filozofice –religioasă autentică.

Ziarista Mariana Terra, redactor-șef al ziarului *Romanian journal*, a apreciat profunzimea ideilor exprimate de autor, asocierea de idei, întrebări și îndoieli filozofice, folosirea metaforei sugestive, a unei tehnici speciale în mânăuirea cuvintelor, ca tușeu personal al autorului. Citând poezii din volum, vorbitoarea a acordat autorului valoare internațională de personalitate unică în lirismul filozofic, care reușește prin creația sa să adauge frumusețe și adâncime spirituală existenței noastre. Prof. Dr. Constantin Virgil Negoită a adus primos de recunoaștere a autorului ca personalitate unică în poezia Europei de Est. Autorul a obținut rezultate remarcabile în domenii diferite, teologic, literar, didactic, sociologic și comunitar, desfășurând o activitate multilaterală impresionantă. Scriitorul Mircea Săndulescu a comentat metafora folosită de poet, imaginea “peșterii”, ca adăpost oferit de credința creștină în fața morții, ca acceptare a ideii de cufundare în moarte care însă apropie omul de înviere. M. N. Rusu, critic și istoric literar, redactor-șef al revistei *Lumină Lină*, a subliniat cu profund respect cei 30 ani de activitate literară a poetului Theodor Damian. Volumul prezent, complicat, profund, filozofic-religios, apropie autorul de filozofia ecleziastică a lui Nichita Stănescu. Cele 15 volume publicate de autor în limbile română, engleză, spaniolă, albaneză, confirmă o activitate prodigioasă a preotului-poet-filozof. Poetul cultivă paradoxul ca adevăr explicativ al problemelor profund filozofice care îl frământă. Volumele *Nemitarnice* și *Apofaze* ale lui Theodor Damian și volumul *Necuvinte* al lui Nichita Stănescu fac parte din paginile de filozofie abstracționistă spiritualistă de înaltă creație literară, cu fond liric-filozofic strălucit.

Delegată din partea Camerei de Comerț Româno-Americane (RACC), Mariana Terra a înmănat lui Theodor Damian o placă omagială de recunoaștere a activității sale în comunitatea românească din America, pe care scrie: *Community Leadership Award in recognition for many years of outstanding dedication and personal leadership* (Premiu de conducător al comunității, ca recunoaștere a multor ani de o deosebită dedicație și stil personal de conducere). Theodor Damian a mulțumit pentru această specială distincție.

Intr-adevăr, această recunoaștere este pe drept cuvenită autorului pentru activitatea sa prodigioasă de înaltă calificare și plină de abnegație în calitate de “compozitor” și “dirijor” al vieții spirituale și culturale a

comunității române din zona NY, activitate ce constituie o mândrie pentru autor, pentru “orchestră”, cât și pentru “auditoriul” care-l împresoară cu dragoste, respect și recunoștință.

Seara s-a încheiat în spirit de sărbătoare, cu masă prietenească și atmosferă de familie unită, care păstrează și onorează originile și tradițiile românești, în cultură și spiritualitate.

OTILIA MONTANO

Lansarea volumului *Troița din Roșoganu* de Ion Burcin și recital de cântece românești, susținut de Grigore Leșe

În seara zilei de Vineri, 27 septembrie 2013, avut loc Cenaclul literar “Mihai Eminescu”, desfășurat la Restaurantul Bucharest, Sunnyside, Queens, NY. Această adunare s-a bucurat, pe lângă prezența conducerii și a membrilor obișnuiți ai cenaclului, a autorului Ion Burcin și de cea a îndrăgितului interpret al cântecului popular românesc, Prof. univ. Dr. Grigore Leșe. Artistul a fost invitatul de onoare al D-nei Doina Uricariu, directoarea ICR din NY, în cinstea sărbătoririi a 20 ani de activitate a Cenaclului literar “Mihai Eminescu”.

La această dublă manifestare culturală, literar-muzicală, au vorbit Doina Uricariu, Grigore Leșe, Theodor Damian, Mariana Terra, Napoleon Săvescu, Otilia Montano și autorul, Ion Burcin.

Pr. Prof. univ. Dr. Th. Damian a prezentat pe invitatul special al seriei, Grigore Leșe, interpret al cântecului popular românesc, promotor al tradiției și valorilor culturale românești, al unui mesaj de frățietate și de identificare națională în același timp.

Cu privire la volumul lansat de scriitorul Ion Burcin, vorbitorul a accentuat latura confesională, biografică a lucrării, punctată de cugetări, aforisme, proză sapiențială, în care răzbat ca un permanent fir roșu, credința în Dumnezeu, dragostea de patrie și de neam, dragostea în general. Ziarista Mariana Terra, redactor al ziarului *Romanian Journal*, a subliniat prolificitatea în creația literară a autorului care a publicat 29 de cărți “solare”, luminoase, optimiste, caracterizate prin profundă credință creștin-ortodoxă, constituind prin împărtășirea experienței de viață a autorului, un îndreptar de comportament și atitudine, un exemplu de patriotism, de dragoste de țară și popor, de dragoste de semeni. Dr. Napoleon Săvescu, președintele Societății Internaționale “Reînvierea Daciei”, s-a referit la aspectele subiective și obiective din volumul prezentat, realizând o acoladă cuprinzând problema originii limbii române și a poporului român, ca provenind din limba și poporul traco-get, idei promovate în revista *Dacia Magazin*. Uimitoarea capacitate de muncă, abnegație, devotament și perseverență a autorului față de realizarea idealului său în literatură, a fost apoi subliniată de Otilia Montano. Autorul dorește să împărtășească

oamenilor din experiența sa de viață, din gândurile și trăirile lui, să-i ajute să simtă și să înțeleagă mai mult din tot noianul de gânduri și sentimente care îl însuflețesc pe el și care le pot fi de folos, pe cărările încalcate ale existenței. Față de Dumnezeu se simte dator să dăruiască oamenilor din talentul cu care știe că este înzestrat, să le aducă speranță și zâmbet, sugestii de răspunsuri la întrebările mari și mici privind lumea și viața, căldura dragostei în suflute, luminarea conștiinței și orientarea lor spre bine.

Troița din Roșoganu, reprezintă o încercare de deschidere magică a unei porți spre trecutul autorului, permițând o întâlnire cu personaje dragi care i-au populat copilăria, universul vieții sale. Talentul autorului a creat o atmosferă de vis și nostalgie, plină de dragoste de Dumnezeu, de oameni, de pace și liniște. Impletirea unui start în realitate urmat de elemente de imaginație și fantezie, a adus din nou autorul pe tărâmul realismului magic, întâlnit și cu alte ocazii în scrisul său. Ion Burcin a fost felicitat de toți vorbitorii pentru efortul neconținut în munca de creație literară, efort plin de abnegație, dăruire și dragoste de oameni, de Dumnezeu, de țară.

D-na Doina Uricariu, Directoarea ICRNY, a prezentat apoi activitatea prestigioasă a artistului Grigore Leșe.

Recitalul maestrului, a încântat audiența, a îmbogățit cunoștințele în materie de muzică populară de acest gen, cu date explicative furnizate de însuși autorul- compozitor și interpret privind rădăcinile muzicii populare în suferința de veacuri a poporului, în sentimentele de bucurie și durere omenească, de dragoste și dor...”horirea” (cântatul) pentru “stâmpărare” (liniștire a sufletului), fiind subiectul preferat al rapsodului talentat Grigore Leșe.

A urmat acordarea de autografe pe cărțile lui Ion Burcin și CD-urile lui Grigore Leșe. Seara s-a încheiat cu bucate și băutură, într-o atmosferă de prietenie și voie bună.

MIHAELA ALBU

Festivalul național de poezie “Grigore Hagiu”

Timp de două zile și jumătate (între 26 și 28 septembrie a.c.), la Galați, s-a desfășurat a XXI-a ediție a unui festival ce reunește an de an scriitori și jurnaliști din țară sau de peste granițe.

Scopul principal – cinstirea memoriei unuia dintre poezii români importanți, originari de pe aceste meleaguri, Grigore Hagiu, care ar fi împlinit 80 de ani dacă nu ar fi plecat prea devreme dintre noi (în 1985). Născut în același an cu Nichita Stănescu (1933), prietenul de suflet al lui Nichita, memoria lui Grigore Hagiu este cinstită astfel de către concitadini printr-un festival ce-i poartă numele.

În calitate de redactor șef al revistelor *Carmina Balcanica* și *Lumină lină*, dar și de membră UZP, printre cei invitați de neobositul organizator al fiecărei ediții, poetul Sterian Vicol, s-a numărat și subsemnata.

Pe drumul de întoarcere de la Galați am rememorat multe impresii, întâmplări care se cereau consemnate. Dar să enumăr mai întâi câțiva dintre participanți: Augustin Doman, redactorul șef al revistei *Argeș* de la Pitești, Dan Anghelescu, director fondator al revistei *Carmina Balcanica*, membru UZP și redactor al revistei *Lumină lină*; de asemenea, scriitorii Liviu Apetroaie, Marius Chelaru și Cassian Maria Spiridon de la Iași, critic literar Constantin Trandafir, cel care cu câțiva ani în urmă îi dedicase o monografie poetului, docorul Vasile Burlui, președintele Universității “Apollonia” și Cristina Dascălu, prorector al aceleiași universități, generalul (nonagenar) Neculai Staicu-Buciumeni. Au mai fost invitați doi scriitori-jurnaliști din raionul Reni, zonă aparținând astăzi Ucrainei. Ceea ce am aflat de la ei ar părea probabil de necrezut comunității ucrainiene de la noi, care se bucură de drepturi menite să-i ajute să-și mențină identitatea lingvistică și culturală. În schimb, românii de acolo au din ce în ce mai puține școli, nu au cărți în limba maternă, nu au dreptul să spună că vorbesc limba română. Un exemplu simptomatic: o Profesoară care a scris pe caietul unui elev “Limba română” a avut de suferit nu numai ea, dar și familia ei. Asta ca să fie un exemplu pentru alții pe viitor. Înainte, ne-a mai povestit unul dintre scriitorii oaspeți, Vadim Bacinski, copiii români mergeau la școală în straie românești. Acum, spune el, “nu mai merg nici cu haine, nici fără haine pentru că nu mai au școli.”

Pe 26 septembrie, însoțiți și de scriitori din Galați, am plecat la Târgu Bujor, orașelul în care s-a născut poetul Grigore Hagiu în urmă cu 80 de ani. Ca întotdeauna, un prim popas l-am făcut la Biserică (deși de data aceasta ne-a primit întâi tânărul primar al orașului, iubitor și sprijinitor al culturii). Slujba preoților a fost urmată de o pomenire (cu colivă, struguri, colaci, cozonac). A urmat partea cea mai impresionantă din program – vizita la școala ce poartă numele poetului, școală în care se simte duhul acestuia și în care copiii – frumoși și isteți – i-au învățat nu numai versurile, dar și fragmente din *Jurnal de vise*, volum lansat cu prilejul festivalului. Ca de fiecare dată mă conving că în cele mai neașteptate locuri din țară, adică în zone periferice, unele foarte departe de marile orașe, se face carte cu adevărat și, mai presus de toate, se face educație. Văzându-i pe acești copii, poți ști că țara noastră nu-și va pierde dimensiunea identitară, poți trece din starea de dezamăgire și lehamite - pe care ți-o incumbă adeseori cei de bani gata, odraslele ce pierd (și se pierd) în baruri – poți trece așadar către starea de încredere și optimism. Desigur, un cuvânt de laudă se cuvine dascălilor acestei școli, celor ce știu să educe sufletele în formare prin cultură.

La spectacolul oferit de copii, într-o sală împodobită cu fructe de toamnă și frunze galben-ruginii, am ascultat un montaj literar cu fragmente din *Jurnalul de vise*, apoi am vizitat muzeul școlii – o sală dedicată poetului, alta generalului Dragalina, iar o alta găzduind un bogat muzeu etnografic.

A doua zi, la Biblioteca județeană “V. A. Urechia”, s-a desfășurat un colochiu având ca temă creația lui Grigore Hagiu, dedicat cu deosebire Poeziei. Gazdă, ca de fiecare dată, a fost directorul Bibliotecii, Dr. Ilie

Zanfir, cel ce a reușit să facă din acest locaș de cultură unul de referință în România.

Oaspeți și gazde au evocat figura poetului Grigore Hagiu, au recitat versuri, au vorbit despre generația șaizecistă și impactul acesteia asupra culturii noastre într-o epocă dominată de proletcultism. Cu acordarea unor premii și diplome – Premiul Concursului Național de Poezie “Grigore Hagiu”, precum și Premiul pentru “Cartea de poezie a anului” – s-a încheiat această a XXI-a ediție a festivalului menit să readucă iar și iar în memoria celor de astăzi un poet de valoare națională născut în orașul cu nume de floare din județul Galați.

DAN ANGHELESCU

Ediția a XXI-a a Festivalului “George Enescu” sub semnul înalt al superlativelor

Nu rămâne loc de rezerve în afirmația că manifestările artistice desfășurate în zilele (și, nu mai puțin, în târziul nopților) acestui septembrie 2013 confirmă actuala ediție a *Festivalului Internațional George Enescu* drept cel mai important eveniment muzical din întregul spațiu Sud-Estic al Europei. Este, de asemenea evident că Festivalul s-a situat deja într-o directă și onorantă rivalitate cu cele mai prestigioase manifestări de gen din întreaga lume muzicală: Bayreuth, Salzburg, Moscova, Boston, Chicago.

Prin urmare ne considerăm îndreptățiți să spunem că, în istoria de jumătate de veac a acestui Festival, amploarea, calitatea și, aș adăuga, intensitatea, încărcătura emoțională a evenimentelor muzicale desfășurate sub semnul actualei ediții (a XXI-a) au culminat într-un înalt și greu egalabil apogeu. S-au depășit – cu asupra de măsură – chiar și cele mai ambițioase, cele mai optimiste, cele mai entuziaste așteptări ale pasionaților (și cunoscătorilor) de muzică clasică. Dintr-o perspectivă strict cantitativă, rece, aparținând cifrelor, devine elocvent faptul că într-o perioadă relativ scurtă (1-28 septembrie 2013) au avut loc peste 150 de concerte și alte zeci de proiecte culturale diverse ca formă, atât în București, cât și în principalele centre muzicale ale țării (Iași, Cluj, Brașov, Arad, Timișoara, Sibiu, Bacău, Oradea, Craiova, Botoșani, Dorohoi, etc.) Numărul artiștilor străini ce au onorat cu prestațiile lor artistice acest excepțional brand cultural s-a cifrat la suma de 3000. Aceștia li se mai adaugă și un număr de peste 1500 de artiști români.

Într-o altă ordine, coincidentă, de idei, ediția din 2013 – considerată din perspectiva audienței, a recunoașterilor valorice și a răspândirii în lume a creației muzicale românești – are meritul că a așezat capodoperele enesciene într-o subtilă și rafinată coerență cu acelea ale celor mai apreciați reprezentanți ai componisticii mondiale, în prim plan fiind cei aniversați și omagiați în acest an: Richard Wagner, Giuseppe Verdi sau Benjamin

Britten. S-au oferit publicului rarissime capodopere, punându-se un accent deosebit pe *lucrări* mai puțin cunoscute care, unele, până acum, n-au mai răsunat niciodată în sălile noastre de concert. Amintim *Tetralogia* wagneriană (*Aurul Rinului, Walkiria, Siegfried, Amurgul Zeilor*), *Gurre-Lieder*, Arnold Schönberg, *War Recviem opus 66* (Benjamin Britten), *Recviem-ul* de Giuseppe Verdi și, în fine, alte partituri semnate Richard Strauss, Anton Webern, Honegger, Milhaud, F. Poulenc, Yasushi Akutagawa, etc.

Memorabile rămân în istoria vieții noastre muzicale concertele marilor – și prestigioaselor – orchestre: Staatskapelle Berlin, London Philharmonic, Rundfunk Sinfonieorchester Berlin, Concertgebouw Amsterdam, Münchener Philharmoniker, Royal Philharmonic London, Royal Stockholm Philharmonic, Academy Saint Martin in the Fields, Russian National Orchestra, La Capella Reial de Catalunya (Spania), sau Orchestra de Cameră din Lausanne condusă de Christian Zacharias (unul dintre cei mai îndrăgiți muzicieni ai recentelor ediții); apoi Accademia Bizantina, The Schubert Ensemble, Orchestra de cameră Harmonius din Osaka. Memorabile vor rămâne și concertele unor instrumentiști – unii foarte tineri – cu totul și cu totul excepționali: genialoizii Evgeny Kissin, Murray Perahia și Maxim Vengerov, apoi Yuja Wang, Christian Zacharias, Pinchas Zukerman, Anna Tifu, Alissa Margulis, Leonidas Kavacos, Fazil Say, Katia și Marielle Labèque, Vadim Repin, Silvia Marcovici, sau Alexandra Dariescu. Despre aceasta din urmă, produs al școlii muzicale ieșene (fostă studentă a pianistei Mihaela Constantin) este momentul să spunem că, la vârsta de nici 27 de ani avea în repertoriu un număr de patruzeci de concerte pentru pian; că a câștigat medalia de aur de la Conservatorul din Paris; că este prima pianistă din România care a cântat pe scena Royal Albert Hall alături de orchestra Filarmonicii regale din Londra, concertând și la Carnegie Hall.

Intens preocupat de destinul postum al propriei creații muzicale, Gustav Mahler (cel care, în America, dirijase tulburătorul *Preludiu la unison* al lui George Enescu) afirma, despre sine, cu firească măhnire, că “timpul său încă nu a venit”. Dar timpul marilor sale creații nu avea să întârzie mult (soarta lor fiind hotărâtor susținută de personalitățile unor Bruno Walter sau Otto Klemperer). Prin contrast, abia destinul componistic al lui Enescu a cunoscut întunecimile uitării. Antoine Goléa (autor al apreciate *Estetique de la musique contemporaine*) va încerca, neobosit, să determine reconsiderarea lui în contextul universal al valorilor componistice, considerând că este cel mai nedreptățit compozitor al veacului XX.

Astfel se scrie, uneori istoria. Judecând însă după cele ce s-au petrecut în actuala ediție a Festivalului, avem temeuri să spunem că, în fine, timpul lui Enescu a venit. Întrezărim o mutație majoră în postumitatea enesciană. Capodoperele enesciene cunosc o nouă viață. Astfel, *Simfonia nr.1 în Mi bemol major, op. 13* a beneficiat de o strălucită interpretare sub bagheta lui Paavo Järvi la pupitrul excepționalei *Orchestre de Paris*. O

surpriză mai puțin plăcută (unica de acest fel) între *întâmplările* Festivalului a fost aceea că, în locul *Simfoniei nr. 2 în La Major op. 17*, de George Enescu, anunțată în programul prestigioasei *Orchestre National d'Ile-de-France*, condusă de Cristian Lupeș, s-a oferit *Fantastica* de Berlioz. Desigur, forța și expresivitatea interpretărilor a fost considerabilă: Webern, *Fuga (Ricerca) la 6 voci*, după J.S.Bach *Ofranda muzicală*; ca și *Concertul nr. 2 pentru vioară și orchestră de Bartok* urmat de *Fantastica* lui Berlioz. Tânăra violonistă, Alissa Margulis, un talent în plină strălucire – alături de un dirijor cu un remarcabil simț al modelărilor adecvate retoricii muzicale – a dat naștere unei seri cu adevărat memorabile. Dar...dar, totuși, Simfonia 2-a ?

Fabuloasa construcție a *Simfoniei nr. 3 în Do major, op. 21* (pentru orchestră mare, cor – *Corul Academic Radio* pregătit de Dan Mihai Goia – pian și orgă) în versiunea celebrei London Philharmonic Orchestra, sub bagheta lui Vladimir Jurowsky, a demonstrat o înțelegere cu totul specială a acestei partituri magistrale, reușind să imprime sonorităților orchestrale acele difuze și secrete iluminări, din care s-au vădit orizonturile ample și sublimul gândirii muzicale enesciene. S-a regăsit drumul către tulburătoarele lui meditații (copleșitoare prin profunzimi și gravitate), asupra omului și a rosturilor lui în univers. Ne-am reamintit astfel că, referitor la *Simfonia în Do* (a III-a dacă se face abstracție de cel puțin alte trei simfonii de școală), cu distincția care dintotdeauna îi este proprie, Pascal Bentoiu o întrezărea drept una dintre acelea care “depășesc condiția muzicală” ridicându-se la rangul de “mare lecție filosofică”, “liturghie a completitudinii omului, o Carte a trecutului, prezentului și viitorului său, atât de grea de sensuri și de Sens”.(Pascal Bentoiu, *Capodopere enesciene*, ed. Muzicală 1984, pp. 196,197). Privitor la aceeași lucrare, la fel de semnificativ-elocvente au fost considerațiile compozitorului și muzicologului W. G. Berger (v. *Muzica simfonică*, vol., IV, p.26) cel care a deslușit-o ca pe “... o imensă fantezie de orchestră, putând fi interpretată ca o meditație în trei acte-poeme asupra muzicii însăși”. Cercetările aceluiași subtil analist atestau existența unei lucrări pregătitoare (pentru partea de început a *Simfoniei a treia*), care fie și numai prin titlu (*Symfonie/fa mineur/ pour Baryton seul, Choeur et Orchestre, sur le paroles du Psaume LXXXVI*) pare să descifreze deosebit de fascinante trasee de cercetare pentru o înțelegere asupra *poieticii* muzicale enesciene. Dar, desigur, privitor la aceasta, nu este cazul să insistăm acum și aici. (Vom menționa doar că *Psalmul* la care face trimitere compozitorul începe cu versul “*Temeliile Lui sunt în munții cei sfinți...*”).

Evident, pentru a relata în amănunt *evenimentele* muzicale ce au avut loc în această ediție a Festivalului ar fi necesar spațiul unui întreg și consistent volum de publicistică. Se va înțelege, sperăm, de ce în împrejurările date, am apelat la formulări pe cât se poate mai lapidare. Vom mai spune, prin urmare, că nu au lipsit din programele de concert nici *Poemul Simfonic Vox Maris, opus 31*, realizat cu o prestație excepțională de *Orchestra și Corul Dell' Academia Nazionale di Santa Cecilia – di Roma*. Solist a fost tenorul clujan Marius Vlad Budoiu, iar la pupitru s-a

beneficiat de prezența celebrului Antonio Pappano (socotit unul dintre cei 3,4 dirijori, cei mai importanți, din lume; dintre aceștia, potrivit lui Ioan Holender, doi s-au aflat la pupitrele actualei ediții de la București.)

Tot mulțumită maestrului Pascal Bentoiu care, utilizând schițele lui Enescu l-a reorchestrat, am auzit *Poemul simfonic Isis* interpretat de *Lucerne Symphonie Orchestra* sub bagheta lui James Gaffigan. Nu vom uita nici de *Simfonia de cameră pentru 12 instrumente soliste op. 33* (în strălucita realizare oferită de *Orchestre de Chambre de Paris*, dirijor fiind Thomas Zehetmair). Momente de mare subtilitate ne-a prilejuit *Dixtuorul în Re Major* într-o variantă datorată celor de la *Basel Chamber Orchestra* condusă de Giovanni Antonini. Ne-au mai delectat rafinatele sonorități ale *Cvartetului cu pian nr.1 în Re Major opus 16*, cu *The Schubert ensemble*, precum și de mereu proaspăta și strălucitoare melismatică a *Rapsodiei nr. 2 în Re Major op.11*, cu acea absolut miraculoasă *Staatskapelle Berlin* și viziunea de excepțională expresivitate a lui Daniel Barenboim. Au urmat, cu *Orchestra Sinfonica Nazionale della RAI, Torino*, sub direcția lui Juraj Valcuha, *Suita nr. 1 în Do Major op. 9* și de asemenea *Suita nr. 3 pentru orchestră op.27, "Săteasca"* în varianta interpretativă a celor de la *National Philharmonic of Russia* condusă de Vladimir Spivacov. De o interpretare plină de sensibilitate și culoare s-a bucurat *Octuorul în Do Major op.7* mulțumită muzicienilor din depărtata Japonie (*Harmonius Chamber Orchestra din Osaka*, dirijor Otomo Naoto).

Evident, găsim o mare satisfacție în faptul că acum, pe mapamond, de la Paris la Berlin, Londra, Roma Viena, Torino, Basel și până la Osaka, muzica lui Enescu a devenit din ce în ce mai cunoscută și apreciată de muzicieni și de public. Dată fiind istoria, nu prea îndepărtată, insistența cu care, într-un anume fel, procedăm la o veritabilă contabilizare, aplecându-ne, mereu atenți, asupra destinului postum al celui supranumit și Orfeul Moldav nu trebuie să mai surprindă pe nimeni. Poate de aceea am și început cu acest tip de informații și – pe parcursul zilelor și nopților în care muzica a devenit una dintre preocupările noastre prioritare – ne-am bucurat de câte ori am putut constata că o afirmație a distinsului Ioan Holender, Director și al acestei ediții, se confirmă. Spunea domnia sa următoarele: Salzburgul va fi gelos!, pentru prezența dirijorului Daniel Barenboim, a pianistului Radu Lupu și pentru Requiemul de Giuseppe Verdi. Dar, pe parcursul întregii desfășurări a actualei ediții aveam să descoperim că motivele de, să-i spunem gelozie? ar putea fi cu mult mai numeroase.

Fără îndoială aici s-ar putea înscrie și concertul de deschidere al ediției, cu Daniel Barenboim (în care legendarul Wilhelm Furtwängler, încă de la începuturi, a văzut un *adevărat fenomen*) la pupitrul dirijoral și cu Radu Lupu la pian. Evenimentul a fost de o rară elevație.

Deosebit de constant în preferințele sale (pianistice) optând pentru luminozitatea spirituală a stilului (în principal) clasic (Mozart, Beethoven, Schumann, Schubert, Brahms) Radu Lupu are o noblețe a sunetului și o coloristică atât de fastuoasă încât, aparițiile, prezențele lui concertistice capătă o somptuoasă regală. Ceea ce s-a vădit cu asupra de măsură și în excepționalul recital (din 4 septembrie), susținut pe scena Ateneului cu

sonatele nr.20 pentru pian în La Major (D 959) și nr. 21 în Si bemol Major de Fr. Schubert. Având o tehnică absolut fascinantă el, înainte de toate, devine un straniu creator de sonorități în care domină o tulburătoare profunzime emanând sublime grandori metafizice. Așa se explică și faptul că în *parteneriatul realizat (în Concertul nr. 4 în Sol Major pentru pian și orchestră de Beethoven)* cu Daniel Barenboim (el însuși unul dintre monștri sacri ai pianisticii mondiale) la pupitrul fascinantei Staatskapelle Berlin, s-au înregistrat momente artistice copleșitoare. După cum fulminant s-a dovedit și tandemul celor doi în partitura mozartiană a *Concertului nr. 10 pentru două pianе în Mi bemol Major K 365*, când Daniel Barenboim a evoluat și ca pianist, alături de Radu Lupu, dar și ca dirijor al orchestrei.

Chiar dacă la Opera Națională din București tragedia lirică Oedip s-a reluat în montarea de la ediția trecută (devenise aproape o tradiție ca în fiecare ediție să se ofere o nouă versiune), publicul s-a bucurat și a apreciat în mod deosebit evoluția artiștilor acestei valoroase instituții. Evident, spectacolul a căpătat, în timp, valoare de simbol heraldic al genului enescian. Din nefericire, această atât de nobilă instituție, din care au pornit în lume artiști de inestimabilă valoare, traversează, de mai multă vreme, o perioadă tulburătoare și nefastă. Și e momentul să subliniem că neîmplinirile nu-s datorate celor care *oficiază azi* pe această scenă. Asemenea glorioasei generații ce a strălucit aici, orbitor, până nu demult ei continuă să își onoreze datoria față de nobila artă căreia-i sunt dedicați. Dovada, cea mai convingătoare, o constituie însăși valoroasa participare artistică în Festival, a soliștilor, a corului și orchestrei. Să menționăm tradiționalul spectacol cu *Oedip*, dar și premiera cu opera *Otello* de Verdi. Să ne reamintim că acest spectacol are o deosebit de frumoasă tradiție la Opera Națională. Ar fi suficient să amintim doar câteva nume, între timp devenite legendă: David Ohanezian, Garbis Zohian, Octav Enigărescu sau Cornel Stăvru.

Spectacolul cu *Otello* a avut incontestabile merite. Să remarcăm evoluția vocală și scenică a principalilor interpreți: Marius Vlad Budoiu, Otello; din motive, se pare obiective, a trebuit să suplinească absența titularului anunțat în program (Peter Seiffert). Desigur, ca voce (tenor aproape liric) prezența acestui solist într-un rol care cere (chiar impune, prin țesătura liniei melodice, prin accentele și culoarea datorată specificului scriiturii verdiane), un glas de tenor dramatic. Faptul părea să contrarieze nu numai tradiția ci și așteptările create, în timp, de aceasta. Ei bine, nu astfel s-au petrecut lucrurile. Este evident că abordarea unui asemenea rol atestă o pasiune ieșită din comun ce poate fi, desigur, înțeleasă atunci când realizăm excepționala frumusețe a partiturii. Dar riscurile sunt și ele pe măsură, fapt pentru care cei ce îndrăznesc să și le asume sunt foarte puțini numeroși. În cazul de față însă, vorbind despre tenorul Marius Vlad Budoiu trebuie să avem o dublă apreciere: o dată pentru curajul său, dar – în egală măsură – și pentru inteligența și muzicalitatea cu care și-a valorificat posibilitățile propriului glas, reușind nu numai să depășească dificultățile inerente, ci și să realizeze, din punct de vedere vocal (și, desigur, nu numai), o adevărată performanță, cu efecte artistice absolut notabile. Dacă

în *Esultate* momentul a fost ușor estompat, în *Già nella notte densa* am putut aprecia muzicalitatea și volutele calde ale glasului său. *Dio! Mi potevi scagliar* ne-a oferit un moment cu totul deosebit prin inteligența cu care a reușit să obțină efecte cu adevărat dramatice.

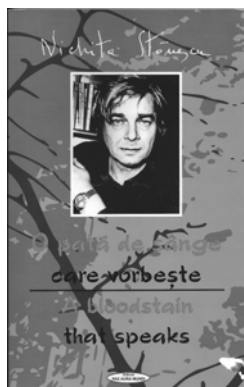
Remarcabilă s-a dovedit și evoluția partenerilor săi: Ștefan Ignat (titular și în rolul lui Oedipe) a conturat, într-o formă deplină (din punct de vedere muzical), evoluția diabolică a personajului Iago. Desigur, în anumite momente ar fi fost de dorit o mai atentă și mai rafinată – în privința expresivității momentelor – elaborare a frazei. De pildă în *brindisi*, ori în fermecătoarea arietă ...*era la notte*.

Remarcabilă a fost și evoluția doamnei Iulia Isaiev cu o mare sensibilitate și abilități de nuanțare în conducerea propriului glas, remarcabilă mai ales în *Mia madre aveva*, *Piangea cantando* sau *Ave Maria*. Deosebit de apreciable sonoritățile și evoluția orchestrei. Tânăra dirijoare din Canada (Keri Lynn Wilson) a reușit să imprime coloratura adecvată diferitelor momente ale desfășurărilor orchestrale, susținând într-un mod adecvat acțiunile scenice. Din păcate, mai puțin atentă la specificul liric al vocii tenorului nu a simțit, nu a știut, în anumite momente, să tempereze/echilibreze corespunzător sonoritatea orchestrală, mai ales în partida alămurilor, fapt ce a avut efecte nu tocmai fericite asupra unor anumite momente solistice ca de exemplu în *Niun mi tema*. Corul (Stelian Olaru) a fost în nota obișnuită a evoluțiilor sale pozitive.

Mai puțin fericite, chiar discutabile, nepotrivite, disonante (în fapt de ne-argumentat în contextul propriu acestui spectacol) au fost unele rezolvări datorate viziunii regizorale.

Unul dintre momentele culminante ale ediției, care – nu ne îndoim – va marca un alt punct absolut memorabil – nu ezităm să folosim superlativul – în istoria vieții muzicale românești s-a concretizat în prezența la Festival a *Rundfunk Sinfonieorchester Berlin* cu *Tetralogia* Wagneriană. Solemna epopee muzicală *Der Ring der Nibelungen* imaginată de Wagner drept *Ein Bühnenfestspiel für drei Tage und einen Vorabend* (*Spectacol solemn pentru trei seri și Prolog*) s-a eșafodat muzical pornind de la vechile mitologii eroice ale germanilor, *Nibelungenlied* datând din încețoșatele timpuri ale veacului XII. Realizatorul acestei magistrale și copleșitoare versiuni a tetralogiei, dirijorul Marek Janowski, a oferit auditoriului patru seri încununate de un incredibil superlativ al artei sunetelor. Comentariile analitice ale acestui extraordinar complex de performanțe muzicale (unde, în sfera solistică a existat și o participare românească) ar necesita pagini întregi. Nu dispunem de ele; dar vom menționa, totuși, *currente calamo*, amănunțurile sonorități din preludiul primului act din *Siegfried*, vălurile sonore ale corzilor din momentul apropierei de stâncă Brunhildei și, nu în ultimul rând, acuratețea stilistică a întregii execuții instrumentale și vocale.

Ediția a XXI-a Festivalului “George Enescu” a adus în viața muzicală românească evenimente artistice care, fără îndoială, vor deveni istorie.

Sărbătoarea Nichita

A-l traduce pe Nichita în altă limbă e ca și cum ai desfereca întunericul unui ținut pentru a face loc „luminii” să-l vindece.

Poezia lui Nichita Stănescu vindecă de întuneric. Dionisie Duma știe asta, și ca prieten al marelui plecat, continuă să-i publice semnificative antologii, ca o datorie de conștiință și ca o veșnică pomenire.

Iar Mike Froelich este neîntrecut în super-dificila artă a traducerii. Să nu poți să nu trădezi, dar să nu trădezi (à propos de traduttore-traditore).

Selecția de poezie din această plachetă făcută de Dionisie Duma (Nichita Stănescu, *O pată de sânge care vorbește/ A Bloodstain that Speaks*, antologie de Dionisie Duma, traducere în engleză de Mike Froelich, Ed. Pax Aura Mundi, Galați, 2013, 80 pp.), el însuși poet de valoare, așa cum observă și Liliana Ursu în prefață, îl reprezintă fidel pe Nichita în marile sale direcții de abordare lirică a lumii și vieții.

Și cu acest volum Nichita devine, din nou, sărbătoare.

Theodor Damian

În vecii vecilor

Cornel Balaban este poetul care trăiește durerea ca dor și dorul ca durere, cu grația cu care se trăiește nemurirea-n murire sau cu care se descoperă liniștea-n neliniște.

În volumul *Lacrima de lut* (Ed. Semne, 2013, București, 208 pp., prefațat de Nicolae Georgescu și postfațat de M. N. Rusu) poetul ni se revelează în ipostaza sa profetică scriind cu tentă eshatologică de parcă ar vrea să ducă prezentu-n Împărăție sau să aducă Împărăția (lui Dumnezeu) în prezent.

Realist și idealist în același timp, Cornel Balaban scrie o poezie din care se înțelege că transcendentul dă roadă în immanent, că semințele din fructul oprit au generat copacul crucii mântuitoare, vorba poetului, într-o poezie din acest volum, „În vecii vecilor, Amin.”

Th.D.

Asceza ca dor

Poezia Julietei Carmen Pendefunda (*Frunzele roșii*, Ed. Junimea, Iași, 2013, 162 pp.) te poartă pe vânt și pe frunze de la un început pe care nu ți-l mai amintești – niciodată nu ne amintim începutul – până la sfârșitul pe care nu vrem nici să ni-l imaginăm, nici să ni-l amintim. Obiectele ce formează jaloanele necesare în tranșiența între alfa și omega sunt iarba, frunza, umbra, petala fierbinte, izvorul, dar și lumina, eonul, și mai ales, asceza (cea a creației și a călătoriei în timp și în netimp, dar și dintr-un timp în altul), asceza care aprinde dorul de ceea ce niciodată nu ai văzut dar de care te-ai născut îndrăgostit.

Th. D.

Când Dumitru Cerna poate scrie că moartea e o altă vedere (*O altfel de lectură*, p. 52), asta înseamnă ceva cu totul nou în literatura română. Moartea se discerne, se judecă și se validează prin liturghie. Ori, liturghia este mereu o slujbă a Învierii. Cu alte cuvinte, la Dumitru Cerna, moartea este lovită de boldul Învierii. Iar prin Înviere se merge spre Împărăție „cu moartea pe moarte călcând”.

Poezia acestui volum (*Dar dacă vine*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2013, 76 pp.) trebuie citită cu ochiul interior.

Th.D.

Vatra, Nr. 6-7, 2013, Tg. Mureș. Număr consistent, aproape în totalitate dedicat scriitorului și filosofului Basarab Nicolescu, trăitor la Paris, autor a teoriei de răsunset european – Transdisciplinaritatea, avansată specialiștilor într-un număr impresionant de cărți originale. Articole bine poziționate analitic semnate de autori din generații diferite; pictorul Victor Cupșa, Constantin Cubleșan, dar mai ales tineri: Iulian Boldea (interviu cu Basarab Nicolescu), Dorin Ștefănescu, Pompiliu Crăciunescu, Dumitru Mircea-Buda, Adrian Teodorescu, Petrișor Militaru, Emanuela Ilie, Mihaela Grigorian, Irina Dincă, Luiza Mitu, Cristina Poterășoiu, Mirela Mureșan, Bogdan Pațiu, Iulian Boldea, Maria Chețan, Adela Rezan și nu în ultimul rând, Basarab Nicolescu, care se întreabă și răspunde, în deplină cunoștință de cauză, „Poate omul să trăiască fericit fără spiritualitate?”

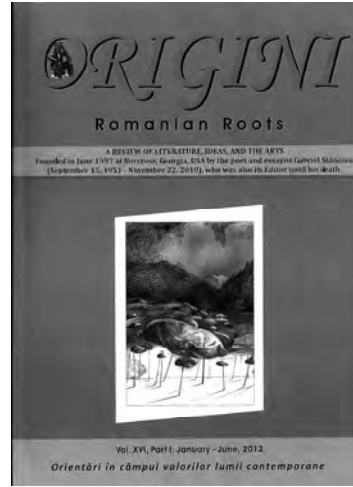
M.N.R.

Noul Literator, nr. 11 și 12, 2013, Craiova. O nesperată și neașteptată „schimbare la față” aduce revista condusă de poetul Nicolae Petru Vrânceanu. Este vorba, cum am afirmat și în prezentarea acesteia la Televiziunea din Brașov, este vorba, zic, de o schimbare de paradigmă publicistică. Adică? Pe coperta revistei sunt reproduse fotografiile inedite cu mare percutanță simbolică: Constantin Brâncuși alături de inventatorul avionului cu reacție, Henry Coandă, la Paris în 1910, și marele Brâncuși în fața casei Irinei Codreanu dintr-un București interbelic. Așadar, revista se deschide sub auspiciile unor simboluri universale, cu o deschidere de noi meridiane axiologice. Consecință a unui parteneriat special cu revista *Lumină Lină*, revista craioveană are toate șansele să se înscrie într-o actualitate europeană și pariziană, dacă respectă programul asumat. Numerele cu fotografiile brâncușiene pe copertă au stârnit interesul printre cercetătorii de la Muzeul Brâncuși, Complexul Pompidou din capitala Franței.

M.N.R.

Origini, Romanian Roots, (Vol. 16, Part I, January-June 2012), Norcross Georgia, USA. În ideea că o „revistă a presei” este și o bio-bibliografie a mișcării culturale și literare, atrag atenția asupra faptului că deși conducătorul acesteia, Gabriel Stănescu, ne-a părăsit, *Origini* nu a demobilizat, ci, dimpotrivă este vie în continuare. Mai mult decât atât ea atacă subiecte la ordinea zilei, dar și de viitor, precum se arată pe ultima sa copertă. Despre criza valorilor lumii contemporane și soluțiile ei se pronunță Mihai Posada, de asemenea Ana R. Chelariu, Teresia Tătaru, Genoveva Logan, Theodor Damian, Adrian Botez și Șerban Chelariu. Numărul este ilustrat cu reproduceri din opera plastică a poetului Șerban Chelariu și, surpriză! din opera cvasi-necunoscută publicului românesc, cu tablouri semnate de Legendina Hurdugagin di Paolo, din Elveția. O altă surpriză, de astă dată de istorie politică, o reprezintă articolul „Mareșalul Ion Antonescu pe site-ul oficial al armatei Israelului”, datorat lui Ion Coja, un nume specializat în domeniul ingrat al combaterii neadevărului și al neadevărurilor profitabile. Revista are o nouă conducere: Virginia Stănescu (Editor), Ștefan Stoescu (Editor-at-large), Mihaela Sipoș (Layout / DTP). *M.N.R.*

Nicolae Tănase, clasa a VII-a

VIORICA COLPACCI

Hristos împărtășit copiilor

În vara aceasta, galeria SPIRITUS, a cărui scop principal este reapropierea artei de religie, și-a lărgit activitatea, implementând unul din programele anunțate la deschiderea galeriei.

D-na Viorica Colpacci, directoarea acesteia, a inițiat și finanțat în București un cerc de pictură sacră pentru copii, în cadrul Bisericii Sfântul Pantelimon, Foișorul de Foc. Funcționând pe timpul vacanței de vară a copiilor, cercul se înscrie în programul “Hristos împărtășit copiilor”, program condus de Pr. Dr. Bogdan Teleanu și urmărește catehizarea copiilor prin mijloacele alternative ale artei. Timp de cinci ani, Părintele Bogdan Teleanu a desfășurat un program de catehizare a copiilor prin intermediul pieselor de teatru religioase, concepute special pentru copiii parohiei.

Tabăra de pictură și desen, creată în cadrul aceluiași program, trece dincolo de inițierea și însușirea de către copii a unor tehnici picturale și urmărește atât catehizarea prin intermediul artei religioase, cât și înțelegerea simbolurilor creștine, copiii învățând folosirea acestora pentru a transmite un mesaj religios. La orele de desen, simboluri folosite în mod frecvent în arta creștină precum: triunghiul, crucifixul, peștele, crinul, vița-de-vie și altele, au fost comentate, dezvăluindu-se sensul lor teologic, precum și funcția și originea lor. Copiii au creat desene cu mesaj religios, în stilul lor naiv și plin de farmec, ce emoționează și surprind. Orele de pictură pe sticlă au atras cea mai largă și entuziastă participare. Copiii de la grupa mică între 3 și 8 ani cărora li s-a predat desenul, și-au manifestat dorința de a picta icoane și astfel cercul s-a lărgit, incluzând copii între 3 și 21 de ani, care s-au întrecut în a crea prima lor icoană. Curând s-au alăturat și câțiva oameni maturi, dornici de a învăța tradiționala pictură a icoanelor pe sticlă.

Fiecare lecție de pictură a început cu o rugăciune și copiii au deprins nu numai tehnica, dar și atitudinea și comportamentul iconarului. Lecțiile au început în mod simbolic cu realizarea unei icoane colective închinată Mântuitorului, icoană ce ilustrează cuvintele Sale: “Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne întru Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic....”

Prin aceasta, copiii au luat primul contact atât cu tehnica icoanei pe sticlă, cât și cu semnificația adâncă a cuvintelor Mântuitorului, ce li s-a transmis și explicat prin cuvânt. Fiecare participant a pictat un fragment al icoanei, fapt ce a creat o comuniune de simțire și idei – o comunitate de mici iconari entuziaști. În timp ce copiii pictau, Părintele Bogdan Teleanu, cu deosebit simț pedagogic, le-a vorbit copiilor, desfășurând activitatea sa

de educație creștină, citind povestiri moralizatoare sau cu mesaj religios și comentându-le cu copiii.

Activitatea “Ateneului Sfintei Cuvioase Paraschiva”, cum se numește cercul nostru de mici iconari, a atras atenția televiziunii și presei bucureștene. Pe durata unei ore, postul de televiziune al Patriarhiei, *Trinitas*, a prezentat activitatea copiilor, interviu la care au participat Părintele Dr. Bogdan Teleanu, sculptorița Viorica Colpacci (“Profesoara noastră”), și câțiva dintre copii. S-au comentat lucrările copiilor și misiunea cercului de pictură. Deasemenea, ziarul *Lumina*, și site-ul Patriarhiei www.basilica.ro, au publicat articole despre tabăra de pictură, iar blogul Ateneului Sf. Cuvioase Parascheva prezintă în imagini și text fiecare oră de atelier, arătând progresele făcute de iconarii noștri. Copiii pregătesc o expoziție ce va avea loc în luna octombrie - o expoziție itinerantă, însoțită de un catalog. S-au remarcat și câteva talente deosebite care demonstrează odată în plus, capacitatea creatoare, inepuizabilă a poporului român și care apare încă din fragedă copilărie. Nume ca Theodor Teleanu, Elena Sandu, Alina Vlad, Andrei Oprea, Teodora Niculescu, Andreea Ieremia sunt nume de care desigur vom mai auzi.

În mâinile unor astfel de copii talentați stă viitorul *artei ca produs spiritual*, ce va lăsa în urmă invazia de non-valori contemporane. Având o educație religioasă solidă încă din fragedă copilărie, talentul copiilor de azi poate revitaliza și reînnoi mâine percepția lumii ca frumoasă, având o structură logică și inteligibilă, percepție care a fost compromisă de cultura comercială a lumii materialiste, secularizate. De aici și necesitatea imperativă de a reapropia arta de religie în conștiința copiilor, încă de la vârsta la care sufletul și spiritul nu și-au pierdut puritatea inițială. Cu atât mai mult, cu cât știința descoperă azi fundația spirituală a materiei, temeliile spirituale ale lumii materiale, energiile formative ale universului, pe care până acum numai Teologia le identifica drept energii divine.

Cred că este timpul să medităm asupra viitorului copiilor noștri.

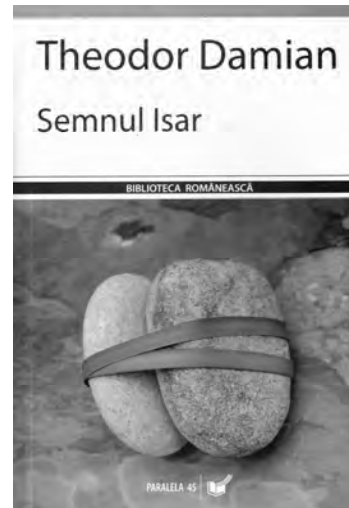
Viorica Colpacci
cu copiii

Pr. Dr.
Bogdan
Teleanu
citește
copiilor
povestiri
pentru vârsta
lor creatoare.

O poetă din România despre un poet din S.U.A.

“... poetul Theodor Damian, ale cărui *Nemîarnice* îmi evocă până la emoție legătura eternă între credință și locul nașterii, este un “altfel” de poet recuperator al credinței, al cărui “dubito” din *Semnul Isar* este ca o rană în care încap deopotrivă umilința, teama și speranța, a cărui rugăciune către interioritate care este *Stihiri cu stânjenei* este, poate, cea care s-a apropiat cel mai mult de sufletul meu, ale cărui *Apofaze* dau întreaga măsură a unei poetici din stirpea cea mai nobilă...”
Ioana Diaconescu

- ◆ Duminică 16 iunie 2013 Biserica noastră a fost vizitată de P.S. Episcop vicar Ioan Casian de Vicina.
- ◆ Vineri 21 iunie a fost lansat în Cenaclu volumul de interviuri *În căutarea magicianului alb* de Carmen Firan din New York și Ștefania Magidson (din Los Angeles). Au vorbit scriitorii Theodor Damian, Florea Firan (din Craiova), Dumitru Radu Popa și Adrian Sângeorzan, precum și autoarele (Carmen Firan, cea care a formulat întrebările și Ștefania Magidson care a dat răspunsurile). Au mai luat cuvântul D-l Dima Lascu și Amalia Călin.
- ◆ Vineri 28 iunie la restaurantul Bucharest al D-lui Vasile Bădăluță s-a celebrat aniversarea a 20 de ani de la înființarea Cenaclului literar „M. Eminescu” din New York. Pr. Theodor Damian, cel care a înființat cenaclul, a dat citire la mai multe mesaje de felicitare primite în special din țară de la scriitori și prieteni ai acestei instituții româno-americane: Viorica Colpacci, Mariana Floarea, Ioana Diaconescu, Cornel Balaban, Nicolae Băciuț, Lucian Vasiliu, Daniel Drăgan, Mihai Miron, Mircea A. Diaconu, Muguraș Maria Petrescu, Eugen Evu, Nick Buda.
Au luat cuvântul Theodor Damian, M.N. Rusu, Doina Uricariu, Mariana Terra, Grigore Culian, Valentina Ciaprazi, Vasile Bădăluță, Dan Fornade (Canada), Amalia Călin și Florin Cârlan.
- ◆ Duminică 30 iunie 2013 la Biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” s-a sărbătorit hramul. Alături de Pr. Th. Damian (parohul bisericii) au slujit preoții Constantin Preoteasa și Ioan Radu.
- ◆ Vineri 12 iulie în cenaclul nostru a avut loc o seară de poezie. A citit din creația ei poeta Adina Dabija. Au luat cuvântul Theodor Damian, M. N. Rusu, Claudia Serea, Grigore Culian și invitata serii.
- ◆ Vineri 19 iulie 2013 oaspeții cenaclului au fost Ana Bantoș și Alex Bantoș (din Chișinău), două personalități deosebite din viața academică și culturală a Basarabiei. Oaspeții au fost introduși de Theodor Damian și M. N. Rusu, apoi au vorbit despre viața literară/culturală din Basarabia, despre cărțile lor și revistele pe care le editează. Au pus întrebări și au făcut intervenții Th. Damian, M. N. Rusu, Muguraș Maria Petrescu (România), Grigore Culian, Elena Strujan, Mariana Terra, Florin Cârlan, Ștefan Benedict, Dima Lascu, Ion Ștefan.
- ◆ Vineri 26 iulie 2013 invitata cenaclului nostru a fost traducătoarea și ziarista Muguraș Maria Petrescu din România care a prezentat cărțile traduse în ultimul timp și a vorbit despre alte activități literare la care a participat în ultimele luni. Au mai vorbit Theodor Damian, M. N. Rusu, Garabet Salgian, Mariana Terra, Alex Mărăndici, Dima Lascu, Elena Strujan, Florin Cârlan.
- ◆ Vineri 13 septembrie 2013 a fost lansat în cenaclu volumul de poezie *Apofaze* de Theodor Damian. Au vorbit M. N. Rusu, Valentina Ciaprazi,

Mircea Săndulescu, Mariana Terra, Constatin Virgil Negoită, Doru Tsaganea și Ana Chelariu.

◆ Vineri 27 septembrie două evenimente au avut loc în cenaclul nostru: lansarea volumului *Troița din Roșoganu* de Ion Burcin și un recital de muzică românească susținut de Grigore Leșe. Despre volum au vorbit Theodor Damian, Napoleon Săvescu, Mariana Terra, Otilia Montano și autorul. Maestrul Leșe a fost introdus de poeta Doina Uricariu, directoarea ICR New York și de Theodor Damian.

◆ În toate duminicile din luna octombrie, după Sf. Slujbă, la Biserica noastră a fost organizat festivalul mustului.

◆ Vineri 25 octombrie în cenaclu s-a lansat volumul de poezii *Bunica Stana* de Ion Burcin. Au vorbit Theodor Damian, M. N. Rusu, Mariana Terra, Valentina Ciaprazi, autorul. A mai luat cuvântul D-na Elena Strujan.

◆ Sâmbătă 26 octombrie 2013 la nominalizarea Pr. Theodor Damian, Cristiana Tudor, membră în Comitetul de doamne al Bisericii „Sf. Apostoli. Petru și Pavel” din New York, a fost onorată cu o placă de merit la organizația ecumenică Queens Federation of Churches. Preotul paroh a fost reprezentat la această organizație de D-na Felicia Georgescu. Amândoi însă, alături de D-na Elena Burchea, președinta Comitetului de Doamne și de Dr. Napoleon Săvescu, președintele Consiliului parohial al parohiei, au înmănat în mod festiv această distincție, după Sf. Slujbă, Cristiane Tudor.

◆ Duminică 27 octombrie 2013 la Biserica noastră a fost celebrat parohul acesteia, Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian cu ocazia împlinirii a 40 de ani de preoție. Dr. Napoleon Săvescu a înmănat preotului paroh după Sf. Slujbă din partea Consiliului și Comitetului Bisericii o placă de merit. A fost citit de asemenea un frumos și emoționant mesaj de felicitare trimis de către I.P.S. Arhiepiscop Dr. Nicolae Condrea, precum și un altul trimis de D-l Vasile Bădăluță, patronul restaurantului „Bucharest”, directorul ziarului *Romanian Journal* și al programului de TV *Romanian Voice* din New York. D-na Mariana Terra, redactor-șef al ziarului menționat, a citit o poezie dedicată Pr. Th. Damian la acest moment aniversar, continuat cu o frumoasă agapă frățască plină de alte surprize, în sala socială a Bisericii. Frumusețea zilei a fost sporită de celebrarea, în același timp, a două alte aniversări: cea a D-nei Elena Burchea (60 ani), președinta Comitetului de doamne al Bisericii, și a D-lui M. N. Rusu (75 ani), critic și istoric literar, redactor-șef al revistei *Lumină Lină*.

◆ Vineri 1 noiembrie 2013 în cenaclu s-a lansat volumul *Condamnarea* (poezii) de Virgil Ciucă. Au vorbit Theodor Damian, Napoleon Săvescu, Mariana Terra, Mircea Săndulescu și autorul. Au mai luat cuvântul Dima Lascu și Elena Strujan.

Andrei, 11 ani

ANUNȚURI

Biserica noastră: **St. George Episcopal Church in Astoria, pe 27 Ave cu 14 Street** (lângă East River). Slujbele duminicale (Sf. Liturghie) au loc la ora 1:30 PM. Mijloace de transport: Metrou N și W până la stația Astoria Boulevard; bus Q18, Q102 și Q103.

Programele de **Studiu Biblic** și ale **Cenaclului literar "Mihai Eminescu"** se vor desfășura după următorul orar:

Studiul Biblic (sunați pentru înscriere la 718-626-6013)

Cenaclul literar: Vinerea la fiecare două săptămâni. Pentru detalii sunați la 718-626-6013, sau vizitați www.romanian-institute-ny.org.

Broadway Medical Office

Napoleon Săvescu, MD Medicina interna, mica chirurgie
F. Christodoulidou, MD Med. interna, haematologie, oncologie
Iqbak, MD Cardiologie
Mircea Golimbu, MD Urologie, Prof. NYU
Dan R. Cimponeriu, MD Gastroenterologie, Hepatologie

**Cabinetul nostru este dotat cu echipament
nou si modern pentru:**

X-Ray
EKG
Spirometrie (Evaluari Pulmonare)
Sonografii Abdominale,
de Rinichi si Cardiace
Cardiotrace (EKG prin telefon)
24 de ore Halter Monitor
Sigmoidoscopii si Pap smear
Tens (Stimulare electrica)
Ultrasound
Timpanometrie
toate testele de sange si urina
teste pentru depistarea
cancerului de colon si ulcer
teste pentru aids (rezultatul in 24-48 ore)
Tratamente specializate

Luni, Marti, Joi 10am-8pm
Miercuri 4-8pm
Sambata 10am - 4pm

Fara programare

21-26 Broadway, LIC, NY 11106 (718) 932-1700

subway: N pana la statia Broadway (Queens)
bus: Queens 104 de la 48 Street, Sunnyside, Q 19 A de la 82nd Street,
Jackson Heights
Manhattan 101 de la 59th Street, Manhattan, pana la Steinway,
unde schimbati cu Q 104.

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ ÎN AMERICA ȘI CANADA
THE ROMANIAN ORTHODOX ARCHDIOCESE IN AMERICA AND CANADA
5410 N. Newland Ave.
Chicago, IL 60656

Most Reverend Dr. Nicolae Condrea, Archbishop

tel.: (773)774-1677; fax: (773)774-1805; e-mail: archnicolae@aol.com

**Please, support the Cathedral and the new
Romanian Archdiocesan Center**

**Această revistă a fost tipărită cu sprijinul cu sprijinul
Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici pentru
relația cu Românii de Pretutindeni (www.dprp.gov.ro).
Conținutul acestei reviste nu reprezintă poziția oficială a
Departamentului Politici pentru relația cu Românii de Pretutindeni.**

ROMÂNIA
Ministerul Afacerilor Externe
Departamentul Politici pentru
Relația cu Românii de Pretutindeni